

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-201

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

COMPULSORY ENGLISH

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(Text Prescribed : Reflections II)

1. Answer any *two* of the following : [16]

- (1) Justify the title of the story 'The Story of Stanford'.
- (2) Explain the theme of the poem 'A Different History'.
- (3) Bring out the message of the story 'The Three-Piece Suit'.

2. Attempt any *two* of the following : [16]

- (1) What is the central idea of the poem 'Ozymandias of Egypt' ?
- (2) Comment on the use of humour in 'Engine Trouble'.
- (3) Discuss the theme of the poem 'After Apple Picking'.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following : [16]

- (1) Write a newspaper report describing NSS camp activities of your college.
- (2) You need a computer operator in your Income Tax Consultancy Firm. Frame an advertisement to be published in a local newspaper for a suitable and eligible candidate.
- (3) Write a notice inviting your college students to attend a guest lecture on 'Competitive Examinations'.

4. Attempt any *eight* of the following : [16]

- (1) Write the *correct* word from the choices given in brackets :
 - (a) Most children.....a mess while playing.
(do/make/create)
 - (b) The new collector.....about many changes.
(did/brought)
- (2) Use a suitable idiom to complete the sentence :
 - (a) My new boss has not stopped troubling me since the day he joined the work. He is constantly.....about something.
(on my back/on my head)

(b) When the boy was caught copying in the exam, he was taken to the principal. He stood there,in shame. (pain in his neck/hanging his head)

(3) Complete the sentences using the *correct* word :

(a) The management was forced to.....that the accident was partly their fault. (except/accept)

(b) My sister has moved into the flat.....mine. (beside/besides)

(4) Frame a sentence each by using the following phrases :

(a) put up

(b) look after

(5) Give *one* word for the following expressions :

(a) Someone who does business.....

(b) Amount of business a company does in a particular period of time.....

- (6) Insert an appropriate link word in the blanks :
- (a) Mr. Disuza.....Mr. Thomas are the best players. (but/and)
- (b) The function will be celebrated tomorrowyou come or not. (whether/weather)
- (7) Write *two* sentences using the following word in literal and metaphorical sense :
a star.
- (8) Choose the *correct* binomial from the choices given below and fill in the blanks :
- (a) Go and visit my cousin when you are in Delhi. He will take a good care of you and.....you.
(eat and drink/wine and dine)
- (b) Everything gets old and stops functioning due to.....
(sick and tired/wear and tear)
- (9) Complete the sentences with appropriate phrases :
- (a)the boys have failed in the exam. Only three out of twenty have passed.
(a majority of/many of)
- (b)of them are sorry for what they have done. (some/a little)

(10) Complete the following sentences with suffixes, by using the words in the brackets :

(a) Although she worked all day, she never once complained of fatigue. She is a truly.....worker. (tire)

(b) The only way to escape a poisonous snake is by standing.....till it slithers away. (motion)

5. Attempt any *eight* of the following : [16]

(1) Use the suitable article in the blanks :

(a) It is interesting story. (a/an)

(b) Mr. Virat Kohali is one ofbest cricket players. (the/a)

(2) Use the *correct* preposition in the blanks :

(a) I am in hurry, because my boss is waiting for me.....the airport. (in/at)

(b) I have been working in this company.....the last 25 years. (since/for)

- (3) Write the *correct* tense form of the verb given in brackets :
- (a) Books.....our friends. (be)
- (b) The students.....me a news last night.
(tell)
- (4) Add a question tag :
- (a) He has completed his homework just now.
- (b) Mr. Rajesh did not attend the wedding ceremony.
- (5) Write antonyms of the following :
- (a) Modern
- (b) Sharp
- (6) Turn into passive voice :
- (a) Dr. Mathur will inaugurate the function.
- (b) He completed the construction of the apartment in the last month.
- (7) Give synonyms of the following words :
- (a) Elegant
- (b) Radiant

(8) Frame questions :

(a) Mr. Sandesh works at the telephone office.

(b) Mr. Vedprakash is an eminent writer in Hindi.

(9) Turn the following words into nouns :

(a) Examine

(b) Invite

(10) Turn the following words into adverbs :

(a) Peace

(b) Frequent.

Total No. of Questions—5+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-202

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MARATHI (मराठी)

G-2 : आधुनिक मराठी साहित्य आणि उपयोजित मराठी

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

पाठ्यपुस्तके : (1) कथागौरव — संपा. डॉ. भास्कर शेळके,

डॉ. बाळासाहेब गुंजाळ

(2) आमचा बाप आन् आम्ही—डॉ. नरेंद्र जाधव

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(अ) शुद्धलेखन म्हणजे काय ? ते सांगून मराठी भाषेच्या शुद्धलेखनाचे कोणतेही तीन नियम सांगा. [10]

किंवा

खालील उतारा उत्तरपत्रिकेत आहे तसा लिहून त्याचे मुद्रित चिन्हांच्या साहाय्याने मुद्रित शोधन करा :

साहित्याचे स्व रूप समजावुन घेताना प्रथमतः साहित्यविषयक काही गोष्टी माहिती असायला हव्यात. उदा साहित्य हे शब्द रूप असते. शब्दांच्याद्वारा साहित्याचा आविष्कार होतो. पण जे जे शब्दरूप तेते साहित्य असे म्हणता येत नाही.

P.T.O.

(ब) खाली दिलेला अशुद्ध उतारा पुन्हा शुद्धलेखन नियमानुसार लिहा : [10]

आधुनीक यत्रयुगात जाते, उखळ, पाटे-वरवंटे कालबाह्य होत असल्याने श्रमाचे प्रसंगहि कमी होत आहेत. यामूळे अशा प्रसंगी गायिली जाणारी गाणी ऐकणेही दूर्मिळ होत आहे. आकाशवाणी दुरचित्रवाणी सारख्या माध्यमांमुळे बोलीभाषेतील निरमाण होणाऱ्या लोकसाहित्यात नागरी किंवा प्रमाण भाषेतील शब्दांचा प्रभाव वाढतो आहे.

किंवा

खाली दिलेले अशुद्ध शब्द शुद्ध स्वरूपात लिहा (कोणतेही दहा) :

- (1) पानी
- (2) विद्यापिठ
- (3) टिकाकार
- (4) बहीस्कृत
- (5) क्रिडा
- (6) अपुर्वाई
- (7) मुद्रीत
- (8) शीताफळ
- (9) पारंपारीक
- (10) सामाजीक
- (11) पुर्नविवाह
- (12) प्राविण्य

(क) खालीलपैकी दहा पारिभाषिक शब्द लिहा :

[10]

- (1) Gazette
- (2) Servant
- (3) Joint Account
- (4) Intimation
- (5) Cheque
- (6) Accountant
- (7) Estimate
- (8) Textbook
- (9) Data
- (10) Circular
- (11) Audit
- (12) Environment
- (13) Security
- (14) Report
- (15) Outline
- (16) Resignation
- (17) Seniority
- (18) Summary
- (19) Valid
- (20) Training.

2. (अ) खालीलपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा : [5]

- (1) कथा म्हणजे काय ?
- (2) कथेचे घटक लिहा.
- (3) मराठी कथेचे जनक कोणास म्हटले जाते ?
- (4) आशयानुसार कथेचे कोणकोणते प्रकार पडतात ?
- (5) ग्रामीण कथा म्हणजे काय ?
- (6) देन ग्रामीण कथाकारांची नावे लिहा.
- (7) दोन दलित कथाकारांची नावे लिहा.

(ब) खालीलपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा : [5]

- (1) आत्मचरित्र म्हणजे काय ?
- (2) 'आत्मचरित्र' या साहित्यप्रकाराची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (3) आत्मचरित्राच्या वाचनाने होणारे दोन फायदे सांगा.
- (4) मराठीतील देन आत्मचरित्रांची नावे सांगा.
- (5) चरित्र आणि आत्मचरित्र यातील फरक सांगा.
- (6) आत्मकथनाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (7) दोन दलित आत्मकथनांची नावे सांगा.

3. (अ) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दांपर्यंत लिहा : [5]

(1) 'कथा' या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(2) पारंपरिक कथेपेक्षा दलित कथेचे वेगळेपण कोणत्या घटकांनी सिद्ध होते?

(ब) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दांपर्यंत लिहा : [5]

(1) आत्मचरित्र लेखकाने पाळवयाची पथ्ये सांगा.

(2) दलित आत्मकथनांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांपर्यंत लिहा : [15]

(अ) (1) " 'भूक' कथेतून बाबुराव बागुलांनी 'भूक' या वैश्विक समस्येला हात घातला आहे." स्पष्ट करा.

(2) 'संस्कार' या कथेचे आशयसौंदर्य स्पष्ट करा.

(ब) (1) राहीआजीच्या दूरदृष्टीचे महत्व डॉ. नरेंद्र जाधवांनी कसे स्पष्ट केले आहे ?

(2) डॉ. नरेंद्र जाधव यांच्या भावडांचा परिचय 'आमचा बाप आन् आम्ही' या आत्मकथनाच्या आधारे करून द्या.

5. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांपर्यंत लिहा : [15]

(अ) (1) 'कथागौरव' या संग्रहातील ग्रामीण कथांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

(2) 'चौथीभिंत' कथेतील पांडुरंग मेढेकरांचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

(ब) (1) 'आमचा बाप आन् आम्ही' या आत्मकथनाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

(2) दादांनी आपल्या मुलांवर कसे संस्कार केले ? ते 'आमचा बाप आन् आम्ही' या आत्मकथनाच्या आधारे स्पष्ट करा.

सामान्यस्तर प्रश्नपत्रिका क.-2

G-2 : व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (1) कार्यालयीन भाषेचे दोन विशेष लिहा.
- (2) व्यावहारिक भाषेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (3) टिप्पणीचे प्रकार कोणते ?
- (4) पूरक टिप्पणी केव्हा लिहिली जाते ?
- (5) अवयवदानासाठी सूचक घोषवाक्य तयार करा.
- (6) अर्जलेखन म्हणजे काय ?
- (7) अर्जलेखनाची आवश्यकता सांगा.
- (8) इतिवृत्ताचे प्रकार लिहा.
- (9) इतिवृत्ताचे लेखन कोणकोणत्या टप्प्यांना अनुसरून केले जाते ?
- (10) सुवर्णमहोत्सव किती वर्षांची वाटचाल पूर्ण झाल्यावर साजरा केला जातो ?
- (11) अहवाल म्हणजे काय ?
- (12) माहितीपत्रक कशासाठी प्रसिद्ध केले जाते ?
- (13) घोषणापत्रकाचा उद्देश लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांपर्यंत लिहा : [10]

- (1) निविदा सूचनापत्रकाचे स्वरूप लिहा.
- (2) स्मरणिकेचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (3) माहितीपत्रकाची आवश्यकता थोडक्यात लिहा.
- (4) घोषणापत्रकाचे स्वरूप सांगा.

3. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **150** शब्दांपर्यंत लिहा :

- (अ) कृषी उत्पन्न बाजार समिती, अमळनेर, जि. जळगाव या संस्थेच्या कामकाजाचा वार्षिक अहवाल तयार करा. [10]

किंवा

अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांच्या पिकांचे झालेले नुकसान व त्यापोटी नुकसानभरपाई मिळावी याबाबत मा. जिल्हाधिकारी यांना तक्रार अर्ज लिहा. [10]

- (ब) राजर्षी शाहू महाराज महाविद्यालय, जालना या महाविद्यालयातील विद्यार्थी-विद्यार्थिनींसाठी ओळखपत्र तयार करवून घेण्यासाठी निविदेचा मसुदा तयार करा.

किंवा

आपल्या शहरातील म. गांधीनगरमधील पाणीपुरवठा दोन दिवस बंद ठेवण्यात येणार आहे. याविषयीचे नागरिकांसाठी नगरपालिकेच्या वतीने निवेदन तयार करा.

4. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **300** शब्दांपर्यंत लिहा :

- (अ) श्री. भाऊराव विठ्ठल शिंदे यांनी जिल्हा कृषीअधिकारी यांच्याकडे शेततळ्यास अनुदान मिळण्यासाठी केलेल्या अर्जावर टिप्पणी तयार करा. [15]

किंवा

आपल्या गावाच्या परिसरात अद्ययावत सोयीसुविधांनी सुसज्ज शासकीय रुग्णालयाचे उद्घाटन होत आहे. या उद्घाटन समारंभासाठी कार्यक्रमपत्रिका तयार करा.

(ब) स्मरणिकेची रूपरेषा तयार करा : [15]

नाव — आदित्य प्रकाशन संस्था, धारवाड

निमित्त — रौप्यमहोत्सव

स्मरणिकेचे नाव — आदित्य

किंवा

तंटामुक्त गाव योजनेत सहभागी होण्यासंदर्भात राजापूर गावच्या ग्रामपंचायतीतर्फे ग्रामसभा बोलावण्यात आली होती. या ग्रामसभेचे इतिवृत्त तयार करा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-203

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MARATHI (मराठी)

विशेषस्तर अभ्यासपत्रिका क्र. 1

(मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह)

(2008 PATTERN)

- (1) नाटक व कादंबरीची तात्विक/सैद्धांतिक चर्चा.
- (2) तृतीयरत्न—म. जोतिराव फुले.
- (3) हाल्या हाल्या दुधू दे—बाबाराव मुसळे.

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत लिहा : [9]

- (1) नाटकाच्या विविध व्याख्या लिहा.
- (2) नाटकाचे घटक कोणते ? ते लिहा.
- (3) नाटकाच्या 'शोकांतिका' या प्रकाराची माहिती लिहा.
- (4) नाटकाचे संविधानक या घटकाची माहिती लिहा.
- (5) नेपथ्यात कोणकोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?

P.T.O.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत लिहा : [9]

- (1) 'कादंबरी' या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.
- (2) नाटक आणि कादंबरी यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.
- (3) 'सामाजिक कादंबरी' या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- (4) 'कथानक' या घटकाचे कादंबरीतील महत्व विशद करा.
- (5) कादंबरीचा रूपबंध थोडक्यात सांगा.

2. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत लिहा : [6]

- (1) पथनाट्याची माहिती लिहा.
- (2) 'नभोनाट्य' म्हणजे काय ते सांगून त्याचे वेगळेपण सांगा ?
- (3) दलित आणि ग्रामीण या नाट्यप्रकारांची थोडक्यात माहिती लिहा.
- (4) नाटकातील 'वातावरणनिर्मिती' या घटकाचा परिचय करून द्या.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत लिहा : [6]

- (1) कादंबरीचे घटक कोणते ? ते थोडक्यात लिहा.
- (2) मराठी कादंबरीची जडणघडण थोडक्यात विशद करा.
- (3) ग्रामीण कादंबरीची थोडक्यात माहिती लिहा.
- (4) कादंबरीच्या 'भाषाशैली' या घटकाचा परिचय करून द्या.

3. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) 'तृतीय रत्न' नाटकाचे मध्यवर्ती सूत्र थोडक्यात सांगा.
- (2) 'तृतीय रत्न' या नाटकाचे भाषाविशेष स्पष्ट करा.
- (3) 'तृतीय रत्न' नाटकातील गौण पात्रांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.
- (4) कुणबी आणि त्याची बायको रात्रीच्या शाळेत जाण्याचा निर्णय का घेतात ?

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या शीर्षकाची समर्पकता स्पष्ट करा.
- (2) 'न्यानबाच्या शोकांतिकेचा मूळ सूत्रधार म्हणजे शोभाचा मामा होय.' या विधानाचा थोडक्यात परामर्श द्या.
- (3) 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या कादंबरीतील सावकाराच्या लोभी स्वभावाचे दर्शन कसे घडते ? ते सांगा.
- (4) न्यानबाच्या जीवनाची शोकांतिका चित्रित करण्यासाठी लेखकाने 'वातावरणनिर्मिती' या घटकाचा वापर कशाप्रकारे केला आहे ?

4. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांत लिहा : [15]

- (अ)
- (1) 'तृतीय रत्न' या नाटकात अंधश्रद्धेचे दर्शन कोणकोणत्या प्रसंगातून घडते ? ते सोदाहरण लिहा.
 - (2) 'तृतीय रत्न' या नाटकातील 'जोशी' चे व्यक्तिचित्र रेखाटा.
- (ब)
- (1) ग्रामीण शेतकऱ्याची शोकांतिका 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या कादंबरीत लेखकाने कशी चित्रित केली आहे ?
 - (2) 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या कादंबरीची भाषाशैली.

5. खालीलपैकी प्रत्येक गटातील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा : [15]
- (अ) (1) एक सामाजिक नाटक म्हणून 'तृतीय रत्न' या नाटकाचा परामर्श घ्या.
(2) जोगाई आणि तिचा पती यांच्या मनातील संघर्ष 'तृतीय रत्न' नाटकाच्या आधारे स्पष्ट करा.
- (ब) (1) 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या कादंबरीतील 'आनसा'ची व्यक्तिरेखा रेखाटा.
(2) 'हाल्या हाल्या दुधू दे' या बाबाराव मुसळे लिखित कादंबरीतील निवेदनतंत्राचे विश्लेषण करा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-204

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MARATHI (मराठी)

विशेषस्तर प्रश्नपत्रिका क्रमांक-2

[मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : प्रारंभ ते 1818 (स्थूल)]

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा (प्रत्येक गटातील कोणतेही पाच) : [20]

- (अ) (1) कोणत्याही देण शिलालेखांची नावे लिहा.
(2) महानुभावांचे पंचकृष्ण कोणते ?
(3) संत ज्ञानेश्वरांनी लिहिलेल्या ग्रंथांची नावे सांगा.
(4) ताटीचे अभंग कोणी रचले ?
(5) 'ख्रिस्तपुराण' या ग्रंथाचे कर्ते कोण ?
(6) संत एकनाथांच्या देण भारुडांची नावे सांगा.
(7) संतमेळ्यातील संतांची नावे लिहा.

P.T.O.

- (ब) (1) संत तुकारामांच्या सुप्रसिद्ध शिष्येचे नाव लिहा.
 (2) समर्थ रामदासांचे संपूर्ण नाव काय ?
 (3) 'दमयंती स्वयंवर' हे स्वयंस्वर काव्य कोणी रचले ?
 (4) बखर या शब्दाची निर्मिती कोणत्या शब्दापासून झाली ?
 (5) संत बहिणाबाईंच्या सुप्रसिद्ध अभंगाच्या दोन ओळी लिहा.
 (6) पोवाडा म्हणजे काय ?
 (7) शाहिरी कवितेची दोन अंगे कोणती ?

2. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील **एक** प्रश्नाचे उत्तर **50** शब्दांपर्यंत लिहा : [10]

- (अ) (1) टीप लिहा—महदंबेचे धवळे.
 (2) संत सावतामाळी यांच्या अभंगवाणीचा परिचय करून द्या.
 (ब) (1) करुणाष्टकाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 (2) कवी श्रीधर पंडित यांच्या ग्रंथांचे थोडक्यात वर्णन करा.

3. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील **एक** प्रश्नाचे उत्तर **150** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (अ) (1) वारकरी संप्रदायातील ज्ञानदेवाचे योगदान स्पष्ट करा.
 (2) कलाकवी मुक्तेश्वरांच्या कवितेचे वेगळेपण सांगा.
 (ब) (1) दमयंती स्वयंवर या आख्यान काव्याची माहिती लिहा.
 (2) बखर वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी **एक** प्रश्नाचे उत्तर **300** शब्दांपर्यंत लिहा : [15]

- (1) संत साहित्याचे योगदान स्पष्ट करा.
 (2) 'नाचू कीर्तनाचे रंगी' या उक्तीद्वारे संत नामदेवांच्या कार्याचे महत्व स्पष्ट करा.

5. पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांपर्यंत लिहा : [15]

- (1) महानुभव गद्य वाङ्मयाच्या आधारे महानुभाव संप्रदायाच्या आचारधर्माची ओळख करून द्या.
- (2) वीररस व शृंगाररस हा शाहिरी काव्याचा आत्मा आहे, या विधानाची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-205

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015
FRENCH (GENERAL II)
(Advance)
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Question 1 : Répondez en 5 ou 6 phrases. (5 au choix) (5×7=35)

1. Quel est votre sport favori ? Pourquoi ?
2. Quelles émissions regardez-vous à la télé ? Les raisons ?
3. Quelle personne est un rôle modèle pour vous ? Pourquoi ?
4. Faites le portrait d'une vedette.
5. Décrivez une catastrophe naturelle.
6. Donnez quelques exemples de bizutage. Etes-vous pour ou contre ?
7. Les animaux familiers chez vous ? Oui ou Non ?

Question 2. Translate into English. / French : (6+6+6=18)

(A) Mandela : un héros de la liberté nous a quittés. Nelson Mandela s'est battu toute sa vie pour l'égalité entre les Noirs et les Blancs dans son pays, l'Afrique du Sud. Il est mort, mais son combat inspire encore tous les hommes épris de liberté. Sa mort le 6 décembre à 95 ans bouleverse le monde.

(B) Philippines : 4 millions d'enfants attendent du secours.. Samedi, 9 Nov, le plus puissant typhon de l'année a dévasté les Philippines, en Asie, faisant milliers de morts et sans-abri. Aussitôt après la catastrophe, la communauté internationale s'est mobilisée pour venir en aide aux victimes. Mais l'aide tarde à arriver.

(C) There are many channels on TV and there is a vast choice of programmes : movies, serials, sporting events and game shows. The viewer can choose, and thus not be bored. On an average, the Indian TV viewer watches 2 hours of TV per day.

Question 3 : (7)

Ecrivez un dialogue de 8 – 10 répliques entre un couple. Il veut aller au cinéma et elle, elle préfère le théâtre.

P.T.O.

ou

Ecrivez une lettre à une amie, l'invitant chez vous pendant les vacances d'été. (mentionnez les activités et les visites que vous envisagez de faire)

Question 4 : **Grammaire et Vocabulaire** (20)

a). Récrivez la phrases en utilisant **le Gérondif** : (2)

- Elle lit le journal, et elle écoute la radio.
- Il a retrouvé son stylo quand il a rangé sa chambre

b). **Dites autrement** : *attraper la grosse tête. (2)
* Sa chanson est au 1^{er} rang du Hit-Parade.

c). **Mettez à l'active** : 1. Il est arrivé un accident. (2)
2. Je suis suivi par une voiture.

d.) **Donnez le contraire** : 1. les spectateurs ont sifflé. (2)
2. C'est une chambre ensoleillée.

e). **Reliez la phrase avec un pronom relatif** : (1)

1. Il lit le 'Times of India' . Il y a des articles sur la gastronomie dans le journal.
2. Voici le cadeau. Ma mère me l'a offert.

f). **Mettez le verbe au temps convenable** : (2)

1. Si j'avais de l'argent, je (faire) le tour du monde.
2. Son portable a sonné quand elle (conduire).

g.) **Formez des verbes et des noms à partir des adjectifs suivants.** (1)

belle , choquant

h) **Remplacez les noms en gras (bold)avec des pronoms.** (8)

1. **les Martin** iront au cinéma avec **leur fils**.
2. Sophie n'a pas offert **des fleurs** à **son amie**.
3. Le guide a montré **les châteaux aux touristes**.
4. **Toute la famille** regarde **la télé** le dimanche soir.

Total No. of Questions—3]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-206

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

FRENCH

Special Paper I

(Histoire de la France + Histoire de la Littérature)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Q1) A. Donnez les dates : (5 au choix)

[5]

1. Le Bible est imprimée en _____.
2. Le mouvement du Romantisme date des années ____ à _____.
3. La découverte du cinéma par les Frères Lumières en _____.
4. L'âge d'or de l'époque classique est des années ____ à _____.
5. L'Académie française est créée en _____.
6. La mort de Louis XIV est en _____.

B) Dites vrai ou faux

[5]

1. La lassitude du public et la Révolution Industrielle sont les causes de la fin du mouvement romantique.
2. Les écrivains romantiques ont le mépris du classicisme.
3. La littérature française de 1900 à 1950 est plus engagée et populaire.
4. Les salons sont fréquentés par les écrivains ainsi que les gens de la haute société.
5. La Préciosité est un mouvement qui parle des bijoux précieux.

C) Complétez

[5]

1. « Je pense, donc je suis » est la célèbre phrase de _____.
2. En 1492 Christophe Colombe a découvert _____.
3. Le seul poète lyrique français du 18ième siècle s'appelle _____.
4. Le vrai nom de Molière est _____.
5. _____ est un court poème de 14 vers.

D) Reliez les colonnes

[5]

- | | |
|------------------------------|-----------------------|
| 1. Les Méditations poétiques | a) Charles Baudelaire |
| 2. Les Contemplations | b) Victor Hugo |
| 3. Madame Bovary | c) Lamartine |
| 4. Le Contrat social | d) J.J Rousseau |
| 5. Fleurs du Mal | e) G. Flaubert |

P.T.O.

Q2) Traitez en bref (5 au choix)

[30]

1. Le Réalisme s'oppose directement au Romantisme.
2. Les traits essentiels de la littérature du XXème siècle.
3. Les règles du théâtre classique.
4. Jeanne d'Arc- L'héroïne française.
5. L'Encyclopédie de Diderot.
6. La querelle des Anciens et des Modernes.

Q3) Répondez aux questions (2 au choix)

[30]

1. Le Nouveau Roman est aussi appelé « avant-garde ». C'est la rupture de la tradition. Commentez.
2. Napoléon Bonaparte-le plus grande empereur de France.
3. Qu'est-ce que le Romantisme ? quels sont ses caractéristiques ?
4. Le 18ieme siècle-un siècle scientifique et pratique .Expliquez le mouvement littéraire à travers les grands philosophes.
5. La règne de Louis XIV –Le Roi Soleil.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—1

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-207

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

FRENCH

Special Paper II

(Poetry — 17th, 18th, 19th & 20th Centuries)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Note : *All* questions carry equal marks. Attempt *all* questions.

Question 1. Faites l'analyse du poème " Heureux ceux qui sont morts " de Péguy.

Ou

" Le Dormeur du Val " de Rimbaud

Question 2. Expliquez L'universalité de La Fontaine .

Ou

Quels sont les thèmes dans la poésie de Verlaine ?.

Question 3. Analysez « L' Albatros « et » Invitation au Voyage » de Baudelaire.

Question 4. Situez et expliquez 2 au choix.

- a. Nature, berce-le chaudement.
- b. Le mari fait seul le voyage.
- c. Souvent, pour s'amuser, les hommes d'équipage....

Total No. of Frages—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-208

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

GERMAN

General Paper II

(Language Skills)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Use of ONLY a bilingual dictionary is allowed.

Frage I.

A) Übersetzen Sie den folgenden Text ins Englische oder Marathi!

[8]

Heute ist fit und schlank sein wichtig für alle, die in Beruf und Freizeit Erfolg haben wollen. Doch nicht jeder Mensch hat Spaß an Bewegung. Eine Umfrage bestätigt, dass 44 Prozent der Deutschen selten oder nie Sport machen. Dabei wissen die Menschen gut, wie wichtig Sport für die Gesundheit ist. Und der Zeitaufwand, den man für ein gesundes Fitnessstraining betreiben muss, hält sich in Grenzen. Dreimal in der Woche eine Stunde Training reicht aus, um sich gesund zu halten. So sollte man eine Bushaltestelle früher aussteigen und zu Fuß nach Hause gehen oder statt des Lifts die Treppe nehmen.

B) Übersetzen Sie die folgenden Sätze ins Deutsche! [nur 4]

[8]

1. Life in Germany is very organized. One must be punctual and independent.
2. According to a survey in Germany in 2013, family members are more important than friends.
3. Alex studies three hours a day, good marks are very important for him.
4. What are your plans for the summer vacation, Mr. Breuer?
5. I had lot of difficulties in finding a house in England.
6. The doctor examined the patient very thoroughly.

Frage II. Beantworten Sie die Fragen!

[30]

A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! [nur 5]

[25]

1. Welche Rolle spielt die Natur in Eichendorffs' Gedicht 'Der frohe Wandersmann'?
2. Was machen chinesische Ärzte anders als westliche?
3. Welche Probleme thematisieren die beiden Dichter Arnfried Astel und Peter Schütt in den Gedichten 'Heimatkunde' und 'Umweltverschmutzung'?
4. Wofür sind die Gewürze Nelken und Zimt gut?
5. Warum sind Vereine beliebt in Deutschland?
6. Was sind die Nachteile einer Mitwohnzentrale?
6. Wie verbringen die Senioren in Deutschland ihre Zeit?
7. Wie interpretieren Sie das Gedicht 'Lob des Lernens'?
8. Was sind die Vorteile der Onlinekurse?
9. Erläutern Sie zwei Faktoren, die das Lebenstempo in einem Land bestimmen.

P.T.O.

B) Beantworten Sie die folgenden Fragen! [nur 5]

[05]

1. Wie heißen die zwei Studenten, die „J.Ds Einkaufservice“ gegründet haben?
2. Was sind „kalte“ Lebensmittel?
3. Wer war Europa?
4. Nennen Sie eine positive Wirkung von den Gewürzen.
5. Was für Vereine gibt es in Deutschland?
6. Was heißt „Fit per Klick“?
7. Was ist das Hauptziel der chinesischen Medizin?

Frage 3. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die darauf folgenden Fragen!

[10]

Manche wohnen in der Stadt und träumen von einem Leben auf dem Land, andere leben in der Natur und vermissen das Stadtleben mit Kino, Theater, Kultur. Trotzdem sind viele mit ihrer Wohnsituation zufrieden. Aber lesen Sie selbst:

Uns gefällt das Leben am Stadtrand. Wir haben einen Garten und die Kinder können mit ihren Freunden draußen spielen. Hier leben viele Familien. Schön ist es auch, dass wir alle Nachbarn gut kennen. Im Sommer grillen wir oft zusammen. Es ist nicht so anonym wie mitten in der Stadt. Ein Nachteil ist, dass ich im Zentrum arbeite und jeden Tag 45 Minuten ins Büro fahren muss.

Henry Fichtner

Ich lebe gern auf dem Land. In unserem Dorf ist es sehr ruhig. Aber ich mag das. Den Stress in der Stadt brauche ich nicht. Die Natur ist wichtig für mich und auf dem Land sind alle Jahreszeiten schön. Leider wohnen meine Kinder jetzt in der Stadt, 80 Kilometer entfernt. Jetzt sehen wir uns nicht mehr so oft, das ist schade. Und wenn ich mal ins Kino gehen will, dann muss ich eine halbe Stunde mit dem Auto fahren.

Karla Paulsen

Ich wohne mitten im Zentrum in der Stadt. Das ist toll, ich kann alles zu Fuß machen oder mit dem Fahrrad. Es ist auch gar nicht so anonym, wie manche Leute immer denken. Ich kenne meine Nachbarn ganz gut. Trotzdem weiß nicht jeder gleich alles über mich, wie im Dorf. Die Mieten sind hier natürlich viel höher als auf dem Land. Manchmal stören mich auch die Autos und der Lärm. Dann träume ich auch von einem Haus auf dem Land.

Lukas Seidler

Frage I. Beantworten Sie die folgenden Fragen.

06

1. Warum gefällt Henry Fichtner seine Wohnung am Stadtrand?
2. Wie findet Karla Paulsen das Leben auf dem Land?
3. Wohnt Lukas Seidler gern im Stadtzentrum? Warum?
4. Wo wohnen Sie gern? Auf dem Land oder in der Stadt? Warum?

Frage II. Richtig oder Falsch?

04

1. Henry Fichtners Weg zur Arbeit dauert nicht lang.
2. Die Kinder von Karla Paulsen wohnen auch auf dem Land.
3. Karla Paulsen mag die Natur.
4. In der Stadt ist es teurer als auf dem Dorf.

Frage 4. Grammatik

A) Verbinden Sie die Sätze! [nur 4]

[4]

(obwohl, als, wenn, trotzdem, seitdem, während, nachdem, je-desto)

1. Man nutzt mehr digitale Medien. Man wird abhängig von ihnen.
2. Maria soll das Rauchen aufgeben. Sie raucht schon wieder.
3. Er hat jetzt einen Computer. Er braucht keine Sekretärin mehr.
4. Ich bekomme Hunger. Ich esse eine Kleinigkeit.
5. Max feierte seinen 18. Geburtstag. Er machte seinen Führerschein
6. Die Kinder räumen das Zimmer auf. Die Mutter kocht in der Küche.

B) Ergänzen Sie die richtige Präposition! [nur 4]

[4]

1. Viele alte Leute erzählen immer ____ ihrer Jugendzeit.
2. Die Nachbarn halten Uwe ____ einen Faulenzer.
3. Nach der Doktorprüfung hat sie sich ____ eine Stelle in der Deutschen Bank beworben.
4. Die Eltern müssen sich ____ den Kindern beschäftigen.
5. Tom denkt ständig ____ seinen Sommerurlaub.
6. Die Inder sind stolz ____ Saina Nehwal.

C) Bilden Sie einen Relativsatz! [nur 4]

[4]

1. Der Vater meines Freundes ist krank. Ich habe ihn gestern besucht.
2. Er kennt eine Dame. Ihre Schwester ist eine berühmte Schauspielerin.
3. Wir fahren heute nach München. Wir haben dort drei Jahre gewohnt.
4. Das Goethehaus steht in Frankfurt. Es war leider geschlossen.
5. In Stuttgart gibt es eine Fabrik. Dort kann man Käse probieren.
6. Meine Freunde wohnen in Zürich. Bei ihnen habe ich Käsefondue gegessen.

D) Bilden Sie das Perfekt ! [nur 4]

[4]

1. Wegen der Erkältung fühlt sich Herbert nicht wohl.
2. Es klingelt an der Tür.
3. Wir probieren auf dem Fest viele Spezialitäten.
4. Mit dem Besen kehrt man.
5. Verschickst du die Geschenke?
6. Der Großvater füttert den Enkel.

E) Bilden Sie den Konjunktiv I (Indirekte Rede) [nur 4]

[4]

1. Der Journalist fragte die Schauspielerin: „Wie alt sind Sie?“
2. Der Richter fragte den Zeugen: „Können Sie sich noch an den Unfall erinnern?“
3. Der Präsident sagte: „Jeder hat das Recht für die Freiheit der Meinung“.
4. Eva sagte mir: „ Du musst jetzt einen Pass haben“.
5. Die Lehrer fragte dem Studenten: „ Hast du die Hausaufgabe gemacht?“

F) Bilden Sie Sätze in Konjunktiv II ! [nur 4]

[4]

1. Sie hat nicht genug Geld. Sie kann sich kein Auto leisten. (Bedingungssatz)
2. Seine Sekretärin benimmt sich wie die Königin von England. (Vergleichsatz)

3. Ich kann meine Freundin nicht öfter sehen. (Wunschsatz)
4. Hans isst viel zu wenig. (Aussagesatz)
5. Mein Vater ist nicht gesund. (Wunschsatz)
6. Der Student fragt die Lehrerin, „Kann ich das Fenster aufmachen?“ (Höfliche Frage)

Total No. of Frages—5]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-209

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015
GERMAN
Special Paper I
(Introduction to German Literature)
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Frage 1. Übersetzen Sie den folgenden Text ins Englische oder Marathi! (08)

Als ich in den Hof kam, kniete die Frau vor dem Herd und hielt einen eisernen Topf über das Feuer. Eine unkenntliche Masse verschiedener Gemüse kochte darin. Ich sah ihr zu, sagte einige Worte, die sie zum Lachen bringen sollte, aber sie lachte nicht. Ein Mädchen kam aus dem Haus, ihre Tochter mit dem schönen Namen Tarsia. Ein Junge kam mit ihr, Nikola, ihr Bruder. Sie begafften mich, wie das so war. Die Frau sagte, wir könnten etwas von ihr bekommen. „Danke“, sagte ich, bei uns gibt was Besseres!“. Mein Leutnant und ich hätten heute Appetit auf Tauben.

Frage 2. Roman (Sonnenallee) (20)

A) Beantworten Sie eine der folgenden Fragen! (08)

Wie wird das Grenzgebiet in dem Roman „Sonnenalle“ beschrieben?

oder

Wie wird das Verhältnis zwischen Miriam und Micha dargestellt?

oder

Charakterisieren Sie Michas Mutter!

B) Beantworten Sie zwei der folgenden Fragen! (12)

1. Wie reagiert der ABV als er von der verbotenen Musik erfährt?
2. Warum wird Mario aus der Schule rausgeschmissen?
3. Wie gelingt es Micha, in der Tanzschule den letzten Tanz mit Miriam zu tanzen?
4. Wie versucht Frau Kuppisch nach Westen zu gehen?

Frage 3. Beantworten Sie vier der folgenden Fragen! (16)

1. Warum unternimmt Martha die kleine Reise? Was ist ihr Ziel?
2. Warum hört der Bursche auf, Tauben zu essen?
3. Wie wird die Weihnachtszeit beschrieben?
4. Was meint der junge Mann in ‚Küchenuhr‘ mit Paradies?
5. Worum geht es in der Kurzgeschichte Marei und Thies?
6. Wie beschreibt der Ich-Erzähler die Szene auf dem Supermarkt?
7. Erläutern Sie den Titel „Napalm Ja und Amen!“

P.T.O.

Frage 4. Beantworten Sie vier der folgenden Fragen!

(16)

1. Wie beschreibt Georg Trakl den Herbst in „Verklärter Herbst“?
2. Was thematisiert das Gedicht „Der Spinnerin Nachtlied“ ?
3. Was wird in dem Gedicht .. Hiroshima“ kritisiert?
4. Wie beschreibt Goethe den König in Thule?
5. Erläutern Sie die Zeilen: „Weh mir, wo nehm ich, wenn es Winter ist, die Blumen“
6. Fassen Sie den Inhalt von „ Beherzigung“ zusammen!

Frage 5.

(20)

A) Erzählen Sie nach! (nur eins)

(05)

Der Besitzer des Bogens

oder

Die Weiber von Weinberg

oder

Eulenspiegel antwortet auf viele Fragen

B) Erklären Sie drei der folgenden Begriffe!

(15)

1. Märchen
2. Lyrik
3. Roman
4. Kurzgeschichte
5. Schwank
6. Schöngeistige Literatur

Total No. of Frages—3]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-210

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

GERMAN

Special Paper II

(History of Germany)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Frage I) Geschichte Deutschlands

40

A) Ergänzen Sie!

(10)

1. Der Zweite Weltkrieg endete im Jahr _____.
2. Der rasche wirtschaftliche Aufschwung nach dem zweiten Weltkrieg wird _____ genannt
3. Die Berliner Mauer fiel am _____.
4. Das Buch namens _____ von Cäsar berichtet uns über die Frühzeit der Germanen.
5. Der Dreißig jährige Krieg dauerte von _____ bis _____.
6. Die Germanen lebten in _____. Das war ein Verband der Familienmitglieder, die blutverwandt waren.
7. Die Römer bauten einen Wall, den sie _____ nannten.
8. Der Bischof _____ übersetzte die Bibel ins Gotische.
9. Nach dem Ende des ersten Weltkrieges musste Deutschland das _____ unterzeichnen.
10. Die Zeit nach dem Zweten Weltkrieg nennt man _____. Das war die Zeit des Stillstands.

B) Ordnen Sie zu!

(05)

A
Hauptstadt der ehemaligen BRD
Das großzügige Hilfsprogramm der USA
Tag der Deutschen Einheit
Währung der ehemaligen DDR
Der erste Bundeskanzler der BRD

B
Marschall Plan
Konrad Adenauer
die Ostmark
3. Oktober 1990
Bonn

C) Schreiben Sie kurz über drei der Themen!

(15)

1. Karl der Große
2. Friedrich der Große
3. Adolf Hitler
4. Bismark Reich
5. Der erste Welt Krieg

P.T.O.

D) Beantworten Sie kurz zehn der folgenden Fragen! (10)

1. Nennen Sie die Alliiertenmächte in dem II. Weltkrieg!
2. Was versteht man unter Renaissancezeit?
3. Nennen Sie zwei bedeutende Ziele der NSDAP?
4. Was wurde 1122 bei dem Wormser Konkordat bestimmt?
5. Was bedeutet Investiturstreit?
6. Wie lebten die Germanen zu Beginn des Christentums?
7. Wofür stehen SS, Gestapo, HJ?
8. Wie heisst die jetzige Bundeskanzlerin der BRD?
9. Wann fiel die Berliner Mauer?
10. Wogegen protestierten die Bürger der DDR?

Frage 2. Landeskundliche Texte: Land in Sicht 20

A) Beantworten Sie eine der folgenden Fragen! (10)

Wie finden Sie das Bildungssystem in Indien?

Oder

Warum ist das Studentenleben in Deutschland kein Zuckerschlecken?

B) Ergänzen Sie! (10)

Mit ‚Lernen‘ bezeichnet man den Erwerb von _____ und _____, aber auch die Veränderungen von _____ durch Erfahrungen. Lernen wird heute als ein _____ Prozess angesehen und nicht mehr als eine auf Jugendzeit beschränkte Tätigkeit. Daher gibt es heute für die meisten Berufe umfangreiche _____.

Während man noch vor nicht langer Zeit _____ für vorrangig hielt, neigt man heute immer mehr dazu möglichst breite _____ zu vermitteln, da auf allen Tätigkeitsfeldern permanent neue _____, _____ und Verfahren erlernt werden müssen. Diese bewältigt man umso leichter, je schneller man _____ überblickt

Frage 3. Landeskunde 20

A) Ergänzen Sie! (nur 6) (08)

1. Österreich besteht aus _____ Bundesländer.
2. Deutschland hat _____ Bundesländer.
3. _____ ist die Hauptstadt von Österreich.
4. _____
5. _____, _____ und _____ sind die Stadtstaaten in Deutschland.
6. Nur 3% der Bevölkerung in Österreich ernährt sich vegetarisch. Daher kann man sagen, dass Österreich ein Land der _____ ist.
7. In Zentren wie Wien oder Linz findet man Altbauwohnungen aber am Stadtrand gibt es vor allem _____.
8. Die Österreicher möchten nicht so gerne im Ausland wohnen aber innerhalb Europa wollen sie nur in drei EU Länder wohnen, nämlich, _____, _____ und _____.

B) Schreiben Sie kurz über zwei der folgenden Themen!

(12)

1. Das Essen und Trinken in Deutschland.
2. Wohnen in Deutschland
3. Wirtschaft in Österreich
4. Tourismus in der Schweiz

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-213

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

URDU

General Paper II

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :—(1) Attempt All questions.

(2) Figures to the left indicate full marks.

[۱۲] ۱۔ علامہ اقبال بحیثیت نظم نگار اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔

یا

اُردو شاعری میں علامہ اقبال کا مقام متعین کیجئے۔

[۱۲] ۲۔ سلیمان خطیب کی دکنی مزاحیہ شاعری کا جائزہ لیجئے۔

یا

دکنی شاعری میں سلیمان خطیب کی شاعری پر روشنی ڈالئے۔

P.T.O.

۳۔ اُردو نظم نگاری کے آغاز و ارتقاء کا تفصیلی جائزہ لیجئے۔ [۱۴]

یا

ترقی پسند تحریک میں نظم نگاری کے حصے پر بحث کیجئے۔

۴۔ (الف) ذیل میں سے کسی ایک نظم کا فنی محاسبہ کیجئے: [۶]

(۱) غلام قادر روہیلہ

(۲) فاطمہ بنت عبداللہ

(۳) بلاد اسلامیہ

[۶] (ب) درج ذیل دکنی نظموں میں سے کسی ایک نظم پر تبصرہ کیجئے:

(۱) لکھنوی شاعری کی دکنی بیوی

(۲) پگڈنڈی

(۳) رستے

۵۔ (الف) درج ذیل میں سے کوئی پانچ اشعار کی تشریح کیجئے: [۱۵]

(۱) اپنے صحرا میں بہت آہوا بھی پوشیدہ ہیں

بجلیاں برسے ہوئے بادل میں بھی خوابیدہ ہیں

(۲) قوم مذہب سے ہے مذہب جو نہیں تم بھی نہیں

جذبہء باہم جو نہیں محفلِ اغم بھی نہیں

(۳) دل سے جو بات نکلی ہے اثر رکھتی ہے

پر نہیں طاقت پرواز مگر رکھتی ہے

(۴) بندہ و صاحب و محتاج و غنی ایک ہوئے

تری سرکار میں پہنچے تو سبھی ایک ہوئے

(۵) تھے تو آیا وہ تمہارے ہی مگر تم کیا ہو

ہاتھ پر ہاتھ دھرے منتظر فردا ہو

(۶) آگ ہے، اولادِ ابراہیم ہے نمرود ہے

کیا کسی کو پھر کسی کا امتحاں مقصود ہے

[۱۵]

(ب) ذیل کے اشعار میں سے کوئی پانچ کی تشریح کیجئے :

(۱) ایسے ویسوں کے دن پھرتے ہیں

سر سے شاہوں کے تاج گرتے ہیں

(۲) لال جوڑا تو دے نہیں سکتے

لال چادر میں کیوں نہ کفادیں

(۳) کیوں اجڑتا ہے باغِ مفلس کا

کس نے دیکھا ہے داغِ مفلس کا

(۴) یاد بولے تو دل میں چھپانے کی بات

چپ ذرا سوچ کو مسکرانے کی بات

(۵) اتارو رو کو کون سو یا ہے

بھیگا بھیگا ہے رات کا آنچل

(۶) کچے کلیاں کے سجاں سجا کو رکھیوں

پکے پاناں کے بیڑے بنا کو رکھیوں

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-214

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

URDU

Special Paper I

[History of Urdu Literature (1901 to 2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the left indicate full marks.

[۱۶] ۱۔ اردو میں نظم نگاری کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئے۔

یا

اردو غزل کے مختلف ادوار پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

[۱۶] ۲۔ مولوی عبدالحق کی خاکہ نگاری کا جائزہ لیجئے۔

یا

علامہ شبلی نعمانی کی کوئی دو سوانحی تصانیف پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

[۱۶] ۳۔ اصغر گونڈوی کے حالات زندگی کو بیان کرتے ہوئے ان کی تصانیف کا جائزہ لیجئے۔

یا

اصغر گونڈوی کی شاعری صوفیانہ شاعری کہلاتی ہے۔ واضح کیجئے۔

P.T.O.

[۱۶]

۴۔ کلام مجروح پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

یا

ساحر لدھیانوی کی نظم نگاری پر بحث کیجئے۔

[۱۶]

۵۔ ذیل میں سے کوئی دو پر نقد و تبصرہ کیجئے:

(۱) حیاتِ مولوی عبدالحق

(۲) فنِ سوانح نگاری

(۳) ساحر لدھیانوی کے حالاتِ زندگی

(۴) مشتاق احمد یوسفی کی تصانیف

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-215

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

URDU

Special Paper II

(Prose and Poetry Text)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Text Books :—

(A) Sub Rus by Mulla Wajhi.

(B) Diwan-e-Ghalib by Mirza Ghalib.

N.B. :— (1) Attempt All questions.

(2) Figures to the left indicate full marks.

ہدایت : تمام سوالات لازمی ہیں۔

[۱۶]

۱۔ ملا وجہی کی حیات و شخصیت پر روشنی ڈالئے۔

یا

تعمیریت داستان گو ملا وجہی کا مقام متعین کیجئے۔

[۱۵]

۲۔ انشائیہ نگاری کی تعریف کرتے ہوئے اس کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجئے۔

یا

سب رس کا فنی جائزہ لیجئے۔

P.T.O.

۳۔ غالب کی شاعرانہ عظمت پر مفصل نوٹ لکھئے۔ [۱۵]

یا

غالب کے کلام میں صوفیانہ اور فلسفیانہ خیالات کو قلمبند کیجئے۔

۴۔ ذیل میں سے کسی ایک پر مختصر نوٹ لکھئے: [۱۶]

(۱) سب رس میں تہذیبی عناصر

(۲) قصہء حسن و دل

(۳) غالب کا انداز بیان

(۴) غالب کی تصنیفات

۵۔ درج ذیل میں سے کوئی چھ اشعار کی تشریح کیجئے: [۱۸]

(۱) یہ لاشِ بے کفن اسدِ خستہ جاں کی ہے

حقِ مغفرت کرے عجب آزاد مرد تھا

(۲) عشق سے طبیعت نے زیست کا مزہ پایا

درد کی دوا پائی، دردِ بے دوا پایا

(۳) اُس کی امت میں ہوں میں، میرے رہیں کیوں کام بند

واسطے جس شہ کے، غالب! گنبد بے در کھلا

(۴) یہ مسائلِ تصوف، یہ ترا بیان غالب

تجھے ہم ولی سمجھتے جو نہ بادہ خوار ہوتا

- (۵) ہوس کو ہے نشاط کار کیا کیا!
نہ ہو مرنا، تو جینے کا مزا کیا
- (۶) یہ کہاں کی دوستی ہے کہ بنے ہیں دوست، ناصح
کوئی چارہ ساز ہوتا، کوئی غم گسار ہوتا
- (۷) دہر میں نقشِ وفا وجہ تسلی نہ ہوا
ہے یہ وہ لفظ کہ شرمندہ معنی نہ ہوا
- (۸) تھا زندگی میں بھی مرگ کا کھٹکا لگا ہوا
اُڑنے سے پیشتر بھی مرارنگ زرد تھا

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-218

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HINDI (G-2)

हिंदी : सामान्य 2

(कहानी, छायावादोत्तर काव्य एवं लेखन)

(2008 PATTERN)

समय : तीन घण्टे

पूर्णांक : 80

पाठ्य-पुस्तकें : (1) कथा विहार—संपा. डॉ. सुरेशकुमार जैन
डॉ. वीणा मनचंदा
(2) काव्य कुसुमावली—संपा. डॉ. सुरेशकुमार जैन
डॉ. ऋचा शर्मा

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए : [16]

(1) 'मानव जीवन में स्पर्श ऐसा जज्बा है, जो मृत भावनाओं को जीवन प्रदान करता है।' 'स्पर्श' कहानी के आधार पर स्पष्ट कीजिए।

(2) 'अमृतसर आ गया है...' कहानी की कथावस्तु पर प्रकाश डालिए।

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए : [16]

(1) 'बादल को घिरते देखा है' कविता का भावार्थ लिखिये।

(2) 'वाणी की दीनता' कविता में व्यक्त विचारों को अपने शब्दों में लिखिये।

P.T.O.

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [16]

- (1) “एक अकड़ कर कहता
अपने मन का हक ले लेंगे
और दूसरा कहता
तिल भर भूमि न बँटने देंगे
पंच बन बैठा है घर में, फूट डालने वाला
मेरा देश जल रहा, कोई नहीं बुझाने वाला।”
- (2) वह रुकी तो नहीं, आर्यो तो आ गयीं,
पर साथ-साथ मुरझा गयीं।
उसकी पहले ही मद्धिम अरुणाली पर
घुटन की एक स्याही छ गयी।”
- (3) “जिनकी सेवाएँ अतुलनीय
पर विज्ञापन से रहे दूर
प्रतिकूल परिस्थिति ने जिनके
कर दिये मनोरथ चूर-चूर!
—उनको प्रणाम!”
- (4) “किन्तु नहीं फिर सुख जाना
हर जगह गूँजता था पागल का गाना
बीच-बीच में, राजा तुम भूले थे
रानी का हँसकर सुन पड़ता था ताना।”

4. (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिये : [8]

- (1) 'पातकनाशनम्' कहानी के हीरा का चरित्र-चित्रण।
- (2) 'बड़े घर की बेटी' कहानी के शीर्षक की सार्थकता।
- (3) 'कुमाता न भवति' कहानी का उद्देश्य।

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिये : [8]

- (1) 'प्रेत का बयान' कविता का आशय।
- (2) 'ताजमहल की छाया में' कविता का प्रतिपादय।
- (3) 'हमें न बाँधों प्राचीरों में' कविता का भावार्थ।

5. (अ) निम्नलिखित से विज्ञापन अथवा व्यावसायिक पत्र का नमूना तैयार कीजिए : [8]

बाजार में आयी नई टूथपेस्ट के विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए।

अथवा

प्रबंधक, अनूप पुस्तक भंडार, शिवाजी चौक, सोलापुर से राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली को पुस्तकों की माँग पूर्ति में हो रहे विलंब की शिकायत करते हैं।

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं चार वाक्यों को सकारण शुद्ध करके फिर से लिखिये : [8]

- (1) महाभारत में अठारह स्वर्ग हैं।

- (2) बंबई एक बड़ा बंदर है।
- (3) नरेंद्र दाभोलकरजी की हत्या से हमें बड़ा खेद हुआ।
- (4) ईश्वर मृतक के आत्मा को शांति दे।
- (5) श्रीकृष्ण के अनेकों नाम हैं।
- (6) कमरे की सारी खिड़कियाँ खोल दो।

प्रयोजनमूलक हिंदी (वैकल्पिक)

समय : तीन घण्टे

पूर्णांक : 80

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं आठ के संक्षिप्त उत्तर लिखिए : [16]

- (1) प्रयोजनमूलक हिंदी का परिचय दीजिए।
- (2) प्रयोजनमूलक हिंदी की प्रयुक्ति की संकल्पना अपने शब्दों में लिखिये।
- (3) सामान्य व्यवहार की हिंदी पर प्रकाश डालिए।
- (4) व्यावसायिक पत्राचार का महत्व समझाइये।
- (5) कार्यालयीन हिंदी का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- (6) जनसंचार माध्यम की उपयोगिता अपने शब्दों में समझाइये।
- (7) फीचर लेखन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- (8) विज्ञापन का मुख्य उद्देश्य बताइये।
- (9) देवनागरी कम्प्यूटर की कार्यपद्धति पर प्रकाश डालिए।
- (10) पत्रकारिता से संबंधित लेखन पर प्रकाश डालिए।

2. (अ) निम्नलिखित शब्द-युग्मों में से किन्हीं चार के अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए : [8]

(1) अथक—अकथ

(2) चिर—चीर

(3) भवन—भुवन

(4) किला—कीला

(5) सदेह—संदेह

(6) अनिल—अनल

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक घटना/प्रसंग की संवादात्मक अभिव्यक्ति लिखिए : [8]

(1) गुरु से साक्षात्कार

(2) जीवन का कोई सुखद क्षण।

3. (अ) निम्नलिखित में से किसी एक पर आकाशवाणी के लिए विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए : [8]

(i) साड़ी की दुकान का विज्ञापन।

(ii) मारुती कार का विज्ञापन।

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक पर दूरदर्शन के लिए विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए : [8]

(i) साबुन का विज्ञापन।

(ii) शहर में लगी चित्रकला प्रदर्शनी।

4. निम्नलिखित में से किन्हीं चार लघूत्तरीय प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [16]

- (1) संवाददाता की अर्हता कौन-कौनसी हैं ?
- (2) ई-कॉमर्स किसे कहते हैं ?
- (3) लेखन कौशल पर प्रकाश डालिए।
- (4) विज्ञापन का अर्थ और परिभाषा समझाइये।
- (5) विज्ञापन के प्रयोजन पर प्रकाश डालिए।

5. निम्नलिखित पाँच में से किन्हीं चार पर टिप्पणियाँ लिखिए : [16]

- (1) देवनागरी कम्प्यूटर का सामान्य परिचय;
- (2) ई-मेल
- (3) विज्ञापन के प्रकार
- (4) विज्ञापन : मुद्रित माध्यम
- (5) हिंदी मानक वर्तनी।

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-219

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

हिंदी : विशेष-1

Hindi : Special— 1

(काव्यशास्त्र)

(2008 PATTERN)

समय : तीन घण्टे

पूर्णांक : 80

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : [20]

- (1) काव्य की कोई एक संस्कृत की परिभाषा लिखिये।
- (2) व्यंजना शब्दशक्ति किसे कहते हैं ?
- (3) प्रबंध काव्य के प्रमुख भेद बताइये।
- (4) मुक्तक काव्य किसे कहते हैं ?
- (5) रस के भेद बताइये।
- (6) एकांकी के तत्व लिखिये।
- (7) कहानी की परिभाषा लिखिये।

P.T.O.

- (8) रस के अंग लिखिये।
- (9) नाट्य अभिनय के प्रकार बताइये।
- (10) संकलनत्रय किसे कहते हैं ?
- (11) छंद के भेद लिखिये।
- (12) काव्य के हेतु बताइये।
- (13) आलोचक के गुण लिखिये।

2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो छंदों के लक्षण उदाहरण सहित लिखिये : [10]

- (1) दोहा
- (2) हरिगीतिका
- (3) मंद्राक्रांता
- (4) शिखरिणी

3. निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिये : [20]

- (1) संस्मरण का स्वरूप विशद कीजिए।
- (2) रेखाचित्र का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- (3) शृंगार रस का सोदाहरण परिचय दीजिए।
- (4) नाटक में अभिनय का महत्व बताइये।
- (5) प्रमुख काव्यहेतु 'व्युत्पत्ति' का परिचय दीजिए।
- (6) शब्दशक्ति का परिचय दीजिए।

4. निम्नलिखित में से किन्हीं **तीन** प्रश्नों के उत्तर विस्तार से लिखिए : [30]

- (1) संस्कृत तथा अंग्रेजी के विद्वानों द्वारा दी गई काव्य की परिभाषाओं को स्पष्ट कीजिए।
- (2) नाटक के प्रकारों का उल्लेख करते हुए नाटक और एकांकी की तुलना कीजिए।
- (3) काव्य के कारण (हेतु) का परिचय दीजिए।
- (4) उपन्यास के तत्वों की विस्तार से चर्चा कीजिए।
- (5) आलोचना का स्वरूप बताते हुए आलोचक के गुण लिखिये।

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-220

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HINDI (हिंदी)

Special Paper II

(नाटक, उपन्यास और मध्ययुगीन काव्य)

(2008 PATTERN)

समय : तीन घंटे

पूर्णांक : 80

पाठ्यपुस्तकें :— (i) 'बकरी'—सर्वेश्वरदयाल सक्सेना।

(ii) 'दौड़'—ममता कालिया।

(iii) 'काव्यकुंज' (मध्ययुगीन हिंदी काव्य)

—संपा. डॉ. जे. आर. बोरसे।

—डॉ. ऋचा शर्मा।

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर सविस्तार लिखिए : [16]

(1) “ 'दौड़' उपन्यास में उपभोक्तावाद और भूमंडलीकरण के मायाजाल में फँसकर उन्नति की दौड़ में शामिल वर्तमान पीढ़ी का दर्दनाक वर्णन है।” स्पष्ट कीजिए।

(2) उपन्यास विधा के तत्त्वों के आधार पर 'दौड़' उपन्यास की समीक्षा कीजिए।

2. निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर विस्तारपूर्वक लिखिए : [16]

सूरदास के 'भ्रमरगीत प्रसंग' में वर्णित गोपियों का परिचय दीजिए।

P.T.O.

अथवा

निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए :

- (1) कबीर की भक्ति पद्धति
- (2) मीराबाई का वियोग वर्णन
- (3) बिहारी का संयोग शृंगार वर्णन
- (4) जायसी का प्रेमभाव चित्रण।

3. (अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [8]

- (1) “माँ जब से मैंने होश सँभाला, तुम्हें स्कूल और रसोई के बीच दौड़ती ही देखा। मुझे याद है जब मैं सोकर उठता तुम रसोई में होतीं और जब मैं सोने जाता, तब भी तुम रसोई में होतीं। तुम्हें चाहिए कि स्टैला के लिए जीवन भट्टी न बने। जो तुमने सहा, वह क्यों सहे ?”
- (2) “वह सब फिजूल की भावुकता थी माँ। तुम इस पानी की एक बूँद अगर माइक्रोस्कोप के नीचे देख लो तो कभी न पियो।”

(आ) निम्नलिखित अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [8]

माई री मैं तो लियो गोविन्दा मोल।
कोई कहै छाने, कोई कहै चुपके, लियो री बजन्ता ढोल॥
कोई कहै मुँहधो, कोई कहे सुँहधो, लियो री तराजू तोल।
कोई कहै कारो, कोई कहे गोरो, लियो री अमोलक मोल॥
याही कूँ सब जाणत हैं, लियो री आँखी खेल।
मीराँ कूँ प्रभु दरसन दीन्यौ पूरब जनम कौ कौल॥

अथवा

मेरी भव बाधा हरौ राधा नागरि सोइ।
जा तनकी झाँइ परै स्यामु हरित-दुति होई॥

4. निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर विस्तारपूर्वक लिखिए : [16]
'बकरी' नाटक की प्रतीकात्मकता विशद कीजिए।

अथवा

निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए :

- (1) 'बकरी' नाटक की प्रासंगिकता
- (2) 'बकरी' नाटक की अभिनेयता
- (3) 'बकरी' नाटक में देशकाल वातावरण।

5. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : [16]

- (1) 'दौड़' उपन्यास का परिवेश
- (2) 'दौड़' उपन्यास का सघन
- (3) 'दौड़' उपन्यास में चित्रित वर्तमान पीढ़ी।

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-221

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PERSIAN

General Paper II

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :—(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain the peculiarities of Ghazals of Hafiz Shirazi. [14]

Or

Narrate the life and literary works of Maulana Rumi.

2. (A) Write in detail about the importance of 'Gulistan' in Persian literature. [15]

Or

Explain Shaikh Saadi as optimistic prose writer.

(B) Husain Waiz Kashifi has a great contribution in Persian literature. Comment. [15]

Or

Evaluate the book 'Akhlauque Mohsini' as a literary treasure.

P.T.O.

3. Reproduce in your own words in Persian (any two) : [12]

(۱) خوش باشی

(۲) شیراز

(۳) عشق عاشقی

(۴) تصوف

4. (A) Translate the following passages in English, Urdu or Marathi

(any three) : [12]

(۱) ملکہ، وزیران و امیران و بزرگان مملکت را بمشورت خواست تا از رائی صائب و

تدبیر و پشتیبانی ایشان استفاده کند۔ پس چون ملکہ داستان نامہ را با ایشان

درمیان نهاد قوم گفتند مردمان ما پیکار و دلیران کارزاریم نہ اہل رائی سیاست

ماشئون سیاست و ادارہ مملکت را بتو واگذار کرده ایم۔ اینک ہرچہ فرمان دہی

ما بیدرنگ در اجر آں آمادہ ایم۔

(۲) آورده اند کہ سلمان فارسی رضی اللہ عنہ در شہری امیر بود و عادت و سیرت او در

ایام امارت و رسم ولایت ہیچ تفاوت نہ کردہ بود بلکہ پیوستہ گلیم پوشیدی و پیادہ

رفتی و اسباب خانہ خویش خود تکلف کردی۔ روزی درمیان بازاری رفت

مردے اسپست خریدہ بود و بستہ در راہ نهاد و کسی میخواست تا پدید آید و او را بہ

بیگار گیرد۔

(۳) یعقوب لیث در بدایت حال خود را درمہا لک افگندے و خطرہائے کلی را ارتکاب کردے از آسائش نفس برطرف بودے و از کشیدن مشقہائے یک نفس نیا سودے۔ اور افگندند تو مرد روی گری تر باعث بریں ہمہ جفا کشیدن و خود را در عرقاہ ہلاک افگندن۔

(۴) آورده اند کہ حجاج ظالم جمعہ را سیاست می کرد چوں نوبت بیکے از ایشان رسید گفت اے امیر مرا مکش کہ بر تو حقے صا ثابت کرده ام۔ گفت ترا بر من چه حق ست گفت فلاں دشمن تو ترا وقیعت می کرد و بہ نسبت تو سخنان فحش می گفت من او را منع کردم و از دشنام تو باز داشتم۔ حجاج گفت بریں گواہی داری؟ گفت دارم۔

(۵) جمشید از ویر خود سوال فرمود کہ سلاطین را اتصاف بکدام صفت از جملہ ضرویات ست۔ گفت کہ برفق و نرم خوئی ملائمت زیرا کہ رعیت بدیں صفات دعائے پادشاہ گویند و لشکریاں بدیں خصلت رضائے پادشاہ جویند و سلطنت بدعا گوئی رعیت و رضا جوئی سپاہ انتظام می یابد۔

(B) Explain in Persian or translate and explain in English or

Urdu or Marathi (any four) :

[12]

(۱) اے ہد سہا بسا می فرستمت

بنگر کہ از کجا یکجا می فرستمت

- (۲) دست را اندر احمد و احمد بزن
ای برادر وارہ از بوجہل تن
- (۳) دلم بے جمالت صفائے ندارد
کہ بیگانہء کاشنائے ندارد
- (۴) سرور بلند ہیں کہ چہ رفتاری کند
شوخ شکر دہن کہ چہ رفتاری کند
- (۵) اے ترک شوخ این ہمہ تاز و عتاب چست
بادل شکستگانِ ستم بے حساب چست
- (۶) آفا تھا گردیدہ ام مہرتاں و رزیدہ ام
بسیار خوباں دیدہ ام، اما تو چیزی دیگری

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-222

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SANSKRIT (संस्कृत) (G-II)

Raghuvamsha-Cantos V & VI (रघुवंश सर्ग V व VI)

Bhagvadgita Chapters III to VI (भगवद्गीता अध्याय III ते VI)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

1. (A) खालीलपैकी कोणत्याही दोन श्लोकांचे मराठीत किंवा इंग्रजीत अनुवाद करा : [8]

Translate into Marathi or English any two of the following verses :

- (i) इत्थं प्रयुज्याशिषमग्नजन्मा राज्ञे प्रतीयाय गुरोः सकाशम्।
राजाऽपि लेभे सुतमाशु तस्मादालोकमर्कादिव जीवलोकः॥
- (ii) कामं नृपाः सन्तु सहस्रशोऽन्ये राजन्वतीमाहुरनेन भूमिम्।
नक्षत्रताराग्रहसंकुलापि ज्योतिष्मती चन्द्रमसैव रात्रिः॥
- (iii) नृपं तमावर्तमनोज्ञानाभिः सा व्यत्यगादन्यवधूर्भवित्रि।
महीधरं मार्गवशादुपेतं स्रोतोवहा सागरगामिनीव॥

- (B) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा : [8]

Explain with reference to the context any two of the following :

- (i) तामेकतस्तव बिर्भर्ति गुरुर्विनिद्रस्तस्या भवानपरधुर्यपदावलम्बी।
- (ii) स्फुरत्प्रभामण्डलमध्यवर्ति कान्तं वपुर्व्योमचरं प्रपेदे।
- (iii) रत्नानुविद्धार्णवमेखलाया दिशः सपत्नी भव दक्षिणस्याः।

P.T.O.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [16]

Write an essay type answer to any *one* of the following :

(i) रघुवंशाच्या पाचव्या सर्गाचे विवेचक रसग्रहण करा.

Critically appreciate the 5th canto of the Raghuvamsha.

(ii) सहाव्या सर्गात आलेख्यी विविधराजांची वर्णने लिहा.

Discriptions of kings according to 6th canto.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन श्लोक सविस्तर स्पष्ट करा : [16]

Explain in detail any *two* of the following :

(i) अपरम् भवतः जन्म परम् जन्म विवस्वतः।

कथम् एतत् विजानीयाम् त्वम् आदौ प्रोक्तवान् इति॥

(ii) कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैः इन्द्रियैः अपि।

योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गम् त्यक्त्वा आत्मशुद्धये॥

(iii) यथा दीपः निवातस्थः न इङ्गते सा उपमा स्मृता।

योगिनः यतचित्तस्य युञ्जतः योगम् आत्मनः॥

4. (i) भगवद्गीतेतील चौथ्या अध्यायातील कर्मयोग व संन्यास स्पष्ट करा. [16]

Explain कर्मयोग and संन्यास from fourth Adhyaya in Bhagvadgita.

किंवा

(Or)

(ii) भगवद्गीतेच्या तिसऱ्या अध्यायाचा सारांश लिहा.

Summarise the third Adhyaya of the Bhagvadgita.

5. 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही एकावर संक्षिप्त टीप लिहा :[16]
Write short notes on any *one* from each section—Section 'A'
and 'B' :

'अ' विभाग

(Section 'A')

- (i) रघुवंशचा सहाव्या सर्गात आलेल्या विविध उपमांचे वर्णन करा.
Explain उपमा in the 6th canto of the Raghuvamsha.
- (ii) रघुवंशच्या पाचव्या सर्गातील प्रियंवदगंधर्व एक अद्भुत प्रसंग.
अद्भूत प्रसंग of प्रियंवदगंधर्व in 5th canto in रघुवंशम्.

'ब' विभाग

(Section 'B')

- (i) योगभ्रष्ट
Yogabhrashta
- (ii) यज्ञचक्र
Concept of यज्ञचक्र

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-223

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

संस्कृत (SANSKRIT) (S-I)

काव्यशास्त्रविमर्श, वृत्तविचार व कौटिलीय अर्थशास्त्र (अधिकरण 1, 6)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

सूचना:- (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. (A) Explain into English or Marathi any two of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत स्पष्टीकरण करा :

(i) सद्यः परनिर्वृत्तये कान्तासंमिततयोपदेशयुजे।

(ii) अतादृशि गुणीभूतव्यङ्ग्यं व्यङ्ग्ये तु मध्यमम्।

(iii) स मुख्योऽर्थस्तत्र मुख्यो व्यापारोऽस्याभिधोच्यते।

P.T.O.

(B) Explain with Sanskrit definition and Sanskrit illustration any *two* of the following Figures of Speech. [8]

संस्कृतमधील लक्षण आणि उदाहरण सांगून पुढीलपैकी कोणत्याही दोन अलंकारांचे स्पष्टीकरण करा :

(i) उपमा

(ii) व्यतिरेकः

(iii) विशेषोक्तिः

(iv) असंगतिः।

2. Explain in detail the मंगलाचरण of काव्यप्रकाश. [16]

काव्यप्रकाशाचे मंगलाचरण स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the six types of लक्षणा.

षड्विधा लक्षणा स्पष्ट करा.

3. (A) Explain with reference to the context any *two* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संसर्ध स्पष्टीकरण करा :

(i) साङ्ख्यं योगो लोकायतं चेत्यान्वीक्षिकी।

(ii) क्रिया हि द्रव्यं विनयति नाद्रव्यम्।

(iii) प्रत्याख्याने शुचिः इति धर्मोपधा।

(B) Explain with Sanskrit definition and Sanskrit illustration any *two* of the following : [8]

संस्कृतमधील लक्षण आणि उदाहरण सांगून पुढीलपैकी कोणत्याही दोन वृत्तांचे स्पष्टीकरण करा :

(i) इन्द्रवज्रा

(ii) शालिनी

(iii) शिखरिणी

(iv) शार्दूलविक्रीडितम्।

4. Write an essay type answer of any *one* of the following : [16]

पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

(i) इन्द्रियजयः तत्र राजर्षिवृत्तम्

(ii) मन्त्राधिकारः।

5. (A) Write a critical paragraph of any *one* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा :

(i) आत्मरक्षितकम्

(ii) दूतप्रणिधिः।

(B) Write a critical paragraph of any *one* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा :

(i) व्यञ्जना

(ii) त्रिविधोपदेश।

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-224

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SANSKRIT

(Special Paper II)

वेदसौरभ

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

All questions are compulsory.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

1. (A) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचा मराठीत किंवा इंग्रजीत आवश्यक टीपांसह अनुवाद करा : [6]

Translate any *two* of the following with necessary notes into Marathi or English :

(i) तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन् पुरुषं जातमग्रतः ।

ते देवा अयजन्त साध्या ऋषयश्च ये ॥

P.T.O.

(ii) यस्य व्रते पृथिवी नत्रमीति यस्य व्रते शफवज्जर्भुरीति ।

यस्य व्रत ओषधीर्विश्वरूपाः स नः पर्जन्य महि शर्म यच्छ ॥

(iii) युवां नरा पश्यमानास आय प्राच गव्यन्तः पृथुपर्शवो ययुः ।

दासा च वृत्र हतमार्याणि च सुदासमिन्द्रावरुणावसावतम् ॥

(B) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [10]

Write an essay type answer to any *one* of the following :

(i) सरमा आणि पणि यांच्यातील संवादाचे रसग्रहण करा.

Appreciate a dialogue between सरमा and पणि.

(ii) ऋग्वेदातील उषस् देवता.

The deity उषस् in the ऋग्वेद.

2. (A) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचा मराठीत किंवा इंग्रजीत आवश्यक टीपांसह अनुवाद करा : [6]

Translate any *two* of the following with necessary notes into

Marathi or English :

(i) इहै ध्रुवा प्रति तिष्ठ शालेश्चावती गोमती सूनृतावती ।

ऊर्जस्वती घृतवती पयस्वत्युच्छ्रयस्व महते सौभगाय ॥

(ii) इहैवाभि वि तनूभे आत्री इव ज्यया ।

वाचस्पतिर्नि यच्छतु मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥

(iii) ये त्रिषप्ताः परियन्ति विश्वा रूपाणि बिभ्रतः ।

वाचस्पतिर्बला तेषा तन्वे अद्य दधातु मे ॥

(B) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [10]

Write an essay type answer to any one of the following :

(i) मेधाजननसूक्तम् (अथर्ववेदे 1.1) ।

(ii) अथर्ववेदाचे अन्तर्गत स्वरूप.

Internal nature of the अथर्ववेद.

3. (A) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे ससन्दर्भ स्पष्टीकरण करा : [6]

Explain with reference to the context any one of the following :

(i) यत्पञ्चावत्तीयं जुहोति ।

(ii) वज्रो वै यूपः ।

(B) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [10]

Write an essay type answer to any one of the following :

(i) सोमप्रवहणम् (ऐतरेय ब्राह्मणम्) ।

(ii) मनुमत्स्यकथा (शतपथ ब्राह्मणम्) ।

4. (A) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे ससन्दर्भ स्पष्टीकरण करा : [6]

Explain with reference to the context any *one* of the following :

- (i) स आत्मा तत्त्वमसि श्वतकेतो ।
(ii) तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद्धनम् ।

- (B) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [10]

Write an essay type answer to any *one* of the following :

- (i) यमनचिकेतसोः संवादः ।
(ii) भृगुवरुणोः संवादः तैत्तिरीयोपनिषदि ।

5. (A) खालीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा : [6]

Write a critical note on any *one* of the following :

- (i) पुरुषसूक्तम्
(ii) इन्द्रदेवता ।

- (B) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा : [10]

Write critical notes on any *two* of the following :

- (i) अथर्ववेदे स्त्रीकर्माणि ।
(ii) न्यग्रोधदृष्टान्त

The न्यग्रोध analogy

- (iii) ब्राह्मणग्रंथांची भाषाशैली.

Language style of the texts of ब्राह्मणस.

Total No. of Questions—8]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-225

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ARDHAMAGADHI (Prakrit)

(General II)

(2008 PATTERN)

Texts : (i) अगडदत्तमुणिअत्तकहा (Vashudev Hindee)

(ii) अभयकखाणं of अम्बदेव (Ambdev Virachit)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

1. Translate into English or Marathi any *two* from the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा :

(i) सा य हट्ट — तुट्टमणसा भणति — हा ! हा ! हतो भायधायड त्ति । ततो अहं निद्दा (न्हदा) इऊण तं वाळेसु घेत्तुण भणामि — दासि । को मं घाएइ त्ति । ततो सा मम पाएसु पडिया 'सरणागया मि' त्ति भणति । महिलासहाव भय विष्भका मए आसासिया मा भाहि । त्ति । ततो तं घेत्तुण रायकुलं गतो । क्षव्वं च रण्णो जहा वत्तं परिकहियं ।

(ii) ततो सो भणइ — पुत ! अहं धणपुंजतो नाम चोरो, न केणइ छलिय-पुव्वो साहु तुमं सि सुपुरिसो एक्को माऊण जातो त्ति । पुणो य मे संलवइ — 'वच्छ ! एयस्स पव्वयस्स पुरिच्छमिल्ले दोण्हं नतीणं मज्झ देसभाए अत्थि महइमहालिया पत्थरसिला, तत्थ भूमिघरं तत्थ मया सुप्पभूयं धणं विदत्तं ।

P.T.O.

(iii) तीए भणियं – एस अग्गिं घेत्तूण एहिति, मम य हत्थे असिलट्टिं दाहिइ, ततो अहं तस्स अग्गिं जालिंतस्स सीसं छिंदामि त्ति । तओ अम्ह भाउणा अब्भुवगयं । आगओ य सो अग्गिं घेत्तूण । भणइ य – किं देवउले उज्जोउं ? त्ति । ततो तीए लवियं – तुह हत्थगयस्स अगिस्स एस उज्जोउ त्ति । ततो तेण लविया – एयं ताव असिकट्टी गिण्हसु त्ति ।

2. Explain with reference to the context any *two* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा :

(i) किं इह विसए ओसही नत्थि ? वेज्जो वा नत्थि ? त्ति ।

(ii) 'अहो ! साहसं महिलाणं' त्ति ।

(iii) नाहं बाणेण हओ, हओ सि बाणेण मगरकेउस्स ।

3. Describe the heroic deeds of अगडदत्त on his way to उज्जेनी. [16]

उज्जैणीला जाताना अगडदत्ताने केलेल्या पराक्रमी कृत्याचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Give the character-sketch of अगडदत्त.

अगडदत्ताचे व्यक्तिचित्रण करा.

4. Write a critical paragraph on any *one* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विवेचक परिच्छेद लिहा :

(i) सुभाषित's in the 'अगडदत्तमुणिअत्तकहा'.

'अगडदत्तमुणिअत्तकहा'मधील सुभाषिते.

(ii) आणंदकहा.

5. Translate any *two* of the following stanzas into English or Marathi : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोन श्लोकांचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा :

(i) एवं वृत्ता नियबुद्धिगव्विया वि य उवायमलभंता ।

ते छुहाषिवास सोसियगता दीणत्तमणुपत्ता ॥

सेणियकुमरेण पुणो घेतुं पगलंतकलसबिंदुजलं ।

घुणिडं करंडए मोयगाण चूरीए भोयविया ॥

(ii) तो तीए तणयवयणाओ विरइओ पसत्थओ वेसो ।

ता आगंतु नयरे पवेसिया मंतिनियरेण ॥

राया वि अणुब्भडवेस भूसियं पणइणिं परलोएडं ।

तो तीए अगमहिशीपयं पयच्छइ पहिट्ठमणो ॥

(iii) होहि नियमेण नरिंद एत्थ दिट्ठविसो महासप्पो ।

तदिट्ठीए दिट्ठो एसो भीसीकओ होज्ज ॥

इण्ह पुण अडवीए परम्महं छोडिउं मुयह थइयं ।

तो तह कए करालो नीहरिओ दिट्ठविससप्पो ॥

6. Explain with reference to the context any *two* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा :

(i) रे रे ! जो जं गिण्हइ दिन्नं तं तस्स सव्वं पि ।

(ii) तात ! तुह पायपउमप्पसायओ भज्झ कुसलं' ति ।

(iii) आइससु देव मं झत्ति जेण बंधिय तमाणेमि हं ।

7. Narrate the episode of उदयन and वासवदत्ता. [16]

उदयन आणि वासवदत्ता यांच्या उपाख्यानाचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Describe the society reflected in the अभयखाण.

‘अभयखाण’ मध्ये प्रतिबिंबित झालेल्या समाजाचे वर्णन करा.

8. Write critical paragraphs on any *one* of the following : [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर विवेचक परिच्छेद लिहा :

(i) The snake-episode.

सर्पप्रसंग.

(ii) The fire-incident in उज्जयिनी.

उज्जयिनीतील आगीचा प्रसंग.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-226

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PALI (General-II)

(Pali Kusumanjali)

[Chatuttho Bhago (9 to 14 & 18 to 23)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

1. (A) Translate any *two* of the following passages into English or Marathi : [12]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा :

- (a) एवं मे सुतं । एक समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे ।
अथ खो सम्बहुला जातिभूमिका भिक्खू जातिभूमियं वस्सं वुथा येन भगवा
तेनुपसङ्गमिसु भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने
खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच—को नु खो, भिक्खवे, जातिभूमियं जातिभूमकानं
भिक्खूनं सब्रम्हचारीनं एवं सम्भावितो-अत्तना च अप्पिच्छो अप्पिच्छकथं च

P.T.O.

भिक्षूनं कत्ता, अत्तना च सन्तुट्टो सन्तुट्टिकथं च भिक्षूनं कत्ता, अत्तना च पविवित्तो पविवेककथं च भिक्षूनं कत्ता, अत्तना च असंसट्टो असंसग्गकथं च भिक्षूनं कत्ता ।

- (b) एवं मे सुत्तं । एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्षुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमतेहि भिक्षूसतेहि येन मनसाकटं नाम कोसलानं ब्राम्हणगामो तदवसरि । तत्र सुदं भगवा मनसाकटे विहरति उत्तरेण मनसाकटस्स अचिरवतिया नदिया तीरे अम्बवने । तेन खो पन समयेन सम्बहुला अभिञ्जाता ब्राम्हणमहासाला मनसाकटे पटिवसन्ति, सेय्यथिदं चङ्गी ब्राम्हणो, तारुक्खो ब्राम्हणो, पोक्खरसति ब्राम्हणो, जाणुसोणि ब्राम्हणो, तोदेय्यो ब्राम्हणो, अज्जे च अभिञ्जाता अभिञ्जाता ब्राम्हणमहासाला ।
- (c) कुलूपकभिक्षुवत्थु चेत्थ वत्तब्भं । कुलूपको किर भिक्षु भुज्जितुकामो गेहं पविसित्वा निसीदं । तं दिस्वा अदातुकामा घरणी, तण्डुला नत्थी ति भणन्ती तण्डुले आहरितुकामा विय पटिविस्सक घरं गता । भिक्षु पि अन्तोब्भं पविसित्वा आलोकेन्तो कवाटकोणे उच्छुं, भाजने गुळं, पिटके लोणमच्छफाले, कुम्भियं तण्डुले, घटे घतं दिस्वा निक्खमित्वा निसीदि । घरणी तण्डुले नालत्थं ति आगता । भिक्षु उपासिके, अज्ज भिक्षवा न सम्पज्जिस्सती ति पटिकच्चेव निमित्तं अद्दसं ति आह ।

(B) Translate any *two* of the following passages into English or
Marathi : [12]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा :

(a) सण्हगन्धकसुवण्णमण्डितं सोभते सुवेणिहि अलङ्कृतं ।

तं जराय खलति सिरं कतं सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

चित्तकारसुकता व लेखिता सोभते सुभमुका पूरे मम ।

ता जराय वलीहि पलम्बिता सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

भस्सरा सुरुचिरा यथा मणि नेत्तहेसुमभिनीलमायता ।

ते जरायभिहता न सोभते सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

(b) याहु रट्टे समुक्कट्टो रज्जो अङ्गस्स पद्धगू ।

खाज्ज धम्मेसु उक्कट्टो, सोणो दुक्खस्स पारगू ॥

पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च चुत्तरि भावये ।

पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु ओघतिण्णो ति वुच्चति ॥

उन्नळस्स पमत्तस्स बाहिरासस्स भिक्खुनो ।

सीलं समाधि पञ्जा च पारिपूरि न गच्छति ॥

(c) तस्स ते नत्थि भीतत्तं भिय्यो वण्णो पसीदति ।

कस्मा न परिदेवेसि एवरूपे महब्भये ।

नत्थि चेतिसिकं दुक्खं अनपेक्खस्स गामणि ।

अतिक्कन्ता भया सब्बे खीणसंयोजनस्स वे ॥

खीणाय भवनेत्तिया दिट्ठे धम्मे यथातथे ।

न भयं मरणे होति भारनिक्खेपने यथा ॥

2. (A) Explain with reference to the context (any two) : [12]

कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा :

(1) भगवति नो, आवुसो, ब्रम्हचरियं वुस्सती ति ?

(2) यथा कथं पन तुम्हे, अनुरुद्धा, अप्पमत्ता आतापिनो पतिहत्ता विहरथा ति ?

(3) अपरिग्गहो भो गोतमं । सवेरचित्तो वा अवेरचित्तो वा ?

(B) Explain with reference to the context (any two) : [12]

कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा :

(1) याहु रट्ठे समुक्कट्ठो रज्जो अङ्गस्स पद्धगू ।

स्वाज्ज धम्मेसु उक्कट्ठो, सोणो दुक्खस्स पारगू ॥

(2) पक्कामिस्सं च नालतो कोध नालाय वच्छति ।

बन्धती इत्थिरूपेण समणे धम्मजीविनो ॥

(3) इदानीं ते इमं पुत्तं दण्डेण छुरिकाय वा ॥

भूमियं वा निसुम्भेय्यं पुत्तसोका न गच्छसि ॥

3. (A) Give critical notes on any *two* : [10]

कोणत्याही दोहोंवर विवेचक टीप लिहा :

(1) चूळमालुङ्कथेर

(2) मज्झिमनिकाय

(3) वासेट्टो माणवो.

(B) Give critical notes on any *two* : [10]

कोणत्याही दोहोंवर विवेचक टीप लिहा :

(1) वेस्सन्तर बोधिसत्त्व

(2) पारमिता

(3) सोणकोळिविसत्थेर.

4. Answer in detail any *one* of the following :

[12]

खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

चूळगोसिङ्गसुतं या पाठाचे रसग्रहण करा.

Or

(किंवा)

चापाथेरीगाथा या कवितेचे रसग्रहण करा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4+1

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-227

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ARABIC

General Paper II

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

1. Translate into English or Urdu or Marathi any two of the following passages: [16]

(الف) وَبَعْدَ قَلِيلٍ ظَهَرَ ذَيْبٌ جَائِعٌ - لَهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ وَأَذُنَانِ حَادَّتَانِ -

وَأَخَذَ يَسِيرُ مُسْتَخْفِيًا تَحْتَ الْأَشْجَارِ - مُتَّجِهَا إِلَى الْغَنَمِ فَنَبَّحَ الْكَلْبُ

حِينَ رَأَاهُ نِيحًا شَدِيدًا - فَسَمِعَهُ الرَّاعِي الصَّغِيرُ وَأَخَذَ يَسْتَتِغِيثُ

الذئب! الذئب! وَتَشَجَّعَ وَلَمْ يَخْفُ وَأَخَذَ يُرَدِّدُ بِصَوْتِ جَهِيرٍ

الذئب! الذئب! افذَّهَبَ إِلَيْهِ بَعْضُ الرُّعَاةِ مُسْرِعِينَ وَهَرَبَ الذئبُ

حِينَ رَأَى سَمَ وَنَجَّتْ الْغَنَمُ مِنْ شَرِّهِ -

P.T.O.

(ب) إِنَّ مَلِكًا مِنْ مُلُوكِ الْفُرُوسِ كَانَ سَمِينًا مُشَقَّلًا حَتَّى أَنَّهُ لَا يَنْتَفِعُ بِنَفْسِهِ -

فَجَمَعَ الْأَطِبَّاءَ عَلَى أَنْ يُعَالِجُوهُ مِنْ ذَلِكَ - فَصَارَ كَلِمَاعًا لَجُوهُ

يَزْدَادُ شَحْمًا فَجَاءَ إِلَيْهِ بَعْضُ الْحُدَّاقِ مِنَ الْأَطِبَّاءِ - فَقَالَ لَهُ - أَنَا

أَعَالِجُكَ أَيُّهَا الْمَلِكُ - وَلَكِنْ أَمَهِنِي ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى أَتَمَلُّ وَالنَّظْرَ

طَالِعَكَ وَمَا يُوَافِقُكَ مِنَ الْأَدْوِيَّةِ - فَلَمَّا مَضَتْ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ قَالَ - أَيُّهَا

الْمَلِكُ - إِنِّي نَظَرْتُ فِي ظَالِعِكَ فَظَهَرَ لِي أَنَّهُ مَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِكَ إِلَّا

أَرْبَعُونَ يَوْمًا -

(ج) وَ اخَذَ الْمَلِكُ يَتَاهَبُ لِلْمَوْتِ - وَرَفَعَ جَمِيعَ الْمَلَاحِي وَرَكَبَهُ الْهَمُّ

وَالْغَمُّ وَ اَحْتَجَبَ مِنَ النَّاسِ - وَصَارَ كَلِمًا مَضِيَّ يَوْمٌ يَزْدَادُ هَمًّا وَيَتَنَا

قَصُّ حَالِهِ - فَلَمَّا مَضَتْ الْأَيَّامُ الْمَذْكُورَةُ طَلَبَ الْحَكِيمَ وَكَلِمَهُ فِي

ذَلِكَ - فَقَالَ لَهُ - أَيُّهَا الْمَلِكُ - إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ - حِيلَةٌ عَلَى ذَهَابِ

شَحْمِكَ - وَمَا رَأَيْتُ لَكَ دَوَاءً يُفِيدُكَ إِلَّا هَذَا الدَّوَاءَ فَخَلَعَ الْمَلِكُ عَلَيْهِ

خَلْعَةً - سَنِيَّةً - وَأَمَرَ لَهُ بِمَالٍ حَزِيلٍ -

2. (A) Explain with reference to the context any *four* of the following : [8]

- (١) شَرُّ الْمَقَالِ الْكِذْبُ
خَيْرُ الْخِصَالِ الْأَدَبُ
- (٢) الْبُخْلُ عَيْبٌ فَاضِحٌ
وَالْجُودُ سِتْرٌ صَالِحٌ
- (٣) دُنْيَاكُمْ جَمِييَةٌ
بِحُسْنِهَا وَ الطَّيِّبَةُ
- (٤) لَكِنَّهَا غَدَّارَةٌ
حَدَّاعَةٌ غَدَّارَةٌ
- (٥) لَيْسَ لَهَا حَيْبٌ
زَوَالُهَا قَرِيبٌ
- (٦) طَابَ سَعْيُ بَالِئِمَلٍ
لَسْتُ أَرْضِي بِالْكَسَلِ
- (٧) غَايَتِي نَيْلُ الطَّلَبِ
لَا أَبَالِي بِالتَّعَبِ
- (٨) أَبْتَنِي الْبَيْتَ الْحَسَنَ
بِنِظَامِ لِسَانِ

(B) Summarize any *two* of the following : [8]

(١) الأمثال العربية

(٢) الراعى الصغير

(٣) نصائح عالية

(٤) الطبيب الحاذق

3. Translate and explain any *two* of the following Surahs : [16]

(١) سُورَةُ الْقَدْرِ

(٢) سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

(٣) سُورَةُ الْعَلَقِ

(٤) سُورَةُ الْاِخْلَاصِ

4. Define and illustrate any *two* of the following topics : [16]

(١) الفعل الامر والنهى

(٢) الجمع مكسر

(٣) الاسم الموصول

(٤) الفعل الماضى -

5. (A) Translate into English the following passage : [8]

تَجْلِسُ عَائِشَةُ عَلَى الْكُرْسِيِّ وَتَقْرَأُ الدَّرْسَ الْجَدِيدَ - سَوْفَ يَفْتَحُ الْفَرَّاشُ
بَابَ الْمَكْتَبِ فِي الصَّبَاحِ - هَلْ تَسْكُنُ فِي ذَالِكَ الْبَيْتِ الْكَبِيرِ؟ هَلْ تَقْرَأُ
وَتَكْتُبُ الْعَرَبِيَّةَ فِي فَصْلِكَ - لَا لَيْسَ كُنْ مَا جَدُّ فِي هَذَا الْبَيْتِ -

(B) Translate into "Arabic" the following sentences : [8]

- (1) Don't open the door.
- (2) Don't play in the street.
- (3) Su-ad don't go to her house.
- (4) Samiya, don't sit on that chair.
- (5) Ahmad don't read my letter.
- (6) The teacher has written the lesson on the blackboard.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-228

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ECONOMICS

(G-2 : Banking and Co-operation in India)

General Paper II

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(1) Explain the evolution of Indian Banking.

(2) State the principle of Banking.

(3) State the principle of co-operation.

(4) Explain the default of PACS.

2. Write notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(1) Types of cheque

(2) Types of mortgage

(3) NABARD

P.T.O.

- (4) Importance of co-operation
- (5) Role of Agricultural Marketing
- (6) Housing co-operatives.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain the achievements of Nationalised Bank.
- (2) Explain the quantitative credit control.
- (3) Explain the history of Indian co-operative movement.
- (4) Explain the effect of globalization on co-operative banking.
- (5) Explain the consumer co-operatives progress and problems.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the problems of co-operative agricultural marketing and suggest its measures.
- (2) Explain the instrument of modern technology in banking.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

(iii) जेथे आवश्यक आहे तेथे आकृति काढा.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) भारतातील बँक व्यवसायाची उत्क्रांती स्पष्ट करा.
- (2) बँक व्यवसायाची तत्वे सांगा.
- (3) सहकाराची तत्वे सांगा.
- (4) प्राथमिक कृषी पतसंस्थांच्या उणिवा सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) धनादेशाचे प्रकार
- (2) गहाणाचे प्रकार
- (3) नाबार्ड
- (4) सहकाराचे महत्व
- (5) कृषी विपणनाची भूमिका
- (6) सहकारी गृहउद्योग संस्था.

3. खालीलपैकी प्रश्नांची 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) : [30]

- (1) व्यापारी बँकांच्या राष्ट्रीयकरणाचे यश स्पष्ट करा.
- (2) संख्यात्मक पतनियंत्रणाची साधने सांगा.
- (3) भारतीय सहकारी चळवळीचा इतिहास स्पष्ट करा.

- (4) जागतिकीकरणाचे सहकारी बँका वरील परिणाम सांगा.
- (5) ग्राहक सहकारी संस्थाची प्रगती व समस्या सांगा.

4. खालीलपैकी प्रश्नांची 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) सहकारी कृषी विपणनाच्या समस्या सांगून ला सोडविण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.
- (2) बँक व्यवसायातील आधुनिक तंत्रज्ञानाची साधने सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-229

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ECONOMICS

Special Paper I

(Micro-Economics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(1) State the importance of Micro-Economics.

(2) Explain the determinant of supply.

(3) State the Pigovian welfare economics.

(4) Explain the collective bargaining and wages.

2. Write notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(1) Tools of Economic Analysis

(2) Law of Demand

P.T.O.

- (3) Production Possibility Curve
- (4) Oligopoly
- (5) Innovation theory of Profit
- (6) Quasi rent.

3. Answer the following questions in **200 to 250** words each (any *three*) : [30]

- (1) State the limitations of Micro-Economics.
- (2) Explain the types of elasticity of supply.
- (3) Explain the characteristics of monopoly.
- (4) Explain the Loanable Fund theory of Interest.
- (5) State the concept of economics welfare and explain the social welfare function.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) What is elasticity of price ? Explain the types of price elasticity.
- (2) What is monopolistic competition ? Explain the short-run equilibrium of the firm in monopolistic competition.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) सुक्ष्म अर्थशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
- (2) पुरवठ्याचे निर्धारक घटक स्पष्ट करा.
- (3) पिंगु यांचे कल्याणाचे अर्थशास्त्र सांगा.
- (4) सामुहिक सौदाशक्ती आणि वेतन स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) आर्थिक विश्लेषणाची साधने
- (2) पुरवठ्याचा नियम
- (3) उत्पादन शक्यता वक्र
- (4) अल्पविक्रेताधिकार
- (5) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धान्त
- (6) आभास खंड.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) सुक्ष्म अर्थशास्त्राच्या मर्यादा सांगा.
- (2) पुरवठ्याच्या लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

- (3) मक्तेदारीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (4) व्याजाचा ऋणयोग्य निधी सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- (5) सामाजिक कल्याणाची संकल्पना सांगा आणि सामाजिक कल्याणाचे फलन स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) किंमत लवचिकता म्हणजे काय ? किंमत लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा म्हणजे काय ? मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेत उद्योगसंस्थेचा अल्पकालीन समतोल स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-230

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ECONOMICS

Special Paper II

(Macro-Economics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Explain the importance of Macro-Economics.

(ii) Explain the Index Number.

(iii) Explain the features of Business cycles.

(iv) State the objectives of Macro-Economics.

P.T.O.

2. Write notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) Gross National Product and Net National Product.

(ii) Paradox of Saving;

(iii) Cost-Pull Inflation;

(iv) Stagflation;

(v) Philips Curve;

(vi) Supply Side Economics.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

(i) Explain the scope of Macro-Economics.

(ii) Explain the Say's Law of Market.

(iii) What is deflation ? Explain the causes of deflation.

(iv) State the Cash Balance Approach.

(v) Explain the Anti-cycle Policy of Trade.

4. Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]

(i) Explain the Keynesian theory of Employment.

(ii) Explain the Macro-Economic Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (i) समग्रलक्षी अर्थशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
(ii) किंमत निर्देशांक स्पष्ट करा.
(iii) व्यापार चक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
(iv) समग्रलक्षी आर्थिक धोरणाची उद्दिष्टे सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (i) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन व निव्वल राष्ट्रीय उत्पादन;
(ii) बचतीचा विरोधाभास;
(iii) खर्च ताणनिर्मित चलनवाढ;
(iv) मंदियुक्त चलनवाढ;
(v) फिलिप्स वक्र;
(vi) पुरवठ्याच्या बाजूचे अर्थशास्त्र.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (i) समग्रलक्षी अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ii) 'से' चा बाजारपेठेचा नियम स्पष्ट करा.
- (iii) चलनसंकोच म्हणजे काय ? चलनसंकोचाची कारणे स्पष्ट करा.
- (iv) रोख शिल्लक दृष्टीकोन सांगा.
- (v) व्यापार चक्रविरोधी धोरण स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) केन्सचा रोजगारविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ii) समग्रलक्षी आर्थिक धोरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-234

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HISTORY

General Paper II

[Modern India (1885-1992)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) State the role of Newspapers in the rise of Indian Nationalism.

(ii) What do you know about the Chauri Chaura incident ?

(iii) Write the importance of the 'Bhudan Movement'.

(iv) Explain the concept of 'Mixed Economy'.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) Abhinav Bharat;

P.T.O.

- (ii) Two Nation Theory;
- (iii) Cripps Mission;
- (iv) Integration of Kashmir Princely State;
- (v) Relation between India and Sri Lanka;
- (vi) Importance of Internet.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *three*) : [30]

- (i) State the factors that led to the foundation of the Indian National Congress.
- (ii) Evaluate the achievements of Lokmanya Tilak.
- (iii) What is 'Non-Alignment' ? State its salient features.
- (iv) Explain the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar in Dalit Movement.
- (v) What is meant by 'Globalization' ? State its impact on Indian Economy.

4. Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]

- (i) Give an account of the Civil Disobedience Movement in 1930.
- (ii) Explain the salient features of Indian Constitution.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

(i) भारतीय राष्ट्रवादाचा उदयात वृत्तपत्रांची भूमिका सांगा.

(ii) चौरी-चौरा घटनेविषयी आपणास काय माहिती आहे ?

(iii) 'भूदान चळवळी'चे महत्त्व लिहा.

(iv) 'मिश्र अर्थव्यवस्था' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(i) अभिनव भारत;

(ii) द्वि-राष्ट्रवाद सिद्धांत;

(iii) क्रिप्स मिशन;

(iv) काश्मीर संस्थानाचे विलीनीकरण;

(v) भारत-श्रीलंका संबंध;

(vi) इंटरनेटचे महत्त्व.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

(i) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेस कारणीभूत झालेले घटक सांगा.

- (ii) लोकमान्य टिळकांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- (iii) 'अलिप्ततावाद' म्हणजे काय ? त्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (iv) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे दलित चळवळीतील योगदान स्पष्ट करा.
- (v) 'जागतिकीकरण' म्हणजे काय ? भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील त्याचे परिणाम सांगा.

4. खालील प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर (कोणताही एक) : [20]

- (i) 1930च्या सविनय कायदेभंग चळवळीचा वृत्तांत द्या.
- (ii) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-235

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HISTORY

Special Paper I

(Introduction to History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Explain the importance of 'Interpretation'.

(ii) Define the term 'Auxiliary Sciences'.

(iii) Explain the concept of 'Subaltern'.

(iv) Why did Herodotus called as a 'Father of History' ?

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) Nature of History;

(ii) Primary and Secondary Sources;

P.T.O.

- (iii) Antonio Gramsci;
- (iv) Karl Marx;
- (v) Leopold Von Ranke;
- (vi) K.A. Nilkanth Shastri.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *three*) : [30]

- (i) Explain the importance of History in the human life.
- (ii) Evaluate the process of Internal Criticism.
- (iii) Discuss the relations between History and Economics.
- (iv) Evaluate the Imperialist School of Historiography.
- (v) Examine the contribution of Arnold Toyanbee to the World History ?

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Explain the contribution of V.K. Rajwade to the Maratha Historiography.
- (ii) Discuss Romila Tapar's contribution to the Indian Historiography.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

(i) 'अन्वयार्था'चे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) 'सहाय्यकारी शास्त्रे' या संज्ञेचा अर्थ लिहा.

(iii) वंचित (Subaltern) ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(iv) 'हिरोडोटसला इतिहासाचा जनक' असे का म्हणतात ?

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(i) इतिहासाचे स्वरूप;

(ii) प्राथमिक आणि दुय्यम साधने;

(iii) अँतोनियो ग्राम्शी;

(iv) कार्ल मार्क्स;

(v) लिओ पॉल्ड वॉन रान्के;

(vi) के.ए. नीळकंठ शास्त्री.

3. पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

(i) मानवी जीवनातील इतिहासाचे महत्व स्पष्ट करा.

- (ii) अंतरंग परीक्षाच्या प्रक्रियेचे मूल्यमापन करा.
- (iii) इतिहास आणि अर्थशास्त्र यांच्यामधील संबंधाची चर्चा करा.
- (iv) साम्राज्यवादी इतिहासलेखन प्रवाहाचे मूल्यमापन करा.
- (v) जागतिक इतिहासलेखनात अर्नोल्ड टॉयन्बी यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

4. पुढील प्रश्नांचे कोणताही एक उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) मराठ्यांच्या इतिहासलेखनातील वि. का. राजवाडे यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (ii) भारतीय इतिहासलेखनातील रोमीला थापर यांचे योगदान स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-236

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HISTORY

Special Paper II

(Ancient India : 3000 B.C. to 1200 A.D.)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Explain the importance of Archaeological Sources.

(ii) Explain the causes of decline of the Mauryan Empire.

(iii) Review salient features of Art and Architecture during Pallavas.

(iv) Review cultural contribution of the Rashtrakutas.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) Foreign Accounts;

P.T.O.

- (ii) Iron Technology;
- (iii) Extent of the Mauryan Empire;
- (iv) Naneghat;
- (v) Sangam Age;
- (vi) Pulkeshi II

3. Answer the following questions in **250** words each (any *three*) : [30]

- (i) Explain the scope and features of the Harappan Civilization.
- (ii) Review the Vedic Literature.
- (iii) Evaluate the achievements of Kanishka.
- (iv) Discuss the cultural contribution of the Satavahanas.
- (v) Examine the socio-religious life during the Imperial Guptas.

4. Answer the following questions in **500** words each (any *one*) : [20]

- (i) Discuss the Buddhist Philosophy in detail.
- (ii) Evaluate the achievements of Harshvardhan.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

(i) 'पुरातत्वीय' साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

(ii) मौर्य साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

(iii) पल्लवकालीन कला आणि स्थापत्याच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.

(iv) राष्ट्रकूटांच्या सांस्कृतिक योगदानाचा आढावा घ्या.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(i) परकीय प्रवास वर्णने;

(ii) लोहतंत्रज्ञान;

(iii) मौर्य साम्राज्याचा विस्तार;

(iv) नाणेघाट;

(v) संगम युग;

(vi) दुसरा पुलकेशी.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

(i) हडप्पा संस्कृतीची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(ii) वैदिक वाङ्मयाचा आढावा घ्या.

(iii) कनिष्काच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

(iv) सातवाहनांच्या सांस्कृतिक योगदानाची चर्चा करा.

(v) गुप्तकालीन सामाजिक-धार्मिक जीवनाचे परीक्षण करा.

4. खालील प्रश्नांची उत्तरे 500 शब्दांत लिहा (कोणताही एक) : [20]

(i) बौद्ध तत्वज्ञानाची सविस्तर चर्चा करा.

(ii) हर्षवर्धनच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

(History of U.S.A. : 1914 to 2001 A.D.)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Explain the importance of 'Marshall Plan'.

(ii) Explain the role of USA in Korean War.

(iii) Discuss in short the relations between U.S.A. and Vietnam.

(iv) Explain the consequences of the Open Trade Policy.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) 'A New Deal';

(ii) Dr. Martin Luther King;

(iii) American Policy about Japan after World War II;

(iv) Relations between USA and Cuba;

(v) GATT Treaty;

(vi) Terrorism.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *three*) : [30]
- (i) Discuss the causes and consequences of the Great Depression.
 - (ii) Evaluate movement for rights of women in U.S.A.
 - (iii) Examine relations between U.S.A. and India after the World War II.
 - (iv) Review the role of USA as a Superpower during 1990-2001.
 - (v) Discuss terrorism and its consequences.
4. Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]
- (i) Evaluate the role of USA in the World War I.
 - (ii) Examine the role of USA in the Cold War.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]
- (i) 'मार्शल योजनेचे' महत्व स्पष्ट करा.
 - (ii) कोरियन युद्धांतील अमेरिकेची भूमिका स्पष्ट करा.
 - (iii) अमेरिका आणि व्हिएतनाम यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा.
 - (iv) 'मुक्त व्यापार धोरणा'चे परिणाम स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (i) न्यू डील;
- (ii) डॉ. मार्टिन ल्यूथर किंग;
- (iii) दुसऱ्या महायुद्धानंतरचे अमेरिकेचे जपानविषयक धोरण;
- (iv) अमेरिका आणि क्यूबा मधील संबंध;
- (v) 'गॅट करार';
- (vi) दहशतवाद.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (i) आर्थिक महामंदीची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा.
- (ii) अमेरिकेतील स्त्री हक्कविषयक चळवळीचे मूल्यमापन करा.
- (iii) दुसऱ्या महायुद्धानंतरच्या अमेरिका आणि भारत यांच्या मधील संबंधाचे परीक्षण करा.
- (iv) सन 1990-2001 या कालावधीतील जागतिक महासत्ता म्हणून अमेरिकेच्या भूमिकेचा आढावा घ्या.
- (v) दहशतवाद आणि त्याचा परिणामांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (i) पहिल्या जागतिक महायुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (ii) शीतयुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-237

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ANTHROPOLOGY

(G-2 : Indian Tribes and Tribal Welfare)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following questions in **50** words each : [10]

(i) Write the cultural classification of Indian Tribes.

(ii) What is report writing ?

(iii) What is Acculturation ?

(iv) State the concept of Tribal Development.

2. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Integrated Tribal Development Programme;

(ii) Isolation;

P.T.O.

- (iii) Ghotul;
- (iv) Education and Media;
- (v) Deforestation;
- (vi) Tribal Subplan.

3. Answer any *three* of the following questions in **250** words each : [30]

- (i) Explain the main problems of Indian Tribes.
- (ii) Discuss the economic and social status of Warli tribe.
- (iii) What is the importance of Magic among Indian Tribes ?
- (iv) What are the various types of preparations required for field work ?
- (v) Describe the economic and geographical classification of Indian Tribes.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Explain the structure and functions of Youth Dormitories.
- (ii) Explain the differences between Caste and Tribe.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा : [10]

(i) भारतीय आदिवासींचे सांस्कृतिक वर्गीकरण करा.

(ii) अहवाल लेखन म्हणजे काय ?

(iii) समसंस्कृतीकरण म्हणजे काय ?

(iv) आदिवासी विकासाची संकल्पना सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

(i) एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प;

(ii) अलिप्तता;

(iii) घोटुल;

(iv) शिक्षण आणि प्रसार माध्यमे;

(v) जंगलतोड;

(vi) आदिवासी उपयोजना.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

(i) भारतीय आदिवासींच्या मुख्य समस्या सांगा.

- (ii) वारली जमातीच्या आर्थिक व सामाजिक स्थितीची चर्चा करा.
- (iii) भारतीय आदिवासींमध्ये जादूचे महत्व काय आहे ?
- (iv) क्षेत्रकार्यासाठी लगणारी विविध प्रकारची तयारी कोणती ?
- (v) भारतीय आदिवासींचे आर्थिक आणि भौगोलिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (i) युवागृहाची रचना आणि कार्ये विशद करा.
- (ii) जात आणि जमात यातील फरक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8+2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-238

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

GEOGRAPHY

General Paper II

Gg-210 : Geography of Human Resources)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(iv) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer in about 20 words each (any ten) : [20]

(1) Write any *two* branches of Human Geography.

(2) What is “Determinism” ?

(3) State the Mesopotamia ?

(4) Give the stages of Human Evolution.

(5) Write any *two* physical characteristics of Negroids.

P.T.O.

- (6) Give the habitat regions of Bushmen Tribes.
- (7) Write any *two* weapons of Naga.
- (8) What is Language ?
- (9) Give the name of founder of Islamic Religion.
- (10) Define the Seasonal Migration.
- (11) Write any *two* physical factors affecting on the location of Rural Settlements.
- (12) Write *four* names of pattern of Rural Settlement.
- (13) Give any *two* critics on Malthus Theory.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Indo-civilization and “Great Bath”.
- (2) Food and Clothing of “Eskimo”.
- (3) Religion and National Integration.
- (4) Geographical factors affecting on Growth of Urban Settlement.

3. Answer in **150** words each (any *two*) : [20]

- (1) Give an account of work of Geographers in Modern Period.
- (2) Write socio-economic life of “Pygmy”.
- (3) Write in detail the effects of Migration.
- (4) Explain the types of Rural Settlement.

4. Answer in **300** words each (any *two*) : [30]

- (1) Define the Human Geography and explain its relation with social sciences.
- (2) Define Human Race ? Explain bases of racial classification.
- (3) Write the geographical essay on "Naga Tribe".
- (4) Explain "Population as a Resource".

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

1. प्रत्येकी सुमारे **20** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दहा**) : [20]

- (1) मानवी भूगोलाच्या कोणत्याही **दोन** शाखा सांगा.
- (2) "निश्चयवाद" म्हणजे काय ?
- (3) "मेसोपोटेमिया" म्हणजे काय ?
- (4) मानवी उत्क्रांतीचे टप्पे द्या.

- (5) निग्रोवंशाच्या लेकांची दोन शारीरिक वैशिष्ट्ये लिहा.
- (6) बुशमेन जमातीचा निवासी प्रदेश लिहा.
- (7) 'नागा'च्या हत्यारांची नावे सांगा.
- (8) भाषा म्हणजे काय ?
- (9) इस्लाम धर्म संस्थापकाचे नाव सांगा.
- (10) हंगामी स्थलांतराची व्याख्या सांगा.
- (11) ग्रामीण वस्तीच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन प्राकृतिक घटक लिहा.
- (12) ग्रामीण वसाहत प्रारूपांची चार नावे लिहा.
- (13) माल्थसच्या सिद्धांतावरील कोणतेही दोन आक्षेप लिहा.

2. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) सिंधूसंस्कृती व "महास्नानगृह".
- (2) एकिस्मोंचे अन्न व वस्त्र.
- (3) धर्म व राष्ट्रीय एकात्मता.
- (4) नागरी वसाहतीच्या वाढीवर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक.

3. प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- (1) आधुनिक काळातील मानवी भूगोलतज्ज्ञांचे कार्ये सांगा.
- (2) पिग्मींचे सामाजिक व आर्थिक जीवन लिहा.
- (3) स्थलांतराचे परिणाम सांगा.
- (4) ग्रामीण वसाहतींचे प्रकार स्पष्ट करा.

4. प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [30]

- (1) मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचा सामाजिक शास्त्रांशी संबंध स्पष्ट करा.
- (2) वंश म्हणजे काय ? वंश वर्गीकरणाचे मापदंड स्पष्ट करा.
- (3) नागा जमातीवर भौगोलिक माहिती लिहा.
- (4) “लोकसंख्या एक साधनसंपदा” स्पष्ट करा.

Gg-210 : Geography and Natural Hazards)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(iv) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Answer in about 20 words each (any ten) : [20]

(1) Define "Deforestation".

(2) Define Environmental Geography.

(3) What is Environmental Hazards ?

(4) Give any *two* types of manmade hazards.

(5) What is 'rehabilitation' ?

(6) What is 'Risk Analysis' ?

(7) Give any *two* Hazard Zones.

(8) Give any *two* recent cyclones that hit the East Coast of India.

(9) Give any *two* causes of landslide.

- (10) State any *two* Tsunami affected regions of the world.
- (11) Give any *two* effects of Desertification.
- (12) Define soil degradation.
- (13) What is 'Optimum Population' ?

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Ecosystem and Ecology;
- (2) Environmental Stress;
- (3) Hazard Awareness;
- (4) Causes of Tsunami.

3. Answer in **150** words each (any *two*) : [20]

- (1) Explain any *two* approaches to the study of man-environmental relationship.
- (2) Describe the management of 'Pre-hazard condition'.
- (3) Write a note on any *one* atmospheric disaster in India.
- (4) Explain effects and management of forest fire.

4. Answer in **300** words each (any *two*) : [30]

- (1) Classify the environmental hazards and give an example of each hazard.
- (2) Describe the causes, effects of population explosion. Give measures to control population growth.
- (3) Explain the causes, effects and management of Earthquake. Give a note on any *one* earthquake in India.
- (4) Explain Post Hazard Management of floods and landslides. Give the distribution of flood-prone and landslide-prone areas in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहेत.

(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

(v) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. प्रत्येकी **20** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दहा**) : [20]

- (1) निर्वनीकरणाची व्याख्या लिहा.
- (2) पर्यावरणीय भूगोलची व्याख्या लिहा.

- (3) पर्यावरणीय आपत्ती म्हणजे काय ?
- (4) मानवनिर्मित आपत्तीचे कोणतीही दोन उदाहरणे द्या.
- (5) 'पुनर्वसन' म्हणजे काय ?
- (6) 'जोखीम विश्लेषण' म्हणजे काय ?
- (7) आपत्ती स्थळांची दोन नावे सांगा.
- (8) भारताच्या पूर्वकिनारपट्टीवर धडकणाऱ्या अलिकडील काळातील कोणत्याही दोन चक्रीवादळांची नावे सांगा.
- (9) भूमीपाताची कोणतीही दोन कारणे द्या.
- (10) जगातील त्सुनामी प्रभावित कोणतीही दोन क्षेत्रे सांगा.
- (11) वाळवंटीकरणाचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
- (12) मृदा धूपेची व्याख्या लिहा.
- (13) 'पर्याप्त लोकसंख्या' म्हणजे काय ?

2. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) परिसंस्था आणि पारिस्थितीकी;
- (2) पर्यावरणीय ताण;
- (3) आपत्ती जाणीव जागृती;
- (4) त्सुनामीची कारणे लिहा.

3. प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- (1) मानव-पर्यावरण सहसंबंधाच्या कोणत्याही दोन अभ्यासपद्धती स्पष्ट करा.
- (2) आपत्तीपूर्व परिस्थितीचे व्यवस्थापन स्पष्ट करा.
- (3) भारतातील कोणत्याही एका वातावरणीय आपत्तीवर टीप लिहा.
- (4) जंगलातील वणव्याचे परिणाम व व्यवस्थापन वर्णन करा.

4. प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [30]

- (1) पर्यावरणीय आपत्तींचे वर्गीकरण करून प्रत्येकी उदाहरणे द्या.
- (2) लोकसंख्या विस्फोटाची कारणे व परिणाम सांगून लोकसंख्या वाढ रोखण्याचे उपाय लिहा.
- (3) भूकंपाची कारणे, परिणाम आणि व्यवस्थापन स्पष्ट करून भारतातील कोणत्याही एका भूकंपावर टीप लिहा.
- (4) पूराची आणि भूमीपाताचे आपत्तीपूर्व व्यवस्थापन स्पष्ट करून भारतातील पूरप्रवण क्षेत्र व भूस्खलन क्षेत्राची विभागणी करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-239

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

GEOGRAPHY (S-1)

Special Paper I

[Gg-220 : China—A Geographical Analysis (S-1)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.
(iii) Use of map stencils is allowed.
(iv) Draw neat diagrams wherever necessary.

- 1. Answer in about 20 words each (any ten) :** [20]
- (1) Write latitudinal and longitudinal extent of China.
 - (2) Which are the major physical divisions of China ?
 - (3) Write any two major rivers in China.
 - (4) Write any two seasons in China.
 - (5) Define soil conservation.
 - (6) State any two types of forest in China.
 - (7) State any two manganese producing regions in China.
 - (8) Define 'white-revolution'.
 - (9) Write any two chemical fertilizer centers in China.
 - (10) State any two factors affecting change in population.
 - (11) State any two demerits of Road transportation.
 - (12) State any two hydro-power projects in China.
 - (13) State any two mountain ranges in China.

P.T.O.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]
- (1) Coastal low land of China.
 - (2) Mekong Drainage system.
 - (3) Liberalization in China.
 - (4) International Trade in China.
3. Answer in **150** words each (any *two*) : [20]
- (1) Explain the causes of soil erosion in China.
 - (2) Explain the relationship with neighbouring countries of China.
 - (3) Explain the distribution of Bauxite producing regions of China.
 - (4) Explain the distribution of Iron ore Industries in China.
4. Answer in **300** words each (any *two*) : [30]
- (1) Give a detailed account of major climatic regions in China.
 - (2) Give an account of the importance of agriculture in economy of China.
 - (3) Describe the problems of urbanization in China.
 - (4) Explain in detail the types of forest in China.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.
(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

1. प्रत्येकी **20** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दहा**) : [20]
- (1) चीनचा अक्षवृत्तीय व रेखावृत्तीय विस्तार लिहा.
 - (2) चीनचे मुख्य प्राकृतिक विभाग कोणते ?

- (3) चीनमधील कोणत्याही **दोन** मुख्य नद्यांची नावे लिहा.
- (4) चीनमधील कोणत्याही **दोन** त्रतुंची नावे लिहा.
- (5) मृदा संवर्धनाची व्याख्या लिहा.
- (6) चीनमधील कोणत्याही **दोन** वनांचे प्रकार सांगा.
- (7) चीनमधील कोणतेही **दोन** मॅग्नीज उत्पादक प्रदेश सांगा.
- (8) धवलक्रांतीची व्याख्या सांगा.
- (9) चीनमधील कोणत्याही **दोन** रासायनिक खत-निर्मिती केंद्रांची नावे लिहा.
- (10) लोकसंख्येतील बदलावर परिणाम करणारे कोणतेही **दोन** घटक सांगा.
- (11) रस्ते वाहतुकीचे कोणतेही **दोन** दोष सांगा.
- (12) चीनमधील कोणतेही **दोन** जलविद्युत प्रकल्प सांगा.
- (13) चीनमधील कोणत्याही **दोन** पर्वतरांगांची नावे सांगा.

2. प्रत्येकी **50** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]

- (1) चीनमधील किनारी मैदाने
- (2) मेकाँग नदी प्रणाली
- (3) चीनमधील उदारीकरण
- (4) चीनचा आंतरराष्ट्रीय व्यापार.

3. प्रत्येकी **150** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दोन**) : [20]

- (1) चीनमधील मृदाधूपीची कारणे स्पष्ट करा.
- (2) चीनचे शेजारील देशांशी संबंध स्पष्ट करा.
- (3) चीनमधील बॉक्साईट उत्पादक प्रदेशांचे वितरण स्पष्ट करा.
- (4) चीनमधील लोहपोलाद उद्योगधंद्यांचे वितरण स्पष्ट करा.

4. प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[30]

- (1) चीनमधील प्रमुख हवामान विभागांविषयी सविस्तर माहिती द्या.
- (2) चीनच्या अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व विशद करा.
- (3) चीनमधील नागरीकरणाच्या समस्यांचे वर्णन करा.
- (4) चीनमधील वनांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

(Gg-220 : India : A Geographical Analysis)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :-** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.
(iii) Draw neat diagrams wherever necessary.
(iv) Use of map stencils is allowed.

1. Answer in about **20** words each (any *ten*) : [20]
- (1) Give any *two* neighbouring countries of India.
 - (2) Write any *two* names of sea island in India.
 - (3) Which type of rock prominently found on “Deccan Plateau” ?
 - (4) Write any *two* names of physiographic regions of India.
 - (5) Name any *two* east flowing rivers of Peninsular India.
 - (6) Give *two* names of leading Bauxite producing States in India.
 - (7) State any *two* economic factors affecting agricultural development.
 - (8) Write *two* names of hydroelectric projects in India.
 - (9) What is White Revolution ?
 - (10) Give *two* problems of iron and steel industries in India.
 - (11) State *two* centres of textile industries in India.
 - (12) Write *two* remedial measures on problems of urbanization in India.
 - (13) State *two* benefits of air transportation.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Monsoonal rainfall in India.
- (2) Characteristics of Alluvial soil.
- (3) Problems of Indian cotton textile industries.
- (4) Effects of rural-urban migration.

3. Answer in **150** words each (any *two*) : [20]

- (1) Explain the winter climatic conditions in India.
- (2) Describe the soil conservation methods in India.
- (3) Explain the salient features of Indian agriculture.
- (4) Explain the distribution of population in India.

4. Answer in **300** words each (any *two*) : [30]

- (1) Mention the major physiographic divisions of India and describe details about northern mountain region.
- (2) Explain the problems of deforestation in India and describe the importance of forest conservation.
- (3) Write a detailed account on energy resources in India.
- (4) Explain the importance of transportation ways in regional development.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

(iv) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

1. प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दहा) : [20]

- (1) भारताच्या कोणत्याही दोन शेजारील देशांची नावे लिहा.
- (2) भारतातील सागरी बेटांची दोन नावे सांगा.
- (3) भारतातील दक्खन पठारावर कोणता प्रमुख खडक आढळतो ?
- (4) भारताच्या प्राकृतिक रचनेचे कोणतेही दोन विभाग सांगा.
- (5) भारतातील कोणत्याही दोन द्विपकल्पीय पूर्ववाहिनी नद्यांची नावे लिहा.
- (6) भारतातील बॉक्सार्ट खनिज उत्पादनात अग्रेसर दोन राज्यांची नावे लिहा.
- (7) शेती विकासावर परिणाम करणारे दोन आर्थिक घटक सांगा.
- (8) भारतातील दोन जलविद्युत प्रकल्पांची नावे लिहा.
- (9) धवल क्रांती म्हणजे काय ?
- (10) भारतातील लोह पोलद उद्योगाच्या दोन समस्या सांगा.
- (11) भारतातील सुती-वस्त्रोद्योग केंद्राची दोन नावे द्या.
- (12) भारतातील नागरीकरणाच्या समस्यांवरील दोन उपाययोजना सांगा.
- (13) हवाई वाहतूकीचे दोन फायदे लिहा.

2. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) भारतातील मोसमी पर्जन्य
- (2) गाळाच्या मृदेची गुण वैशिष्ट्ये
- (3) भारतीय सुती वस्त्रोद्योगाच्या समस्या
- (4) ग्रामीण ते नागरी स्थलांतराचे परिणाम.

3. प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- (1) भारतातील हिवाळा या ऋतूतील हवामानाची स्थिती वर्णन करा.
- (2) भारतातील मृदा संवर्धनाच्या पद्धती विशद करा.
- (3) भारतातील शेतीची ठळक वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- (4) भारतातील लोकसंख्येचे वितरण स्पष्ट करा.

4. प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [30]

- (1) भारतातील प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून त्यापैकी उत्तरेकडील पर्वतीय प्रदेशाचे सविस्तर वर्णन करा.
- (2) भारतातील निर्वनीकरणामुळे होणाऱ्या विविध समस्यांचा आढावा घ्या आणि वृक्षसंवर्धनाचे महत्व विशद करा.
- (3) भारतातील प्रमुख उर्जा संपत्तीवर सविस्तर वृत्रांत लिहा.
- (4) प्रादेशिक विकासात विविध वाहतुक मार्गांचे महत्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—7+5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-240

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MUSIC (संगीत)

संगीत सामान्य स्तर (जी-2)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2008 PATTERN)

रागसंगीत गायन

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित सहापैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील छोट्या ख्यालाचे (मध्य लय/द्रुत लय) स्वरलेखन करा.
2. बिहग अथवा मालकंस यापैकी कोणत्याही एका रागाची सविस्तर शास्त्रोक्त माहिती लिहा.
3. विलंबित एकताल आणि धमार यापैकी कोणत्याही एका तालाचे लेखन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही पाचची व्याख्या लिहा :
 - (1) ग्रह
 - (2) अंश
 - (3) कण स्वर
 - (4) अल्पत्व
 - (5) वर्ण
 - (6) गायक
 - (7) कोमल स्वर
 - (8) मीड.

P.T.O.

5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (1) गानसमय सिद्धांत
- (2) ख्याल
- (3) तानांचे प्रकार
- (4) आरोह-अवरोह-पकड

6. निबंध लिहा (कोणताही एक) :

- (1) संगीत सभेचे आयोजन
- (2) लोक संगीत
- (3) संगीत आणि जीवन

7. चरित्र लिहा (कोणताही एक) :

- (1) पं. दत्तात्रय विष्णू पलुस्कर
- (2) बैजू बावरा
- (3) पं. ओंकारनाथ ठाकूर.

तबला

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

- सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.
(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. बारा मात्रांच्या कोणत्याही एका तालाचे माहितीसह ताललेखन करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालाचा तुकडा समेपासून समेपर्यंत ताललिपीबद्ध करा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) पलटा
 - (2) तिहाईचे प्रकार
 - (3) तालाच्या जाती
 - (4) कायदा.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) तबला वाद्याचा संक्षिप्त इतिहास
 - (2) संगीतसाथीसाठी तबल्याची उपयुक्तता.
5. तुमच्या आवडत्या तबलावादकाचे चरित्र लिहा.

सतार

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची रजाखानी गत स्वरलिपिबद्ध करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती व स्वरविस्तार लिहा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) जोड
 - (2) खटका
 - (3) न्यास
 - (4) गमक व गमक प्रकार.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) मी ऐकलेली मैफिल
 - (2) सतार वाद्याचे स्वरूप.
5. तुमच्या आवडत्या सतारवादकाचे चरित्र लिहा.

Total No. of Questions—7+5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-241

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MUSIC (संगीत)

संगीत विशेषस्तर (एस-1)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी कोणतीही एक
प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2008 PATTERN)

राग संगीत गायन

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित सहापैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील विलंबित बंदिश/बडा ख्याल स्वरलिपिबद्ध करा.
2. कल्याण, हिंडोल अथवा शुद्धसारंग यापैकी कोणत्याही एका रागाची सविस्तर शास्त्रीय माहिती लिहा.
3. ख्याल गायनास उपयुक्त असलेल्या विलंबित लयातील कोणत्याही एका तालाचे लेखन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही पाचची व्याख्या लिहा :
 - (1) पूर्वरग
 - (2) पकड
 - (3) संवादी स्वर
 - (4) आधार स्वर

P.T.O.

- (5) आंदोलित
- (6) नायक
- (7) खंड
- (8) तीव्र स्वर

5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (1) चल स्वर-अचल स्वर
- (2) सप्तकाचे पूर्वांग-उत्तरांग
- (3) राग जाती
- (4) धमार.

6. निबंध लिहा (कोणताही एक) :

- (1) देशी संगीत
- (2) संगीत साधना
- (3) गायनात शब्दोच्चाराचे महत्व.

7. तुमच्या आवडत्या कलाकाराचे सांगीतिक जीवन-चरित्र लिहा.

तबला

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. एकताल किंवा त्रिताल यापैकी कोणत्याही एका तालाचे माहितीसह ताललेखन करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालाचा तुकडा समेपासून समेपर्यंत ताललिपीबद्ध करा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) कायद्याचे प्रकार
 - (2) बेदम व दमदार तिहाई
 - (3) तालाची दुप्पट-तिप्पट
 - (4) चक्रदार.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) तबल्यातील खुला बाज
 - (2) विभिन्न गायन प्रकारांसाठीची तबलासाथ.
5. तुमच्या आवडत्या तबलावादकाचे चरित्र लिहा.

सतार

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मसितखानी गत स्वरलिपिबद्ध करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती व स्वरविस्तार लिहा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन):
 - (1) श्रुति-स्वर विभाजन
 - (2) खटका-मुर्की
 - (3) ग्रह-अंश-न्यास
 - (4) गमक व गमक प्रकार.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) मी ऐकलेली मैफिल
 - (2) संगीत शिक्षणात गुरूंचे स्थान.
5. तुमच्या आवडत्या सतारवादकाचे चरित्र लिहा.

Total No. of Questions—7+5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-242

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MUSIC (संगीत)

विशेष स्तर (एस-2)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2008 PATTERN)

राग संगीत गायन

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील विलंबित बंदिश/बडा ख्याल स्वरलिपिबद्ध करा.
2. भैरव, चंद्रकंस आणि बोगेश्री यापैकी कोणत्याही एका रागाची सविस्तर शास्त्रीय माहिती लिहा.
3. धमार आणि सूलताल यापैकी कोणत्याही एका तालाचे माहितीसह लेखन करा.
4. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) भावगीत
 - (2) दादरा
 - (3) चैती
 - (4) तराना.

P.T.O.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयी थोडक्यात लिहा :

- (1) स्वरलेखन पद्धतीची व्याप्ती
- (2) नाटकात संगीताचे महत्व
- (3) धृपद गायन शैली
- (4) नभोवाणी.

6. निबंध लिहा (कोणताही एक) :

- (1) महाराष्ट्राचे लोकसंगीत
- (2) कंठसाधना
- (3) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे.

7. चरित्र लिहा (कोणताही एक) :

- (1) पं. जितेंद्र अभिषेकी
- (2) पं. भीमसेन जोशी
- (3) उ. बडे गुलाम अली खाँ

तबला

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. त्वरा किंवा धमार यापैकी कोणत्याही एका तालाचे माहितीसह ताललेखन करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालाचा एक कायदा व रेल ताललिपीबद्ध करा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) रौ
 - (2) आमद
 - (3) गत कायदा
 - (4) पलटा.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) ताल निर्मितीचे सिद्धांत
 - (2) तबलावादनाचा अजराडा बाज.
5. तुमच्या आवडत्या तबलावादकाच्या वादनशैलीची वैशिष्ट्ये लिहा.

सतार

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे

एकूण गुण : 20

सूचना :— (i) पहिल्या प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 या प्रमाणे समान गुण आहेत.

1. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मसितखानी गत स्वरलिपिबद्ध करा.
2. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती व स्वरविस्तार लिहा.
3. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (1) सतारवादनाची मूलतत्वे
 - (2) स्वरलिपीची मर्यादा
 - (3) आधुनिक विद्युत वाद्ये
 - (4) वाद्यवर्गिकरण.
4. निबंध लिहा (कोणताही एक) :
 - (1) संगीत शिक्षणाचे बदलते स्वरूप
 - (2) रागसंगीताचा सिनेसंगीतावर होणारा प्रभाव.
5. तुमच्या आवडत्या सतारवादक कलाकाराच्या वादनशैलीची वैशिष्ट्ये लिहा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-243

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PUBLIC ADMINISTRATION

General Paper II

(Theory of Public Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) State the meaning of Public Administration.
- (2) Describe the types of staff unit.
- (3) Importance of training.
- (4) Mention the peculiarities of Private Administration.

2. Write notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Benefits of promotion
- (2) Types of Chief Executives
- (3) Decision making process
- (4) Administrative Tribunals in India
- (5) Family Courts
- (6) Principle of co-ordination.

P.T.O.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain the functions of Line and Staff Agencies.
- (2) Write the bases of organization.
- (3) State the features of Civil Services
- (4) POSDCORB
- (5) State Public Service Commission.

4. Answer any *one* question in **500** words : [20]

- (1) What is recruitment ? Explain the methods of recruitment.
- (2) Discuss the budgetary process in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]

- (1) लोकप्रशासनाचा अर्थ सांगा.
- (2) स्टाफ घटकाचे प्रकार वर्णन करा.
- (3) प्रशिक्षणाचे महत्व
- (4) खाजगी प्रशासनाची वैशिष्ट्ये नमूद करा.

2. प्रत्येकी **100** शब्दांत टिपा लिहा (कोणतेही **चार**) : [20]

- (1) बढतीचे फायदे
- (2) प्रमुख कार्याधिकार्याचे प्रकार

- (3) निर्णय निर्धारण प्रक्रिया
- (4) भारतातील प्रशासकीय न्यायाधिकरणे
- (5) कौटुंबिक न्यायालये
- (6) समन्वयाचे तत्व.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **200** ते **250** शब्दांत लिहा (कोणत्याही **तीन**) : [30]

- (1) रेषा आणि स्टाफ घटकांची कामे स्पष्ट करा.
- (2) संघटनेचे आधारभूत घटक लिहा.
- (3) नागरी सेवेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (4) पोस्टडकॉर्ब
- (5) राज्य लोक सेवा आयोग.

4. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न **500** शब्दांत सोडवा : [20]

- (1) भरती म्हणजे काय ? भरतीच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- (2) भारतातील अंदाजपत्रकीय प्रक्रियेचे वर्णन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-244

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PUBLIC ADMINISTRATION

Special Paper I

(Administrative Thinkers)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) State Kautilya's views on Administrative Corruption.
- (2) Explain Woodrow Wilson's views on Administration.
- (3) Nature of 'Sala Model'.
- (4) Max Weber's views on Legitimacy.

2. Write notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Explain Kautilya's views on Principles of Administration.
- (2) State F.W. Taylor's concept of Scientific Management.

P.T.O.

- (3) Nehru's views on Bureaucracy.
- (4) Simon's views on Behaviourism.
- (5) Chester Bernard's theory of Authority.
- (6) Nehru's views on Socialism.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain Herbert Simon's views on Traditional Administration.
- (2) Explain Rigg's structural-functional approach.
- (3) Describe Kautilya's nature of Rajdharm.
- (4) State Nehru's views on Decentralization.
- (5) Critically evaluate Taylor's concept of Scientific Management.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Mention Chester Bernard's power and functions of the Chief Executive.
- (2) Explain Nehru's contribution to the development of Socialism and Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) कौटिल्याचे प्रशासकीय भ्रष्टाचारासंबंधी विचार सांगा.
- (2) वुड्रो विल्सनचे प्रशासनासंबंधी मते स्पष्ट करा.
- (3) साला मॉडेलचे स्वरूप.
- (4) अधिमान्यते संबंधी मॅक्स वेबरची मते.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) कौटिल्याची प्रशासकीय तत्वासंबंधी मते स्पष्ट करा.
- (2) एफ.डब्ल्यू. टेलर यांची शास्त्रीय व्यवस्थापनाची संकल्पना सांगा.
- (3) नोकरशाही संबंधी नेहरूंची मते.
- (4) वर्तनवादासंबंधी हर्बर्ट सायमनची मते नमूद करा.
- (5) चेस्टर बर्नार्डचा अधिकाराचा सिद्धांत.
- (6) समाजवादासंबंधी नेहरूंची मते.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) परंपरागत प्रशासनासंबंधी हर्बर्ट सायमनची मते स्पष्ट करा.
- (2) रिगजचा रचनात्मक-कार्यवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

- (3) कौटिल्याचे राजधर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) विकेंद्रीकरणासंबंधी पंडित नेहरूचे विचार सांगा.
- (5) टेलरच्या शास्त्रीय व्यवस्थापनाच्या संकल्पनेचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) चेस्टर बर्नार्डने सुचविलेली प्रमुख अधिकाऱ्याचे अधिकार व कामे नमूद करा.
- (2) समाजवाद आणि प्रशासन विकासातील नेहरूचे योगदान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-245

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PUBLIC ADMINISTRATION

Special Paper II

(Institutions and Issues in Indian Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) All India Services
- (2) Role of National Development Council
- (3) Planning Commission
- (4) Nature of Globalization.

2. Write the notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Structure of U.P.S.C.
- (2) State the types of training.

P.T.O.

- (3) Recommendations of National Commission for Woman.
- (4) Composition of Planning Commission in India.
- (5) Role of State Reserve Police Force.
- (6) Liberalization.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain the functions of State Public Service Commission.
- (2) Explain the meaning and significance of E-Government.
- (3) Describe the Budgetary Process in India.
- (4) Mention the functions of Voluntary Organization.
- (5) Explain the role of Dept. of Home Affairs regarding the Law and Order.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the relationship between Political and Executives.
- (2) Describe the role of Lokpal and Lokayukta.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) अखिल भारतीय सेवा
- (2) राष्ट्रीय विकास परिषदेची भूमिका
- (3) नियोजन आयोग
- (4) जागतिकीकरणाचे स्वरूप.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाची रचना
- (2) प्रशिक्षणाचे प्रकार सांगा
- (3) राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या शिफारशी
- (4) भारतातील नियोजन आयोगाची रचना
- (5) राज्य राखीव पोलीस दलाची भूमिका
- (6) उदारीकरण.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) : [30]

- (1) राज्य लोक सेवा आयोगाची कामे स्पष्ट करा.
- (2) ई-शासनाचा अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा.
- (3) भारतातील अंदाजपत्रकीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- (4) स्वयंसेवी संघटनाची कामे नमूद करा.
- (5) कायदा व सुव्यवस्थे वाबत गृहमंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) राजकीय कार्यकारी प्रमुख व प्रशासकीय कार्यकारी प्रमुख यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (2) लोकपाल व लोकायुक्ताची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-246

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PSYCHOLOGY

G-2 : (Social Psychology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Explain factors of attitude.
- (2) What is schemas ?
- (3) What is observation ?
- (4) What is communication ?

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Discussion skills
- (2) Mate selection
- (3) Correlational method
- (4) Self-awareness
- (5) Verbal and non-verbal communication.
- (6) Interpersonal attraction.

P.T.O.

3. Answer any *three* questions in **200** to **250** words each : [30]

- (1) What is prejudice ? Explain causes of prejudice.
- (2) Explain triangular theory of love.
- (3) Explain various theories of Social Psychology.
- (4) Explain basic sources of attribution error.
- (5) Explain the formation and functions of 'self'.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) What is compliance ? Explain techniques of compliance.
- (2) Describe the behaviour in the presence of others.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]

- (1) अभिवृत्तीचे घटक स्पष्ट करा.
- (2) आकृतीबंध म्हणजे काय ?
- (3) निरीक्षण म्हणजे काय ?
- (4) संप्रेषण म्हणजे काय ?

2. प्रत्येकी **100** शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही **चार**) : [20]

- (1) चर्चात्मक कौशल्य
- (2) जोडीदाराची निवड
- (3) सहसंबंधात्मक पद्धती
- (4) स्व-जाणीव
- (5) शाब्दिक व अशाब्दिक संप्रेषण
- (6) आंतरवैयक्तिक आकर्षण.

3. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा : [30]

- (1) पूर्वग्रह म्हणजे काय ? पूर्वग्रहाची कारणे स्पष्ट करा.
- (2) प्रेमाचा त्रिकोण सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (3) सामाजिक मानसशास्त्राचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (4) आरोपणाची मुलभूत उगमस्थाने व प्रमाद स्पष्ट करा.
- (5) 'स्व' ची निर्मिती व कार्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अनुपालन म्हणजे काय ? अनुपालनाची तंत्रे स्पष्ट करा.
- (2) इतरांच्या उपस्थितीमध्ये केलेल्या वर्तनांचे विविध घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-247

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

PSYCHOLOGY

S-1 : (Psychology of Adjustment)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) What is psychology of adjustment ?
- (2) State anxiety disorder.
- (3) What is Health Psychology ?
- (4) What are the emotional responses to stress ?

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Roots of Happiness
- (2) Sexual Harassment
- (3) Catatonic Schizophrenic disorder
- (4) Placebo Research
- (5) Conflict as a stress
- (6) Smoking and drinking.

P.T.O.

3. Answer any *three* questions in **200** to **250** words each : [30]

- (1) Discuss on Bandura's social learning theory.
- (2) Explain career choice model of Holland.
- (3) Describe the various personality disorders.
- (4) What is stress ? Explain major types of stress.
- (5) Explain the relationship between Behaviour and AIDS.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) What is divorce ? Discuss the effects of divorce.
- (2) Illustrate appraisal-focused constructive coping style.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]

- (1) समायोजनाचे मानसशास्त्र म्हणजे काय ?
- (2) चिंता विकृतीची माहिती द्या.
- (3) आरोग्य मानसशास्त्र म्हणजे काय ?
- (4) ताणाला कोणकोणत्या भावनिक प्रतिक्रिया दिल्या जातात ?

2. प्रत्येकी **100** शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही **चार**) : [20]

- (1) आनंदाची तत्वे
- (2) लैंगिक छळ

- (3) कॅटॅटॉनिक स्किझोफ्रेनिक विकृती
- (4) प्लेसबो संशोधन
- (5) संघर्ष : एक ताण
- (6) धुम्रपान आणि मद्यपान.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **200** ते **250** शब्दांत लिहा (कोणत्याही **तीन**) : [30]

- (1) बांडूरा यांच्या 'सामाजिक अध्ययन सिद्धांतावर' चर्चा करा.
- (2) 'हॉलंड-करिअर निवड' प्रारूप स्पष्ट करा.
- (3) विविध व्यक्तिमत्व विकृतींचे वर्णन करा.
- (4) ताण म्हणजे काय ? ताणाचे मुख्य प्रकार स्पष्ट करा.
- (5) वर्तन आणि एडस् यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी **एक** प्रश्नांचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) घटस्फोट म्हणजे काय ? घटस्फोटाच्या परिणामांची चर्चा करा.
- (2) मूल्यांकनकेंद्रित रचनात्मक प्रतियोजन-शैली सोदाहरण स्पष्ट करा.

(S-1 : Abnormal Psychology and Therapeutic Interventions)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]
 - (1) What is abnormal behaviour ?
 - (2) What is psychotherapy ?
 - (3) What is aversion ?
 - (4) State token economy.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]
 - (1) ICD-10
 - (2) Catatonic schizophrenia
 - (3) Therapeutic relationship
 - (4) Emotional personality disorders
 - (5) Modelling
 - (6) Gestalt therapy.

3. Answer any *three* questions in **200** to **250** words each : [30]
 - (1) Discuss Psychoanalytic approach.
 - (2) Explain Psychotic disorders.
 - (3) Explain the need for psychotherapy.
 - (4) Describe anxious and fearful personality disorders.
 - (5) Illustrate client-centered therapy.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) What is Phobia ? Explain various types of Phobia.
 - (2) Illustrate marital therapy and family therapy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **50** शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही **दोन**) : [10]
 - (1) मनोविकृत वर्तन म्हणजे काय ?
 - (2) मानसोपचार म्हणजे काय ?
 - (3) परावृत्ती/वर्जन म्हणजे काय ?
 - (4) प्रतिकात्मक पारितोषिक प्रक्रिया सांगा.
2. प्रत्येकी **100** शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही **चार**) : [20]
 - (1) आय.सी.डी. 10
 - (2) कष्टवत स्नायुजडताजन्य छिन्नमनस्कता
 - (3) उपचारक-रुग्ण संबंध
 - (4) भावनिक व्यक्तिमत्व विकृती
 - (5) प्रतिरूप अनुसरण
 - (6) समग्रवादी उपचार.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **200** ते **250** शब्दांत लिहा (कोणत्याही **तीन**) : [30]
 - (1) मनोविश्लेषणात्मक दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
 - (2) मनोविक्षिप्ती विकृती स्पष्ट करा.

- (3) चिंताक्रांत आणि भयग्रस्त व्यक्तिमत्व विकृतींचे वर्णन करा.
- (4) मानसोपचाराची गरज स्पष्ट करा.
- (5) रुग्णकेंद्रीत उपचारपद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) दुर्भिती म्हणजे काय ? दुर्भितीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) विवाह उपचार पद्धती आणि कुटूंब उपचार पद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-248

S.Y.B.A. EXAMINATION, 2015

PSYCHOLOGY

Special Paper II

(S-II : Developmental Psychology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* questions in **50** words each : [10]
 - (1) Explain the roots of language development in infancy.
 - (2) Explain the 'self-concept' in middle childhood.
 - (3) Explain the various effective parenting styles.
 - (4) State the problems of working women.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]
 - (1) Information processing approach in middle childhood.
 - (2) Problems of adolescence.
 - (3) Various plays in preschool years.
 - (4) Various diseases in middle adulthood.
 - (5) Sensory development in Infancy.
 - (6) Menopause in women.

P.T.O.

3. Answer any *three* questions in **200** to **250** words each : [30]

- (1) Discuss the physical growth in preschool years.
- (2) Describe the daily life of late adulthood.
- (3) Explain the relationship between school and middle childhood.
- (4) Explain the various stages of life span development.
- (5) Explain the functions of marriage in early adulthood.

4. Answer any *one* question in **500** words : [20]

- (1) Describe the primary and secondary sex characteristics in adolescence.
- (2) What is development ? Describe the factors affecting prenatal development.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) शिशूंच्या भाषिक विकासाची मुळे स्पष्ट करा.
- (2) मध्य बाल्यावस्थेतील 'स्व संकल्पना' स्पष्ट करा.
- (3) परिणामकारक पालकत्व शैली स्पष्ट करा.
- (4) नोकरीकरणाच्या स्त्रियांच्या समस्या स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी **100** शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) मध्य बाल्यावस्थेतील माहिती संस्करण प्रारूप
- (2) किशोरावस्थेतील समस्या
- (3) पूर्व-शालेय वयातील खेळ
- (4) मध्य प्रौढावस्थेतील विविध विकार
- (5) नवजाताचा वेदनिक विकास
- (6) स्त्रियांमधील रजोनिवृत्ती.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) पूर्व-शालेय वयातील शारीरिक वाढीची चर्चा करा.
- (2) वृद्धांची दैनंदिनी वर्णन करा.
- (3) शाळा आणि मध्यबाल्यावस्था यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (4) जीवनकक्षा विकासातील विविध टप्पे वर्णन करा.
- (5) पूर्व प्रौढावस्थेतील विवाहाची कार्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) किशोरावस्थेतील प्राथमिक व दुय्यम लैंगिक लक्षणे स्पष्ट करा.
- (2) विकास म्हणजे काय ? जन्मपूर्व विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

(S-2 : Positive Psychology and Counselling Psychology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *two* questions in **50** words each : [10]
 - (1) Explain Traditional Psychology.
 - (2) Describe successful aging.
 - (3) Explain resilience in childhood.
 - (4) Describe the counselling process with older adults.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]
 - (1) Person centred counselling.
 - (2) Positive youth development.
 - (3) Life tasks of adulthood.
 - (4) Emotional intelligence.
 - (5) Assessment of children.
 - (6) Trait factor counselling.

3. Attempt any *three* questions in **200** to **250** words each : [30]
 - (1) Explain the relationship between optimism and well-being.
 - (2) Describe the importance of communication with children.
 - (3) Explain the characteristics of older adult as a client.
 - (4) Describe the relationship between positive emotions and well-being.
 - (5) Explain the cognitive counselling.

4. Attempt any *one* question in **500** words : [20]

- (1) What is happiness ? Describe the determinants and measurement techniques of happiness.
- (2) Define counselling. Explain the stages of counselling process.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) पारंपारिक मानसशास्त्र स्पष्ट करा.
- (2) यशस्वी वृद्धावस्था वर्णन करा.
- (3) बाल्यावस्थेतील आनंदीवृत्ती स्पष्ट करा.
- (4) वयस्क प्रौढांच्या बाबतीत समुपदेशन प्रक्रियेचे वर्णन करा.

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **100** शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) व्यक्ती-केंद्रित समुपदेशन
- (2) सकारात्मक युवा विकास
- (3) वयस्क प्रौढांची जीवन कार्ये
- (4) भावनिक बुद्धिमत्ता
- (5) बालकांचे कार्यमापन
- (6) गुणतत्व-घटक समुपदेशन.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **200** ते **250** शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) आशावाद आणि खुशाळी यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (2) बाळकांबरोबरीळ संवादाचे महत्व वर्णन करा.

- (3) एक सल्लार्थी म्हणून वयस्क प्रौढाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- (4) सकारात्मक भावना आणि खुशाली यांच्यातील संबंध वर्णन करा.
- (5) बोधात्मक समुपदेशन स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांचा 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) आनंदीवृत्ती म्हणजे काय ? आनंदीवृत्तीचे घटक आणि मापन तंत्र वर्णन करा.
- (2) समुपदेशन व्याख्या द्या. समुपदेशन प्रक्रियेच्या अवस्था स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-249

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

GANDHIAN THOUGHT

General Paper II

(Social-Political and Religious Thought)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following questions in **50** words each : [10]

- (1) Explain the role of Gram Panchayat in Gandhiji's Idea of Panchayat Raj.
- (2) State and explain Gandhiji's conception of Vaishnavjana.
- (3) Explain Gandhiji's views on Village industries.
- (4) Explain Gandhiji's criticism on Traditional Varna system.

2. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Gandhiji's Idea of Dignity of Labour
- (2) Functions of the state

P.T.O.

- (3) Spiritualization of politics
- (4) Trusteeship
- (5) Gandhiji's conception of Swarajya.
- (6) Non-violent social change.

3. Answer any *three* of the following questions in **200** to **250** words each : [30]

- (1) Explain the various techniques of Satyagraha advocated by Gandhiji.
- (2) Bring out the importance of small scale industries in social change.
- (3) Explain the significance of Gandhiji's idea of ideal society (Ram-Rajya).
- (4) Explain Gandhiji's critique of totalitarianism and communism.

4. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]

- (1) Explain Gandhiji's view on Satyagraha as a techniques of Mass-movement in political and social life.
- (2) Explain and critically evaluate Gandhiji's Eighteen Point Constructive programme for social reconstruction.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) गांधीजींच्या पंचायतराज संकल्पनेतील ग्रामपंचायतीची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (2) गांधीजीची वैष्णवजन संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (3) गांधीजींची ग्रामोद्योग संकल्पना स्पष्ट करा.
- (4) पारंपारिक वर्णव्यवस्थेवरील गांधीजीची टीका स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) गांधीजींची श्रमप्रतिष्ठेची संकल्पना
- (2) राज्याची कार्ये (कामे)
- (3) राजकारणाचे आध्यात्मिककरण
- (4) विश्वस्तता
- (5) गांधीजींची स्वराज्य संकल्पना
- (6) अहिंसक समाज परिवर्तन.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) : [30]

- (1) गांधीजींनी सांगितलेली सत्याग्रहाची विविध तंत्रे स्पष्ट करा.
- (2) सामाजिक परिवर्तनातील लघुउद्योगाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) गांधीजींच्या आदर्शसमाज (रामराज्य) संकल्पनेचे महत्व विशद करा.
- (4) गांधीजींची एकाधिकारशाही आणि साम्यवादावरील टीका स्पष्ट करा.

4. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) गांधीजींचा सामाजिक आणि राजकीय जीवनातील सामाजिक चळवळीचे एक तंत्र म्हणून सत्याग्रहाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (2) गांधीजींचा सामाजिक पुनर्रचनेतील अठरा कलमीविधायक कार्यक्रम सांगून त्याचे मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-250

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

YOGVIDYA

General Paper II

(Yogachi Sarvangeen Baithak)

(2008 PATTERN)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain any *one* from the following in **50** words : [5]

(1) State the benefits of Meditation.

(2) State the benefits of Pranayama.

2. Write short notes on (any *two*) : [10]

(1) Hathyog

(2) Bhramari Pranayam

(3) Jalneti

(4) Vibhutipad.

P.T.O.

3. Answer any *two* questions from the following in **200** to **250** words each : [15]

- (1) State the types, precautions and benefits of Shuddhi Kriya.
- (2) Explain the importance of Yoga in human life.
- (3) Discuss personality development and Yoga Science.

4. Attempt any *one* question in detail : [10]

- (1) Write the meaning of mental health and explain correlation with Yoga Science.
- (2) What is Bhartiya Darshan Shastra ? Explain the Charvak Darshan.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : दोन तास

एकूण गुण : 40

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही **एकाचे 50** शब्दांत स्पष्टीकरण द्या : [5]

- (1) ध्यानाचे महत्व सांगा.
- (2) प्राणायामाचे महत्व सांगा.

2. थोडक्यात टीपा द्या (कोणतेही **दोन**) : [10]

- (1) हठयोग
- (2) भ्रामरी प्राणायाम
- (3) जलनेती
- (4) विभूतीपाद.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तर द्या : [15]

- (1) शुद्धिक्रियांचे प्रकार सांगून दक्षता व लाभ सांगा.
- (2) मानवी जीवनात योगाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) व्यक्तिमत्व विकास आणि योगशास्त्र—चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर द्या : [10]

- (1) मानसिक स्वास्थ्याचा अर्थ सांगून योगशास्त्राचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय दर्शनशास्त्रे म्हणजे काय ? चार्वाक दर्शनाची सविस्तर माहिती द्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-251

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HISTORY OF CIVILIZATION

General Paper II

(Indian Culture)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) State in brief the importance of Indian culture.
- (2) Write in brief the 'Harappan Religion'.
- (3) State the importance of Ancient Indian Sacraments.
- (4) What is Information Technology ?

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Proto-historic period
- (2) Extent of Buddhism

P.T.O.

- (3) Sikhism
- (4) Ancient paintings
- (5) Satyashodhak Samaj
- (6) Space Technology.

3. Answer the following questions in **200 to 250** words each (any *three*) : [30]

- (1) State the salient features of Ancient Indian Culture.
- (2) Write in detail the demerits of the Varna and Caste System.
- (3) Take a brief review of the Philosophy of Jainism.
- (4) Discuss the social contribution of Bhakti Movement.
- (5) Take a review of the Medieval Architecture.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Discuss the sources for the study of Ancient Indian Culture.
- (2) Describe the contribution of Arya Samaj and Ramakrishna Mission in Socio-Religious Reform Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]

- (1) भारतीय संस्कृतीचे महत्व थोडक्यात सांगा.
- (2) 'हड़प्पाकालीन धर्म' थोडक्यात लिहा.
- (3) प्राचीन भारतीय संस्कारांचे महत्व सांगा.
- (4) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय ?

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) इतिहास पूर्वकाळ
- (2) बौद्धधर्माचा विस्तार
- (3) शीख धर्म
- (4) प्राचीन चित्रकला
- (5) सत्यशोधक समाज
- (6) अवकाश तंत्रज्ञान.

3. खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) :

[30]

- (1) प्राचीन भारतीय संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (2) वर्ण आणि जातीव्यवस्थेचे दोष सविस्तर लिहा.

- (3) जैन धर्माच्या तत्त्वज्ञानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (4) भक्ती चळवळीच्या सामाजिक योगदानाची चर्चा करा.
- (5) मध्ययुगीन काळातील स्थापत्यकलेचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतीय संस्कृतीच्या अभ्यासाच्या साधनांची चर्चा करा.
- (2) समाज व धर्मसुधारणा चळवळीतील आर्यसमाज व रामकृष्ण मिशन यांचे योगदान वर्णन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-252

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

HOME ECONOMICS

(G-2 : Sociology of Family)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following concepts in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Nuclear family

(ii) Head of the family

(iii) Socialisation

(iv) Marriage.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

(i) Nature of family

P.T.O.

- (ii) Importance of sociology
- (iii) Family disorganisation
- (iv) Family welfare
- (v) Types of marriage
- (vi) Socialisation of child.

3. Answer the following questions in **200** words each (any *three*) : [30]

- (i) Describe the basic development of human race.
- (ii) Explain the role of government in family and child welfare in Indian society.
- (iii) Explain the merits and demerits of joint family.
- (iv) Explain the importance of study of sociology for family life.
- (v) Explain the functions of the family.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (i) Write an essay on social legislation about marriage and family in India after independence.
- (ii) Explain the causes of family disintegration in rural and urban sector in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील संकल्पनाची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

(i) अणु कुटुंब

(ii) कुटुंब प्रमुख

(iii) सामाजिकीकरण

(iv) विवाह.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

(i) कुटुंबाचे स्वरूप

(ii) समाजशास्त्राचे महत्व

(iii) कुटुंबाचे विस्थापन

(iv) कुटुंब कल्याण

(v) विवाहाचे प्रकार

(vi) बालकांचे सामाजिकीकरण.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन): [30]

- (i) मानवी वंशाचा मुलभूत विकास वर्णन करा.
- (ii) भारतीय समाजातील बाल आणि स्त्रीकल्याणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (iii) एकत्र कुटुंब पद्धतीच्या फायद्या-तोटांची चर्चा करा.
- (iv) समाजशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्व कौटुंबिक जीवनाकरिता स्पष्ट करा.
- (v) कुटुंबाची कार्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) भारतातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील विवाह आणि कुटुंबविषयक सामाजिक विधेयकावर निबंध लिहा.
- (ii) भारतीय ग्रामीण आणि शहरी भागातील कुटुंब विघटनाची कारणे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4+4]

[Total No. of Printed Pages—8+4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-253

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

[D.S. G-2(A) : India's National Security]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 50 words each (any two) : [10]

(1) What are the India's internal security problems ?

(2) State the concept of national security.

(3) What are the objectives of SAARC ?

(4) Explain the concept of insurgency.

2. Write short notes in 100 words each (any four) : [20]

(1) Nuclear test, 1974

P.T.O.

- (2) MacMahon line
- (3) Indian Naval Security
- (4) Achievements of SAARC
- (5) Nuclear agreement between India and U.S.A.
- (6) Peaceful uses of nuclear power.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain the causes and measures of terrorism.
- (2) State Indo-Soviet relations after disintegration of USSR.
- (3) Explain the relation between India and China.
- (4) Describe India's nuclear policy since 1970.
- (5) Discuss 'Military power as a capability factor'.

4. Answer in **500** words each (any *one*) : [20]

- (1) Explain the determinants of Foreign Policy of India.
- (2) Explain the Indo-Pak relations with special reference to the Kashmir issue.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) भारतीय अंतर्गत सुरक्षेच्या समस्या कोणत्या ?
- (2) राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना सांगा.
- (3) सार्कची उद्दीष्टे कोणती ?
- (4) विप्लवाची संकल्पना स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) 1974ची अणुचाचणी
- (2) मॅकमोहन रेषा
- (3) भारतीय नाविक सुरक्षा
- (4) सार्कचे यश
- (5) भारत-अमेरिका नागरी आण्विक करार
- (6) अणुशक्तीचे शांततामय उपयोग.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) दहशतवादाची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.
- (2) सोव्हिएत युनियनच्या विघटनानंतरचे भारत-रशिया संबंध सांगा.
- (3) भारत आणि चीनचे संबंध स्पष्ट करा.
- (4) 1970 पासूनच्या भारताच्या संरक्षण धोरणाचे मूल्यमापन करा.
- (5) 'लष्करी शक्ती' हा एक सामर्थ्यवान घटक आहे' चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे घटक स्पष्ट करा.
- (2) काश्मीर प्रश्नाला अनुसरून भारत-पाक संबंध स्पष्ट करा.

[4701]-253

[(D.S. G-2 (B) : Cold War]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Explain the emergence of cold war.
- (2) What are the objectives of NATO Pact ?
- (3) Explain the SEATO Pact.
- (4) Explain the causes of New Cold War.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Mikhail Gorbachev
- (2) Brussels conference
- (3) Truman
- (4) New Cold War

(5) Concept of cold war

(6) Cominform created.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

(1) Evaluate the Truman doctrine.

(2) Explain the causes of cold war.

(3) State the causes of Soviet intervention in Afghanistan.

(4) Discuss American view about Cuban missile crisis.

(5) Explain the effects of disintegration of Soviet Union.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain in detail the Warsaw pact.

(2) What is detente ? Explain its developments.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) शीत युद्धाचा उदय स्पष्ट करा.
- (2) नाटो कराराची उद्दिष्टे काय आहेत ?
- (3) सिअॅटो (SEATO) करार स्पष्ट करा.
- (4) नविन शीत युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) मिखाईल गोर्बाचेव्ह
- (2) ब्रुसेल्स परिषद
- (3) टुमन
- (4) नविन शीत युद्ध
- (5) शीत युद्धाची संकल्पना
- (6) कोमिनफॉर्मची निर्मिती.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) टुमन सिद्धांताचे मुल्यमापन करा.
- (2) शीत युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

- (3) अफगाणिस्तानात सोव्हिएत रशियाच्या हस्तक्षेपाची कारणे सांगा.
- (4) क्युबन क्षेपणास्त्र संघर्षाबाबत अमेरिकन दृष्टीकोनाबाबत चर्चा करा.
- (5) सोव्हिएत रशियाच्या विघटनाचे परिणाम स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) वासा करार सविस्तर स्पष्ट करा.
- (2) तणावशैथिल्य म्हणजे काय ? त्याचा विकास स्पष्ट करा.

[4701]-253

[D.S. G-2 (C) : Evolution of Strategic Thought]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

(1) Explain the concept of strategy by Clausewitz.

(2) State the concept of total war by Ludendorff

(3) What are the J.F.C. Fuller's principles of war ?

(4) According to Moltke what is the role of commander in war.

2. Write short notes on **100** words each (any *four*) : [20]

(1) Jomini

(2) Dupica

- (3) Liddle Hart
- (4) Mao Zedong
- (5) Karl Haushofer
- (6) Marshal Foch.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Explain theory of air power by Douhet.
- (2) State Dupica's thought regarding war.
- (3) Explain theory of sea power by A.T. Mahan.
- (4) Describe thought of Mao Zedong about Guerrilla strategy.
- (5) State geopolitical thought by Karl Haushofer.

4. Answer the **500** words each (any *one*) : [20]

- (1) Describe strategic thought of Liddle Hart.
- (2) Explain Heartland theory by Mackinder.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) क्लॉजविट्सची 'युद्ध धोरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) लूडेनडॉर्फची 'सर्वकष युद्ध' ही संकल्पना सांगा.
- (3) जे. एफ. सी. फुलर यांची युद्ध तत्वे कोणती ?
- (4) मोल्टके यांच्या मते सेनापतीची युद्धातील भूमिका कोणती ?

2. प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) जॉमिनी
- (2) डूपिक
- (3) लिडल हार्ट
- (4) माओ झेडाँग
- (5) कार्ल हौशोफर
- (6) मार्शल फोच.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतीही तीन) : [30]

- (1) डूहेट यांचा 'हवाई शक्तीचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.
- (2) डूपिक यांचे युद्ध विषयीचे विचार सांगा.
- (3) अँडमिरल ए.टी. महान यांचा 'सागरी सत्तेचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.
- (4) माओ झेडाँग यांचे 'गनिमी युद्धनिती' संबंधीचे विचार विशद करा.
- (5) कार्ल हौशोफर यांचे 'भूराजणितिक' विचार सांगा.

4. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) लिडल हार्ट यांचे 'सामरिक विचार' विशद करा.
- (2) मॅकिन्डर यांचा 'मर्मभूमी सिद्धांत' स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-254

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

[D.S. S.1 (A) : International and Regional Organisation)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 50 words each (any two) : [10]

- (1) Give the objectives of European Union.
- (2) What are the basic principles of UN Charter ?
- (3) Explain the structure of SAARC.
- (4) State the functions of ASEAN.

2. Write short notes in 100 words each (any four) : [20]

- (1) Security Council

P.T.O.

- (2) Objectives of NAFTA
- (3) SAARC
- (4) Future of UN
- (5) Human Rights
- (6) Peaceful settlement of disputes.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Describe the UN contribution in Human Rights.
- (2) Explain the structure and functions of European Union.
- (3) Describe the role of the UN in the field of social issues.
- (4) Explain the structure of ASEAN.
- (5) State the powers and functions of Security Council.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Describe the hindrances and suggestions in the working of the UN.
- (2) Explain the structure and functions of NAFTA.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दो) : [10]

- (1) युरोपियन युनियनची उद्दिष्टे सांगा.
- (2) संयुक्त राष्ट्रांच्या सनदेची मुलभूत तत्त्वे काय आहेत ?
- (3) सार्कची रचना स्पष्ट करा.
- (4) आशियानची कार्ये सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) सुरक्षा परिषद
- (2) नाफ्ताची उद्दिष्टे
- (3) सार्क
- (4) युनोचे भवितव्य
- (5) मानवी हक्क
- (6) प्रश्न सोडविण्याचे शांततामय मार्ग.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) संयुक्त राष्ट्रांचे मानवी हक्कातील योगदान विशद करा.
- (2) युरोपियन युनियनची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- (3) सामाजिक क्षेत्रातील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका विशद करा.
- (4) आशियानची रचना स्पष्ट करा.
- (5) सुरक्षा समितीचे अधिकार आणि कार्ये सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) संयुक्त राष्ट्रांच्या कार्यातील अडथळे व उपाय विशद करा.
- (2) नाफ्टाची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

[4701]-254

[D.S. S-1 (B) : India and Her Neighbours]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) What are the problems of SAARC ?
- (2) Explain the causes of Kargil Operation.
- (3) What is India's Geostrategic location ?
- (4) State the lessons of 1965 war.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Causes of 1965 war
- (2) Problem of Tibet
- (3) Geostrategic importance of Bhutan
- (4) Simla Pact
- (5) India's Eastern Land Border
- (6) Role of Airforce in Bangla Desh war.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Describe India's role in the Sri Lankan Ethnic conflict.
- (2) Explain India's role in SAARC.
- (3) Explain the role of Indian Navy in the war of 1971.
- (4) Describe the co-operation between India and Myanmar.
- (5) Describe in detail India and Nepal relations.

4. Answer in **500** words each (any *one*) : [20]

- (1) Describe the India-China relations since 1990.
- (2) Explain the factors of India's National power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) सार्कच्या समस्या कोणत्या ?
- (2) कारगील संघर्षाची कारणे स्पष्ट करा.
- (3) भारताचे भूसामरिक स्थान काय आहे ?
- (4) 1965च्या युद्धातून मिळालेले धडे सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) 1965च्या युद्धाची कारणे
- (2) तिबेटची समस्या
- (3) भूतानचे भूसामरिक महत्त्व
- (4) सिमला करार
- (5) भारताची पूर्व भूसीमा
- (6) बांगला देश युद्धातील हवाई सेनेची भूमिका.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) : [30]

- (1) श्रीलंकेतील वांशिक संघर्षातील भारताच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- (2) सार्क मधील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.

- (3) 1971च्या युद्धातील भारताच्या नौदलाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) भारत आणि म्यानमार मधील सहकार्य विशद करा.
- (5) भारत आणि नेपाळ संबंधाचे सविस्तर वर्णन करा.

4. प्रत्येकी 500 शब्दात एकाचे उत्तर लिहा :

[20]

- (1) 1990 पासूनच्या भारत—चीन संबंधाचे वर्णन करा.
- (2) भारतीय राष्ट्रीय शक्तीचे घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-255

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

[D.S. S-2 (A) : Defence Economics]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 50 words each (any two) : [10]

- (1) What are the functions of Estimate Committee ?
- (2) State the external threats of India's security.
- (3) What are the effects of inflation ?
- (4) State the scope of economic warfare.

2. Write short notes in 100 words each (any four) : [20]

- (1) Price control

P.T.O.

- (2) Importance of development
- (3) Types of loans
- (4) Post-war problems
- (5) Defence budget
- (6) Means of war finance.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) Describe the effects of war on economic structure.
- (2) Explain the aims and functions of Public Accounts Committee.
- (3) What are the main problems of wartime economy ?
- (4) Explain the causes of increasing defence expenditure of India.
- (5) Contrast between defence and development.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (1) Analyse the defence expenditure of India from 1947 to update.
- (2) Describe in detail the economic warfare.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी उत्तरे 50 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) अंदाज समितीची कार्ये कोणती ?
- (2) भारताच्या सुरक्षेचे बहिर्गत धोके सांगा ?
- (3) चलनवाढीचे परिणाम कोणते ?
- (4) आर्थिक युद्ध पद्धतीची व्याप्ती सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) किंमत नियंत्रण
- (2) विकासाचे महत्व
- (3) कर्जाचे प्रकार
- (4) युद्धोत्तर समस्या
- (5) संरक्षण अंदाजपत्रक
- (6) युद्ध वित्ताची साधने.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) युद्धाचे आर्थिक क्षेत्रावरील परिणाम विशद करा.
- (2) सार्वजनिक लेखा समितीची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
- (3) युद्धकालीन अर्थव्यवस्थेच्या प्रमुख समस्या कोणत्या ?
- (4) भारताच्या संरक्षण खर्चात वाढ होण्याची कारणे स्पष्ट करा.
- (5) संरक्षण आणि विकास यातील फरक स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) इ.स. 1947 ते आजपर्यंतच्या भारताच्या संरक्षण खर्चाचे विश्लेषण करा.
- (2) आर्थिक युद्धपद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

[4701]-255

[D.S. S-2 (B) : Military Psychology and Sociology]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Explain the social aspects of Victory.
- (2) State the effects of war on society.
- (3) What are the functions of a leader ?
- (4) State the social causes of war.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Civil military relations
- (2) Emotional problems during war
- (3) Personality test

- (4) Motivation and training
- (5) Human rights
- (6) Morale in the Armed Forces.

3. Answer in **200** to **250** words each (any *three*) : [30]

- (1) State the impact of rumours on society.
- (2) Discuss the image of soldier in different societies
- (3) Describe the concept of defence.
- (4) Explain the role of Armed Forces in promoting nation building.
- (5) Explain the characteristics of Armed Forces.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (1) What are the uses of psychology in defence problems ?
- (2) Discuss ‘Military organisation as a rationality disciplined group’.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) विजयाचा सामाजिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (2) समाजावर होणारे युद्धाचे परिणाम सांगा.
- (3) नेतृत्वाची कार्ये कोणती ?
- (4) युद्धाची सामाजिक कारणे सांगा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) नागरी-लष्करी संबंध
- (2) युद्ध काळातील भावनिक समस्या
- (3) व्यक्तीमत्व चाचणी
- (4) प्रेरणा आणि ट्रेनिंग
- (5) मानवी हक्क
- (6) सशस्त्र सेनादलातील मनोधैर्य.

3. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [30]

- (1) अफवांचा समाजावरील परिणाम सांगा.
- (2) विविध समाज घटकातील सैनिकांच्या प्रतिमांची चर्चा करा.
- (3) संरक्षणाची संकल्पना विशद करा.
- (4) राष्ट्र उभारणीच्या कार्यातील सशस्त्र सेनादलांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (5) सशस्त्र दलाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) संरक्षण समस्यामधील मानसशास्त्राचे उपयोग कोणते ?
- (2) लष्करी संघटना एक ध्येयवादी शिस्तबद्ध गट आहे ? चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-256

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SOCIAL WORK

(General)

(i) Introduction : Fields of Social Work

(ii) Population Education

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate marks.

1. Answer any two of the following in 50 words each : [10]

(i) Explain the concept of tribal sub-plan.

(ii) List out the various welfare programmes for the aged.

(iii) State the merits of reservations for women in Local Self-Government.

(iv) State the functions of Medical Social Worker.

P.T.O.

2. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Discuss in brief the trends of population growth in India.

(ii) Discuss in detail the merits and demerits of large size family.

(iii) Describe the impact of unemployment on society.

(iv) Prepare a note on health problems of rural areas.

(v) List out major problems of urban areas.

3. Answer any *three* of the following in **200** to **250** words each : [30]

(i) Describe the welfare programmes for the aged.

(ii) Write a detailed note on 'Labour Welfare'.

(iii) Prepare a note on "Integrated Child Development Scheme".

(iv) Discuss in detail, Population Education.

(v) Discuss the causes and effects of poor standard of living.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(i) Write an essay on 'Child Welfare'.

(ii) Write an essay on 'Population Growth and Development'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा : [10]

(i) आदिवासी उप-योजना संकल्पना विशद करा.

(ii) वृद्धांसाठीच्या विविध कल्याणकारी कार्यक्रमांची यादी तयार करा.

(iii) स्थानिक स्वराज्य संस्थामधील स्त्रियांसाठी आरक्षणाचे फायदे विशद करा.

(iv) वैद्यकिय समाजकार्यकर्त्यांची कार्ये विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(i) भारतातील लोकसंख्या वाढीचे प्रवाह यावर थोडक्यात चर्चा करा.

(ii) मोठ्या आकाराच्या कुटुंबाचे फायदे व तोटे यावर सविस्तर चर्चा करा.

(iii) बेरोजगारीचा समाजावरील परिणाम याचे वर्णन करा.

(iv) ग्रामीण भागातील आरोग्य समस्यांवर टिपणी तयार करा.

(v) नागरी भागातील मुख्य समस्यांची यादी तयार करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दापर्यंत लिहा : [30]

(i) वृद्धांसाठीच्या कल्याणकारी कार्यक्रमांचे वर्णन करा.

(ii) कामगार कल्याण—सविस्तर टिपणी लिहा.

(iii) एकात्मिक बाल विकास योजना—टिपणी तयार करा.

(iv) लोकसंख्या शिक्षण—सविस्तर चर्चा करा.

(v) निष्कृष्ट राहणीमानाच्या दर्जाची कारणे व परिणाम यावर चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) 'बालकल्याण'—निबंध लिहा.

(ii) 'लोकसंख्या वाढ व विकास'—निबंध लिहा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-258

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

COMMERCE (GENERAL)

(Business Accounting)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain various subsidiary books. [16]

Or

Journalise the following transactions : [16]

Jan. 1 Started business with cash Rs. 2,00,000

Jan. 5 Deposited cash into Bank Rs. 10,000

Jan. 8 Paid commission Rs. 500

Jan. 12 Cash sales Rs. 15,000

Jan. 16 Cash sales Rs. 20,000

Jan. 17 Cash purchases Rs. 10,000

Jan. 20 Paid for advertisement Rs. 1,000

Jan. 22 Withdrew Rs. 3,000 for personal use.

P.T.O.

2. Describe objectives, utility and importance of Book-keeping. [16]

Or

Prepare Cash Book with Cash and Bank column : [16]

Nov. 1 Cash Balance Rs. 20,000
Nov. 1 Bank Balance Rs. 30,000
Nov. 5 Paid for Stationery 10,000
Nov. 8 Cash Purchases Rs. 30,000
Nov. 10 Cash Sales Rs. 60,000
Nov. 13 Received Cash of Rs. 2,000 from Ravi
Nov. 30 Deposited Cash into Bank Rs. 3,000
Nov. 30 Paid for Carriage Rs. 2,000

3. (a) State the objectives of Cost Accounting. [8]

(b) Describe limitations of Financial Accounting. [8]

Or

Explain in detail purchase procedure. [16]

4. Prepare Store Ledger Account on the basis of FIFO method : [16]

May 1 Opening Balance 200 Qty @ Rs. 40
May 5 Purchased Material 400 Qty @ Rs. 30
May 6 Purchased Material 100 Qty @ Rs. 20

May 8 Issued 200 Qty
May 9 Material purchased 200 Qty @ Rs. 30
May 20 Issued 400 Qty
May 22 Material purchased 300 Qty @ Rs. 20
May 30 Issued 200 Qty

Or

Describe various types of overheads. [16]

5. Write short notes on (any *four*) : [16]

- (a) Ledger
- (b) Petty Cash Book
- (c) Time Booking
- (d) Trial Balance
- (e) Balance Sheet
- (f) Rules of Journalising.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-259

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

G-2 : EDUCATION

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Write the answer of the following questions in **50** words each
(any *two*) : [10]

- (1) Write difference between growth and development.
- (2) Write the importance of computer education.
- (3) Describe the causes behind fatigue.
- (4) State the objectives of secondary education.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Problem solving method
- (2) Social heredity
- (3) Concept of forgetting
- (4) Emotional development in infancy
- (5) Shriniketan
- (6) Thorndike's law of learning.

P.T.O.

3. Answer the following questions in **200** to **250** words each
(any *three*) : [30]

- (1) Write the concept of 'Basic Education'. Explain the features of basic education.
- (2) What is national integrity ? Explain the role of a school in the development of national integrity.
- (3) What is insight learning ? Describe the importance of insight learning.
- (4) Explain the importance of heredity and environment in the development of a child.
- (5) Write the concept of Open University. Explain the importance of Open University.
- (6) What is development ? Describe the features of process of development.

4. Write the answers of any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) What is memory ? What are the stages of memory ? Write the ways of memory development.
- (2) 'School is a social institution.' Explain the statement with examples.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]
 - (1) वाढ व विकासातील फरक लिहा.
 - (2) संगणक शिक्षणाचे महत्त्व लिहा.
 - (3) थकव्याची कारणे विशद करा.
 - (4) माध्यमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]
 - (1) समस्या निराकरण पद्धत
 - (2) सामाजिक अनुवंश
 - (3) विस्मरणाची संकल्पना
 - (4) बाल्यावस्थेतील भावनिक विकास
 - (5) श्रीनिकेतन
 - (6) थॉर्नडाईकचे अध्ययनविषयक नियम.

3. खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येक 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [30]
 - (1) मुलदयोगी शिक्षणाची संकल्पना सांगून मुलदयोगी शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- (2) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय ? राष्ट्रीय एकात्मतेच्या विकासात शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.
- (3) मर्मदृष्टीमूलक अध्ययन म्हणजे काय ? मर्मदृष्टीमूलक अध्ययनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (4) अनुवंश व परिस्थितीचे बालकांच्या विकासातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- (5) मुक्त विद्यापीठाची संकल्पना सांगून मुक्त विद्यापीठाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (6) विकास म्हणजे काय ? विकास प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) स्मरण म्हणजे काय ? स्मरण प्रक्रियेचे टप्पे कोणते ? स्मृति विकासाचे मार्ग लिहा.
- (2) शाळा एक सामाजिक संस्था आहे ? हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—8+4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-260

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MATHEMATICS

(FMG-2 : Operations Research)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :-**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of logarithmic table and calculator is allowed.
 - (iv) Graph papers will be supplied on demand.

1. Attempt the following : [16]

(i) Write the dual of the following LPP :

$$\text{Max} \quad z = 3x_1 + x_2 + 4x_3$$

Subject to

$$x_1 + 2x_2 + x_3 \leq 3$$

$$4x_1 - x_2 \geq 4$$

$$3x_2 + 2x_3 \geq 5$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0.$$

P.T.O.

- (ii) Define :
 - (a) Artificial variable
 - (b) Surplus variable.
- (iii) Explain the term 'Redundant Constraint'.
- (iv) Can there be multiple optimal solution to transportation problem ?
- (v) Explain the term 'Sudden Failure'.
- (vi) Give any *two* differences between CPM and PERT.
- (vii) Define :
 - (a) Saddle point and
 - (b) Fair game.
- (viii) State any *two* assumptions of the sequencing problem.

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

- (i) Solve the following LPP by graphical method :

$$\text{Min} \quad z = -x_1 + 2x_2$$

Subject to

$$-x_1 + 3x_2 \leq 10$$

$$x_1 + x_2 \leq 6$$

$$x_1 - x_2 \leq 2$$

$$x_1, x_2, \geq 0.$$

- (ii) Five new machines are to be located in a machine shop. There are five possible locations in which the machines can be located. The cost table is as follows :

| | A | B | C | D | E |
|------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| I | 15 | 10 | 25 | 25 | 10 |
| II | 1 | 8 | 10 | 20 | 2 |
| III | 8 | 9 | 17 | 20 | 10 |
| IV | 14 | 10 | 25 | 27 | 15 |
| V | 10 | 8 | 25 | 27 | 12 |

Find the optimal assignment.

(B) Attempt any *one* of the following : [10]

- (i) Solve the following LPP by Big-M method :

$$\text{Min } z = 4x_1 + 3x_2 + x_3$$

Subject to

$$x_1 + 2x_2 + 4x_3 \geq 12$$

$$3x_1 + 2x_2 + x_3 \geq 8$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0.$$

- (ii) Find the initial basic feasible solution for the following transportation problem by VAM method :

Plan

| Terminal | A | B | C | D | Available |
|---------------|----|----|----|----|-----------|
| U | 20 | 36 | 19 | 28 | 10 |
| V | 40 | 20 | 45 | 20 | 4 |
| W | 75 | 35 | 45 | 50 | 6 |
| X | 30 | 35 | 40 | 25 | 5 |
| Demand | 13 | 10 | 6 | 6 | |

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

- (i) Solve the following LPP by Simplex method :

$$\text{Max } z = 4x_1 + 10x_2$$

Subject to

$$2x_1 + x_2 \leq 10$$

$$2x_1 + 5x_2 \leq 20$$

$$2x_1 + 3x_2 \leq 18$$

$$x_1, x_2 \geq 0.$$

(ii) Solve the following LPP by dual simplex method :

$$\text{Min } z = 4x_1 + 6x_2 + 18x_3$$

Subject to

$$x_1 + 3x_3 \geq 3$$

$$x_2 + 2x_3 \geq 5$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0.$$

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Solve the following game using principle of dominance :

| | | Player B | | | | | |
|-----------------|----------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| | | B₁ | B₂ | B₃ | B₄ | B₅ | B₆ |
| Player A | 1 | 4 | 2 | 0 | 2 | 1 | 1 |
| | 2 | 4 | 3 | 1 | 3 | 2 | 2 |
| | 3 | 4 | 3 | 7 | -5 | 1 | 2 |
| | 4 | 4 | 3 | 4 | -1 | 2 | 2 |
| | 5 | 4 | 3 | 2 | -2 | 2 | 2 |

- (ii) Six jobs go over machine I first and then over machine II. The following table gives the machine time in hours for six jobs and two machines.

| Jobs | Machine I | Machine II |
|-------------|------------------|-------------------|
| A | 5 | 7 |
| B | 9 | 4 |
| C | 4 | 8 |
| D | 7 | 3 |
| E | 8 | 9 |
| F | 6 | 5 |

Find the sequence of the jobs that minimizes total elapsed time for corresponding jobs.

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

- (i) A company has a machine whose cost is Rs. 30,000. Its maintenance cost and resale value at the end of different years are as given below :

| Year | Maintenance Cost (Rs.) | Resale Value (Rs.) |
|-------------|-----------------------------------|-------------------------------|
| 1 | 4,500 | 27,000 |
| 2 | 4,700 | 25,300 |
| | 6 | |

| | | |
|---|-------|--------|
| 3 | 5,000 | 24,000 |
| 4 | 5,500 | 21,000 |
| 5 | 6,500 | 18,000 |
| 6 | 7,500 | 13,000 |

Determine at what age is the replacement due ?

(ii) Solve the following game by Dominance Principle :

Firm B

| | | | | | |
|---------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| | | B₁ | B₂ | B₃ | B₄ |
| Firm A | A₁ | 15 | 35 | 25 | 5 |
| | A₂ | 10 | 20 | 5 | 0 |
| | A₃ | 20 | 50 | 10 | 5 |
| | A₄ | 25 | 55 | 15 | 20 |

(B) Attempt any *one* of the following : [10]

(i) Draw the network corresponding to the following project.

Also determine the :

(a) Project duration

(b) Critical path

(c) Total float of each activity.

| Activity | Duration |
|-----------------|-----------------|
| | (Days) |
| 1—2 | 2 |
| 2—3 | 8 |
| 2—4 | 10 |
| 3—5 | 6 |
| 3—6 | 3 |
| 4—5 | 3 |
| 4—7 | 7 |
| 5—8 | 5 |
| 6—8 | 2 |
| 7—8 | 8 |

- (ii) There are 7 jobs each of which has to go through the machines M_1 , M_2 and then M_3 in the order M_1 , M_2 , M_3 .

The processing times (in hours) are given below :

| Jobs | Machine I | Machine II | Machine III |
|-------------|------------------|-------------------|--------------------|
| A | 3 | 4 | 6 |
| B | 8 | 3 | 7 |
| C | 7 | 2 | 5 |
| D | 4 | 5 | 11 |
| E | 9 | 1 | 5 |
| F | 8 | 4 | 6 |
| G | 7 | 3 | 12 |

Determine the sequence of these jobs that will minimize the total elapsed time. Also find the idle time for each machine.

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Solve the following game by graphical method :

| | | Player B | |
|-----------------|----------------------|----------------------|----------------------|
| | | B₁ | B₂ |
| Player A | A₁ | 1 | 6 |
| | A₂ | 8 | 5 |
| | A₃ | 5 | 4 |
| | A₄ | 10 | 3 |

(ii) Draw the arrow diagram (project network) for the following project :

| Activity | Predecessor(s) |
|-----------------|-----------------------|
| A | — |
| B | — |
| C | A |
| D | A |

| | |
|---|-------|
| E | B,C |
| F | B,C |
| G | E |
| H | E |
| I | D,G |
| J | F,H,I |

(B) Attempt any *one* of the following : [10]

- (i) Machine A costs Rs. 45,000 and its operating costs are estimated to be Rs. 1,000 for the first year, increasing by Rs. 10,000 per year in the second and subsequent years. Machine B costs Rs. 50,000 and operating costs are Rs. 2,000. For the first year, increasing by Rs. 4,000 in the second and subsequent years. If at present company have a machine of type A, should we replace it with B ? If so, when ? Assume that both machines have no resale value and their future costs are not discounted.

(ii) The data for PERT network is given in the following table :

| Activity | Time Estimates | | |
|----------|-----------------|-------------|-------------|
| | Most Optimistic | Most Likely | Pessimistic |
| 1—2 | 4 | 6 | 8 |
| 2—3 | 5 | 7 | 15 |
| 2—4 | 4 | 8 | 12 |
| 3—5 | 10 | 18 | 28 |
| 4—6 | 8 | 9 | 16 |
| 5—7 | 4 | 8 | 12 |
| 3—6 | 15 | 20 | 25 |
| 6—7 | 1 | 2 | 3 |
| 7—8 | 6 | 7 | 8 |

(a) Draw a project network

(b) Compute the expected project completion time.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-261

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MATHEMATICAL STATISTICS (General)

(Discrete Probability Distributions and Statistical Methods)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Symbols and abbreviations have usual meanings.

(iv) Use of calculator and statistical tables are allowed.

(v) Graph papers will be provided on request.

1. Attempt any *two* of the following : [2×5=10]

(a) Define the following terms with an illustration :

(i) Discrete Random Variable (r.v.)

(ii) Probability Mass Function (p.m.f.)

P.T.O.

- (b) Show that all cumulants of Poisson distribution are equal. Hence comment on nature of distribution.
- (c) With usual notations, describe a large sample test for testing $H_0 : P_1 = P_2$ against $H_1 : P_1 \neq P_2$. Use 5% level of significance (l.o.s.).
- (d) Write a note on deflating and purchasing power as application of index numbers.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

- (a) Define the term variance of a discrete random variable (r.v.). Show that it is affected by scale but not origin.
- (b) If X and Y are two iid geometric r.v.s having common p.m.f. with parameter 'p' defined on non-negative integer values, obtain the conditional distribution of X given $X + Y = n$, where n is any non-negative integer.

- (c) Derive m.g.f. of the negative binomial distribution with parameters k and p .
- (d) In a random sample of 900 ball bearings is found to have average weight of 12.5 grams. Can we assume that a sample is coming from a population with mean 13 grams against that it is less than 13 grams ? Assume that the population standard deviation is 0.9 gram. Use 5% level of significance.
- (e) Describe stepwise procedure of finding seasonal indices by simple average method.
- (f) Splice the two series together so as to get a continuous series with base year 2005 :

| Year | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 |
|-----------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Series A | 100 | 125 | 140 | 160 | — | — | — |
| Series B | — | — | — | 100 | 130 | 150 | 170 |

3. Attempt any *three* of the following : [3×10=30]

(a) (i) Obtain the mgf of Poisson distribution with parameter m .

Hence or otherwise find its variance. [5]

(ii) Define the term m.g.f. of bivariate r.v. State and prove

its any *one* property. [5]

(b) Define time series. Discuss various components of time series. [10]

(c) (i) A personnel officer knows that about 25% of the application for a certain position are suitable for the job. What is the probability that the 4th person interviewed will be the first one who is suitable for the job ? [5]

(ii) An item is produced in large numbers. The machine is known to produce 3% defectives. A quality control inspector is examining the items by taking them at random. What is the probability that at least 4 items are to be examined in order to get 2 defectives ? [5]

(d) (i) Describe the 'Logistic regression with one repressor in detail.

State one real situation where it can be used. [6]

(ii) Discuss the term residual with its uses in regression analysis. [4]

(e) (i) Discuss the main steps in the construction of cost of living index numbers. [6]

(ii) Compute cost of living index number from the following data :

| Group | Index number | Weight |
|-------------------|---------------------|---------------|
| Food | 350 | 50 |
| Fuel and Lighting | 200 | 10 |
| Clothing | 240 | 10 |
| House Rent | 160 | 10 |
| Miscellaneous | 250 | 20 |

Also, comment on your result. [4]

4. Attempt any *one* of the following : [1×20=20]

(a) (i) Obtain the equation of regression plane X_1 on X_2 and X_3 by the method of least squares. [10]

(ii) A TV repairman finds that the time spent on his job follows exponential distribution with mean of 30 minutes. If he repairs sets in order in which they came in, and if the arrival of sets follows a Poisson distribution with an average rate of 16 per 8 hrs day, calculate : [6]

(I) The expected number of TV sets in the system.

(II) The expected waiting time in the queue.

(iii) Describe the test procedure to test equality of two unknown population correlation coefficients. [4]

(b) (i) Define the term multiple correlation coefficient in case of trivariate data. Also with usual notations show that $0 \leq R_{1.23} \leq 1$. [10]

- (ii) The mean yield of wheat due to variety 'A' was 200 pounds per acre with a standard deviation of 10 pounds from a sample of 100 pots. Variety 'B' gave mean yield of 210 pounds per acre with a standard deviation of 12 pounds from a sample of 100 plots. Test whether variety 'B' is better than variety 'A' in giving better average yield. Use 5% l.o.s. [6]
- (iii) Discuss the importance of national income. [4]

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-262

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ENGLISH

General Paper II

(Understanding Fiction)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

***Text Prescribed* :—(i) *Lord of the Flies* : William Golding**

(ii) *Inside the Haveli* : Rama Mehta

(iii) *A Man of the People* : Chinua Achebe

***N.B.* :— (i) All questions are compulsory.**

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *four* of the following : [16]

(i) What is fiction ? Give its characteristics.

P.T.O.

- (ii) Explain the technique of narration in the novel.
- (iii) What is irony ? Explain with examples.
- (iv) Write a note on regional novel.
- (v) Define plot and mention its types.
- (vi) Explain the types of characters with examples.

2. Attempt any *four* in the following in not more than **150** words each : [16]

- (i) Bring out the traits of Ralph's character as a protagonist.
- (ii) Examine '*Lord of the Flies*' as a study of child psychology.
- (iii) Explain the theme of good and evil in '*Lord of the Flies*'.
- (iv) Comment on the role of fire in '*Lord of the Flies*'.
- (v) Examine critically the plot construction of the novel '*Lord of the Flies*'.
- (vi) Explain the significance of spectacles of Piggy.

3. Attempt any *two* of the following : [16]

(i) Comment on Rama Mehta's art of characterization in '*Inside the Haveli*'.

(ii) Discuss the significance of the title '*Inside the Haveli*'.

(iii) Attempt a character sketch of Pari.

4. Attempt any *two* in the following in not more than **150** words each : [16]

(i) Explain the use of flashback technique in '*A Man of the People*'.

(ii) Discuss '*A Man of the People*' as a political novel.

(iii) Attempt a character sketch of Odili.

5. Attempt any *four* of the following : [16]

(i) Comment on the setting of '*Lord of the Flies*'.

(ii) Describe major symbols in '*Lord of the Flies*'.

- (iii) Differentiate main plot and sub plot. Explain with reference to '*Inside the Haveli*'.
- (iv) Comment on the point of view in '*Inside the Haveli*'.
- (v) Examine the ending of '*A Man of the People*'.
- (vi) Describe '*A Man of the People*' as a story of expectations.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-263

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ENGLISH

Special Paper I

(Understanding Drama)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Texts Prescribed :— (i) *'The Importance of Being Earnest'* by Oscar
Wilde

(ii) *'Death of a salesman'* by Arthur Miller

(iii) *'Hayavadana'* by Girish Karnad.

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *four* of the following : [16]

(i) Point out the significance of stage property in the performance of a play.

(ii) Define drama and state various types of drama.

(iii) What is the difference between a plot and a story ?

(iv) State the features of tragedy as a form of drama.

(v) Explain with examples the concept of unity of place.

(vi) What do you mean by a round character ? Give examples.

P.T.O.

2. Attempt any *four* of the following : [16]

- (i) Write a note on the significance of dialogues in '*The Importance of Being Earnest*'.
- (ii) Comment on the plot of '*The Importance of Being Earnest*'.
- (iii) Examine '*The Importance of Being Earnest*' as a hilarious comedy.
- (iv) How does Wilde develop the theme of love and marriage in '*The Importance of Being Earnest*' ?
- (v) Attempt a character sketch of miss Prism.
- (vi) Write a note on the use of humour in '*The Importance of Being Earnest*'.

3. Attempt any *two* of the following : [16]

- (i) Discuss '*Death of a Salesman*' as a modern tragedy.
- (ii) Write a note on the use of expressionism in '*Death of a Salesman*'.
- (iii) Comment on the role of the minor characters in '*Death of a Salesman*'.

4. Attempt any *two* of the following : [16]

- (i) Comment on the plot of '*Hayavadana*'.

- (ii) Attempt a character sketch of Kapila.
- (iii) How does Karnad present the theme of confusion of identities in '*Hayavadana*' ?

5. Attempt any *four* of the following : [16]

- (i) Point out the significance of the title '*The Importance of Being Earnest*'.
- (ii) Comment on the social satire in '*The Importance of Being Earnest*'.
- (iii) Write a note on the central theme of '*Death of a Salesman*'.
- (iv) What role does Charley play in '*Death of a Salesman*'.
- (v) Analyse the sub plot of '*Hayavadana*'.
- (vi) Explain the use of conventions of folk tales in '*Hayavadana*'.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4+1

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-264

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ENGLISH

(Special Paper II)

(Understanding Poetry)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

***Text Prescribed* :—** Poetry Down the Ages.

***N.B.* :—** (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *four* of the following : [16]

(i) Describe the features of 'Lyric' with suitable examples.

(ii) Define 'Alliteration' and give *two* examples.

(iii) Write any *four* important features of poetry.

(iv) Explain 'conceit' as a literary device.

(v) What is a 'Dramatic Monologue' ? Explain with reference to the poem you have studied.

(vi) Explain 'Symbol' as a figure of speech with examples.

P.T.O.

2. Answer any *four* of the following : [16]

- (i) Discuss Wordsworth's 'Lucy Gray' as a moving story.
- (ii) How does Browning describe a bishop in his poem 'The Bishop Orders his Tomb at Saint Praxed's Church' ?
- (iii) Explain how Keats' 'Ode on a Grecian Urn' deals with mortality of human life and permanence of art.
- (iv) How does William Blake's 'The Chimney Sweeper' depict the suffering and hardship of chimney sweepers ?
- (v) Explain how 'To a Skylark' deals with the contrast between the sorrow of human life and the joy of a skylark.
- (vi) Discuss the use of hyperbole in Andrew Marvell's 'To His Coy Mistress'.

3. Answer any *two* of the following : [16]

- (i) Comment on the theme of W.H. Auden's poem 'Song'.
- (ii) Describe Jayant Mahapatra's 'The Abandoned British Cemetery at Balsore' as a perfectly crafted poem about the effect of his visit to an old British cemetery.
- (iii) Point out the symbolic significance in Philip Larkin's 'Church Going'.

4. Answer any *two* of the following : [16]

(i) Describe how A.K. Ramanujan portrays the decline of the Mughal dynasty in 'The Last of the Princes'.

(ii) Discuss Robert Frost's 'The Road Not Taken' as a fine example of use of ordinary situations or images as powerful symbols of some deeper truth.

(iii) What according to Emerson are the specific things that a person could give to love ?

5. Explain with reference to the context any *four* of the following : [16]

(i) A serious house on serious earth it is,
In whose blent air all our compulsions meet,
Are recognised, and robed as destinies.

(ii) They took their time to die, this dynasty
falling in slow motion from Aurangzeb's time;
some of bone TB
others of a London fog that went to their heads,

some of current trends, imported wine and women
one or two heroic in war or poverty,
with ballads
to their name.

(iii) A lonely impulse of delight

Drove to this tumult in the clouds;
Those that I fight I do not hate,
I balanced all, brought all to mind,
The years to come seemed waste of breath
A waste of breath the years behind
In balance with this life, this death.

(iv) Ten Bucks you say I owe you ?

Ten Bucks you say is due ?
Well, that's Ten Bucks more'n I'll pay you
Till you fix this house up new.

(v) Thou, thou, the Ideal Man,

Fair, able, beautiful, content, and loving,
Complete in body and dilate in spirit
Be thou my God.

(vi) Give all to love,
Obey thy heart;
Friends, kindred, days,
Estate, good-fame
Plans, credit and the Muse—
Nothing refuse.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-265

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

PHYSICAL EDUCATION

(2008 & 2011 PATTERN)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [5]

(a) How will you develop your physical fitness ?

(b) Write down the procedure and benefits of any *one* asana.

(c) List out the jumping events in Athletics.

2. Answer the following questions in **100** words each (any *two*) : [10]

(a) Write down the importance of organisation of tournaments and elaborate about good organisation of tournament.

(b) Describe the different steps of Suryanamaskar in detail.

(c) List out the basic skills and rules of Kho-Kho.

P.T.O.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [15]
- (a) Define physical fitness and write down about BMI in detail.
- (b) List out the various training methods and describe circuit training method.
- (c) Describe the importance of sports in human life.
4. Answer any *one* of the following in **500** words : [10]
- (a) Write the history and aims of ancient Olympics.
- (b) What do you mean by physical fitness ? Write in detail.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : दोन तास

एकूण गुण : 40

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दात लिहा (फक्त **दोन**) : [5]
- (अ) शारीरिक सुदृढता विकसीत व्हावी यासाठी उपाय सुचवा.
- (ब) कोणत्याही **एका** आसनाची कृती लिहून त्याचे फायदे सांगा.
- (क) मैदानी स्पर्धेतील उड्याच्या प्रकाराची यादी द्या.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा (फक्त दोन) : [10]
- (अ) क्रीडा स्पर्धा आयोजनाचे महत्व सांगा व उत्कृष्ट स्पर्धा आयोजन कश्याल म्हणाल.
- (ब) सुर्यनमस्काराच्या विविध कृत्तीचे सविस्तर वर्णन करा.
- (क) खो-खो खेळातील मुलभूत कौशल्य व मुलभूत नियम सांगा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा (फक्त दोन) : [15]
- (अ) शारीरिक सुदृढता म्हणजे काय ते सांगून 'बी.एम.आय. चे सुत्र' सांगून प्रमाण विशद करा.
- (ब) विविध प्रशिक्षण पद्धतीची यादी देवून सर्किट ट्रेनिंग पद्धतीचे वर्णन करा.
- (क) मानवी जीवनात क्रीडेचे महत्व सांगा.
4. खालील कोणताही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [10]
- (अ) ऑलम्पीक स्पर्धेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगून ऑलम्पीक स्पर्धेची ध्येय सांगा.
- (ब) शारीरिक सुदृढता यावर सविस्तर निबंध लिहा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-266

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MATHEMATICS

(MG-2 : Differential Equations and Linear Algebra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt each of the following : [16]

(a) Define order and degree of the differential equation.

(b) Solve the differential equation

$$\frac{dy}{dx} = \frac{1 + y^2}{1 + x^2}.$$

(c) Find the complementary function of the differential equation

$$\frac{d^2y}{dx^2} - 5\frac{dy}{dx} + 6y = 0.$$

(d) Check whether the given differential equation is exact or not

$$(2x \cos y + 3x^2y)dx + (x^3 - x^2 \sin y + 2y)dy = 0.$$

P.T.O.

(e) Let $S = \{(1, 0), (0, 1)\}$, show that S spans \mathbf{R}^2 , where \mathbf{R}^2 is vector space.

(f) Let $T : \mathbf{R}^2 \rightarrow \mathbf{R}^3$ be linear transformation defined as $T(x, y) = (x, x + y, y)$. Find $\text{Ker } T$.

(g) If

$$\bar{u} = (1, 4, 3, 2) \text{ and } \bar{v} = (3, 0, 8, -2)$$

be vectors in Euclidean inner product space \mathbf{R}^4 . Find

(h) Find the eigen values of the matrix :

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Explain the method of solving the homogeneous differential equation.

(ii) Solve the differential equation

$$\frac{dy}{dx} = \frac{x + y + 1}{x + y - 1}$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Solve the differential equation,

$$\frac{dy}{dx} - \frac{y}{x} = 3x^2.$$

(ii) Find the orthogonal trajectories of the family of curves

$$y^2 = mx.$$

(iii) Find the particular integral of the differential equation

$$\frac{d^2y}{dx^2} + 4\frac{dy}{dx} - 12y = e^{2x}.$$

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) The rate of growth of bacteria is proportional to the number of bacteria present at any time t . Initially there were 1000 bacteria present and in 3 hours the number of bacteria is double. Find the number of bacteria at the end of 6 hours.

(ii) Verify that $y_1 = x$ is solution of the differential equation $2x^2y'' + xy' - y = 0$. Also find another solution y_2 and hence general solution of the given differential equation.

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Find eigen values of the matrix

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 \\ 2 & 3 & 4 \\ -1 & -1 & -2 \end{bmatrix}.$$

Also find eigen vectors corresponding to each eigen value of matrix A.

(ii) Using Gram-Schmidt process, transform the basis

$\bar{u}_1 = (1, 1, 1), \bar{u}_2 = (-1, 1, 0)$ and $\bar{u}_3 = (1, 0, 0)$ to orthonormal basis of \mathbf{R}^3 .

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Let $T : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^2$ be a linear transformation such that $T(1, 0, 0) = (0, 0)$, $T(0, 1, 0) = (1, 1)$, $T(0, 0, 1) = (1, -1)$.

Compute $T(4, -1, 1)$ and determine nullity and rank of T.

(ii) Show that the set of vectors $S = \{(1, 1, 1), (1, 1, 0), (1, 0, 0)\}$ forms basis for vector space \mathbf{R}^3 .

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Let S be the set of two or more vectors from vector space V . Then show that S is linearly dependent if and only if at least one of the vectors in S is expressible as a linear combination of the rest of vectors in S .

(ii) Find the standard matrix for the linear transformation $T : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^4$ defined by

$$T(x, y, z) = (3x - 4y + z, x + y - z, y + z, x + 2y + 3z).$$

(iii) A map $T : \mathbf{R}^2 \rightarrow \mathbf{R}^2$ given by $T(x, y) = (x + y, x - y)$, show that T is linear isomorphism.

$\|\bar{u} + \bar{v}\| = \|\bar{u} - \bar{v}\|$
5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) State and prove Cauchy-Schwarz inequality.

(ii) Let \bar{u} and \bar{v} be the vectors in an inner product space V , show that :

$$\|\bar{u} + \bar{v}\|^2 + \|\bar{u} - \bar{v}\|^2 = 2(\|\bar{u}\|^2 + \|\bar{v}\|^2)$$

if and only if $\bar{u} \perp \bar{v}$.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Determine whether the set of vectors $\bar{V}_1 = (2, 1, 0, 3)$

$\bar{V}_2 = (3, -1, 5, 2)$, $\bar{V}_3 = (-1, 0, 2, 1)$ is linearly independent or not.

(ii) Let V be the vector space of continuous functions on

$[0, 1]$ and define a map $T : V \rightarrow \mathbf{R}$ by $T(f) = \int_0^1 f(x)dx$.

Show that T is linear transformation.

(iii) Let $T : V \rightarrow W$ be a linear transformation, then prove that $\text{Ker } T$ is subspace of vector space V .

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—15

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-267

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

MATHEMATICS

MS-1 : (a) : Number Theory and Complex Variables

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt the following questions : [16]

(i) If $a|b$ and $a|c$, then show that :

$$a|(b + c).$$

(ii) Does the congruence $3x \equiv 2 \pmod{4}$ have a solution in integers ? Justify.

(iii) Evaluate :

$$\phi(100), \mu(100).$$

(iv) Find two pythagorean triplets whose terms forms an arithmetic progression.

P.T.O.

(v) Evaluate :

$$\int_C z^{2015} dz$$

where C is $|z| = 5$ described in positive sense.

(vi) Evaluate :

$$\int_C \frac{1}{z^2 - 6z + 8} dz$$

where C is $|z| = 3$ described in positive sense.

(vii) State Liouville's theorem.

(viii) Is

$$f(z) = x^2 + iy^2$$

entire function ? Justify.

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) If d is the greatest common divisors of a and b , then prove that there exists integers x_0 and y_0 such that :

$$d = ax_0 + by_0.$$

(ii) State and prove Wilson's theorem.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Find the remainder when $13^{73} + 14^3$ is divided by 11.

(ii) Let n be a positive integer. Prove that :

$$\sum_{d|n} \phi(d) = n.$$

(iii) Find the highest power of 7 that divides $1000!$

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Find the least positive integer x such that :

$$x \equiv 5 \pmod{7}$$

$$x \equiv 7 \pmod{11}$$

$$x \equiv 3 \pmod{13}.$$

(ii) State and prove Mobius Inversion formula.

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Suppose that :

$$f(z) = u(x, y) + iv(x, y)$$

and that $f'(z)$ exists at a point

$$z_0 = x_0 + iy_0.$$

Then show that the first order partial derivatives of u and v must exist at (x_0, y_0) and they satisfy the Cauchy-Riemann equations :

$$u_x = v_y \text{ and } u_y = -v_x$$

there. Also show that $f'(z_0)$ can be written as

$$f'(z_0) = u_x + iv_x,$$

where these partial derivatives are to be evaluated at (x_0, y_0) .

- (ii) Let f be analytic everywhere inside and on a simple closed contour C , taken in the positive sense. If z_0 is any point interior to C , then show that :

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

- (i) If a function f is analytic and f' is continuous at all points interior to and on a simple closed contour C , then prove that :

$$\int_C f(z) dz = 0.$$

(ii) If $f'(z) = 0$ everywhere in a domain D , then prove that $f(z)$ must be constant throughout D .

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Let a function $f(z)$ be analytic in a domain D . Prove that $f(z)$ must be constant throughout D if $|f(z)|$ is constant throughout D .

(ii) Show that :

$$u(x, y)$$

is harmonic and find G harmonic conjugate $v(x, y)$ when :

$$u(x, y) = 2x(1 - y).$$

(iii) Let :

$$z = x + iy \text{ and } e^z = e^x \cdot e^{iy}.$$

Prove the following :

$$(a) \quad e^{z_1} \cdot e^{z_2} = e^{z_1 + z_2}, \quad z_n = x_n + iy_n, \quad n = 1, 2$$

$$(b) \quad \frac{e^{z_1}}{e^{z_2}} = e^{z_1 - z_2}, \quad z_n = x_n + iy_n, \quad n = 1, 2$$

(c) Is e^z periodic ? Justify.

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

- (i) Suppose that a function f is analytic throughout a disk $|z| < R_0$ centered at O and with radius R_0 . Then prove that $f(z)$ has the power series representation :

$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n z^n \quad (|z| < R_0)$$

where

$$a_n = \frac{f^{(n)}(0)}{n!} \quad (n = 0, 1, 2, \dots).$$

- (ii) Given a function f and a point z_0 , suppose that f is analytic at z_0 and $f(z_0) = 0$ but $f(z)$ is not identically equal to zero in any neighbourhood of z_0 . Then prove that $f(z) \neq 0$ throughout some deleted neighbourhood :

$$0 < |z - z_0| < \epsilon \text{ of } z_0.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

- (i) Find the residue at $z = 0$ of the functions :

(a) $\frac{1}{z + z^2}$

(b) $z \cos\left(\frac{1}{z}\right).$

(ii) Evaluate :

$$\int_0^{\infty} \frac{x^2}{x^6 + 1} dx.$$

(iii) If

$$\sum_{n=1}^{\infty} z_n$$

is absolutely convergent, then prove that :

$$\sum_{n=1}^{\infty} z_n$$

is convergent.

MS-1 (b) : Problem Course Based on
Papers MG2 and AMG2

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions : [16]

(i) Show that the differential equation :

$$(3xy^2 - x^2) dx + (3x^2y - 6y^2 - 1) dy = 0$$

is exact.

(ii) Form a differential equation by eliminating arbitrary constant :

$$y^2 = 4ax.$$

(iii) Check whether the set

$$S = \{(1, 1, 1), (1, 1, 0), (1, 0, 0)\}$$

is linearly independent in \mathbf{R}^3 .

(iv) Let

$$S = \{u_1, u_2, u_3\}$$

be set of vectors in \mathbf{C}^3 where

$$u_1 = (1, 0, i), \quad u_2 = (i, 0, 1) \text{ and}$$

$$u_3 = (0, 1 + i, 0).$$

Show that S is orthogonal set.

(v) If

$$f(x, y) = |x| + |y|$$

then find $f_x(0, 0)$ and $f_y(0, 0)$ if exist.

(vi) Evaluate :

$$\lim_{(x,y) \rightarrow (0,0)} \frac{x^3 y^3}{x^2 + y^2}.$$

(vii) Find the curl and divergence of :

$$\bar{F}(x, y, z) = x\bar{i} + y\bar{j} + z\bar{k}.$$

(viii) If the function :

$$r(t) = e^{t\bar{i}} + t^2\bar{j} + 5\bar{k}$$

is continuous at $t = 0$ find $r(0)$.

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) For the family

$$x^2 + 3y^2 = cy,$$

find that member of the orthogonal trajectories which passes through the point (1, 2).

(ii) Solve the differential equation :

$$\frac{dy}{dx} = \frac{4x - 6y + 3}{6x - 9y - 1}.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) If

$$x = r \cos \theta, \quad y = r \sin \theta,$$

show that :

$$\frac{\partial^2 \theta}{\partial x \partial y} = \frac{\partial^2 (\log r)}{\partial x^2} = \frac{-\cos 2 \theta}{r^2}.$$

(ii) Find by double integration the area of the region bounded by the parabolas :

$$y^2 = 4ax \quad \text{and} \quad x^2 = 4ay.$$

(iii) Find the equation of tangent plane and normal line to the surface :

$$x^2 + y^2 - z^2 = 18$$

at (3, 5, -4).

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Evaluate :

$$\iint_R \frac{1}{xy} dx dy,$$

where R is the region in XY-plane bounded by four circles :

$$x^2 + y^2 = ax,$$

$$x^2 + y^2 = bx,$$

$$x^2 + y^2 = cy,$$

$$x^2 + y^2 = dy.$$

(ii) Solve the equation :

$$(D^2 - 1)y = x^2 \cos x.$$

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Let \mathbf{R}^3 be a Euclidean inner product. Use Gram-Schmidt process to transform the basis

$$u_1 = (1, 1, 1), \quad u_2 = (-1, 1, 0) \text{ and}$$

$$u_3 = (1, 2, 1).$$

to orthonormal basis of \mathbf{R}^3 .

(ii) Verify Stokes' theorem if :

$$\mathbf{F} = y\bar{i} + z\bar{j} + x\bar{k}$$

and surface S is the part of the sphere

$$x^2 + y^2 + z^2 = 1$$

above the XY-plane.

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) If

$$\mathbf{T} : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^3$$

is a linear transformation given by

$$\mathbf{T}(x, y, z) = (x + y - z, x - 2y + z, -2x - 2y + 2z)$$

Find basis and dimension of :

(a) Ker T

(b) R(T).

(ii) Let A be 2×3 matrix and

$$T : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^2$$

be the matrix transformation

$$T(X) = AX$$

given by :

$$T \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad T \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad T \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4 \\ -7 \end{bmatrix},$$

Find :

(a) $T \begin{bmatrix} 1 \\ -2 \\ 3 \end{bmatrix}$

(b) $T \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix}$

(c) A.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Check whether the set

$$S = \{(1, 1, -1), (1, -2, 3), (2, -1, 2)\}$$

is basis for \mathbf{R}^3 .

(ii) Determine the dimension of and a basis for the solution space of the system :

$$x_1 - 4x_2 + 3x_3 - x_4 = 0$$

$$2x_1 - x_2 + 5x_3 - 3x_4 = 0.$$

(iii) Find all the stationary points of the function :

$$f(x, y) = 2(x^2 - y^2) - x^4 + y^4.$$

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Find the flux of :

$$\mathbf{F} = yz\bar{i} + x\bar{j} - z^2\bar{k}$$

outward through the parabolic cylinder

$$y = x^2, 0 \leq x \leq 1, 0 \leq z \leq 4.$$

(ii) Verify Green's theorem for the field :

$$F(x, y) = (x - y)\bar{i} + x\bar{j}$$

and the region R bounded by the unit circle

$$C : r(t) = \cos t\bar{i} + \sin t\bar{j}; 0 \leq t \leq 2\pi.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) If u is a vector function which possesses continuous second order partial derivatives, then prove that :

$$\text{div}(\text{curl } u) = 0.$$

(ii) Find the flow of velocity field :

$$F = (x + y)\bar{i} - (x^2 + y^2)\bar{j}$$

along path the upper half of the circle

$$x^2 + y^2 = 1$$

from (1, 0) to (-1, 0) in XY plane.

(iii) Find the point on the curve

$$r(t) = 5\sin t\bar{i} + 5\cos t\bar{j} + 12t\bar{k}$$

at distance 26π units along the curve from the origin in the direction of increasing arc length.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-268

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

STATISTICAL PRE-REQUISITES

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of calculator and statistical table is allowed.

(iv) Symbols have their usual meanings.

1. Attempt any *two* of the following : [2×5=10]

(a) If A and B are two non-empty events of a sample space (Ω),
then prove that :

$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$$

P.T.O.

- (b) Let X be a discrete r.v. with probability as given below :

| X | $P[X = x]$ |
|-----|------------|
| 0 | 0.02 |
| 1 | 0.04 |
| 2 | 0.51 |
| 3 | 0.38 |
| 4 | 0.05 |

- (i) Find mean of X
- (ii) Calculate $E[3X - 5]$.
- (c) Distinguish between general fertility rate and total fertility rate in demography.
- (d) Three fair coins are tossed at a time. Find the probability of occurring :
- (i) exactly two tails
- (ii) at least one head.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

- (a) Write a short note on the construction of 'Life Table'.
- (b) State probability mass function (p.m.f.) of negative binomial distribution and obtain its mean.

(c) Let A and B be two events defined on a sample space Ω .
 $\Omega = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$, $A = \{2, 3, 4\}$ $B = \{3, 4, 5\}$
Calculate the probability $P(A|B)$ and $P(B|A)$

(d) If X follows Poisson distribution such that :

$$P[X = 1] = P[X = 2] = 0.5$$

find $V(X)$ and $P(X = 3)$.

(e) Discuss the terms : Family formation, composition and dissolution in demography.

(f) A random variable X follows binomial distribution with parameters n and p . If $E(x) = 6$ and $V(x) = 4.2$, find $P(x = 2)$

3. Attempt any *three* of the following : [3×10=30]

(a) Explain the term Crude Death Rate (CDR). Also describe indirect method of obtaining STDR. [10]

- (b) Compute 'General Fertility Rate' and 'Age Specific Fertility Rate' for the following data : [10]

| Age Group | Female Population | No. of Births |
|-----------|-------------------|---------------|
| 15—20 | 8000 | 172 |
| 20—25 | 8100 | 1112 |
| 25—30 | 9500 | 1167 |
| 30—35 | 9700 | 875 |
| 35—40 | 9800 | 520 |
| 40—45 | 9200 | 200 |

- (c) (i) State and prove Bayes' theorem. [7]
- (ii) Explain the concept of probability. [3]
- (d) (i) State the probability mass function of Poisson distribution. Also state any *two* real life situations where it is applicable. [5]
- (ii) Let A and B be the two events defined on sample space . If $P(A) = 1/3$, $P(B) = 1/4$ and $P(A \cap B) = 1/6$, then compute $P(A \cup B)$, $P(A' \cap B)$ and $P(A' \cap B')$. [5]
- (e) Discuss all the measures of mortality. [10]

4. Attempt any *one* of the following : [1×20=20]

(a) (i) Compute STDR and compare the mortality of two states. Take population of state A as standard population : [10]

| Age group (in years) | Population A | | Population B | |
|-------------------------|-------------------|------------------|-------------------|------------------|
| | No. of Persons | No. of Deaths | No. of Persons | No. of Deaths |
| 0—10 | 500 | 20 | 520 | 18 |
| 10—20 | 1100 | 4 | 1600 | 6 |
| 20—60 | 3200 | 26 | 2500 | 25 |
| 60—100 | 410 | 21 | 750 | 20 |

(ii) Two fair dice are rolled simultaneously. Find the probability distribution of the sum of points appearing on the top faces. Also compute : [10]

$$P(3 < X < 8) \text{ and } P(X \leq 4 \mid X \geq 2).$$

(b) (i) State the Probability Mass Function (p.m.f.) of hypergeometric distribution and obtain its mean. [6]

(ii) Define normal distribution. State its important properties. [4]

(iii) Compute gross reproduction rate and net reproduction rate from the data given below, assuming sex ratio at birth as 106 males to 100 females : [10]

| Age Group | No. of Women | Female Births | Survival Rate |
|-----------|--------------|---------------|---------------|
| 15—19 | 15000 | 155 | 0.91 |
| 20—24 | 16000 | 215 | 0.92 |
| 25—29 | 15600 | 320 | 0.90 |
| 30—34 | 15120 | 211 | 0.88 |
| 35—39 | 16120 | 145 | 0.86 |
| 40—44 | 11000 | 95 | 0.88 |

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—8+4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-269

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

LOGIC AND METHODOLOGY OF SCIENCE

(Formal and Relational Logic)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain the following concepts in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) Characteristics of a Deductive System
- (2) Revised form the rule of E.G.
- (3) Relation of Identity
- (4) Union of Sets.

2. Answer any *four* of the following : [20]

(1) Symbolise the following propositions with the help of the symbols given in brackets (any *two*) :

(a) Snakes are reptiles

(Sx-x is a snake,

Rx-x is a reptile)

P.T.O.

(b) All that glitters is not gold. (Gx-x is Glitters,
Ax-x is Gold)

(c) Only property owners may vote in the elections.

(Px-x is a property owner, Vx-x may vote in elections.)

(d) Some students are both intelligent and hardworking.

(Sx-x is a student, Ix-x is intelligent,

Hx-x is hardworking)

(2) Symbolise the following propositions with the help of the symbols given in brackets (any *two*) :

(a) If any bananas are yellow, they are ripe.

(Bx-x is a banana, Yx-x is yellow, Rx-x is ripe)

(b) If any officer is present then either no majors are present or he is a major. (Ox-x is an officer,

Px-x is present, Mx-x is a major)

(c) If anything is damaged someone will be blamed.

(Dx-x is damaged, Px-x is a person,

Bx-x will be blamed)

(d) If there are any survivors and only women are survivors then they are women.

(Sx-x is a survivor, Fx-x is a fortunate)

(3) If :

$A = \{a, b, c, d, e, f, \dots\}$

$B = \{c, f\}$

$C = \{a, b, c, e\}$

$U = \{a, d\}$

Then list the elements of the following sets :

(a) $A \cup B$

(b) $\sim A \cap \sim C$

(c) $U \cap B$

(d) $(A \cup C) \cup \sim B$

(e) $\sim U$

(4) Logical structure of a relational proposition.

(5) Need for quantificational rules.

- (6) The method of proving invalidity of invalid quantificational arguments.

3. Answer any *three* of the following : [30]

- (1) Prove the validity of any *two* of the following :

(a) $(\forall x) (Ax \supset Bx)$

$$\sim Bt \therefore \sim At$$

(b) $(\forall x) (Ix \supset Jx)$

$$(\exists x) (Ix \cdot \sim Jx) \therefore (\forall x) (Jx \supset Ix)$$

(c) $(\forall x) (Dx \supset Cx)$

$$(\exists x) (Ax \cdot Dx) \therefore (\exists x) (Ax \cdot Cx)$$

- (d) Dates are edible. Only items of food are edible. All items of food are good. Therefore all dates are good.

$$(Dx, Ex, Fx, Gx)$$

- (2) Prove invalidity of the following invalid arguments (any *two*) :

(a) $(\exists x) (Ax \cdot Bx)$

$$AC \therefore BC$$

(b) $(X) (Ex \supset Fx)$

$(X) (Gx \supset Fx) \therefore (X) (Ex \supset Gx)$

(c) $(X) (Wx \supset Hx)$

$(X) (Ex \supset Hx) \therefore (X) (Wx \supset Ex)$

(d) No kittens are large. Some mammals are large.

Therefore, no kittens are mammals. (Kx - x is kitten,

Lx - x is large, Mx - x is mammals)

(3) Explain with examples the properties of dyadic relation.

(4) Explain the rule of Identity with its four versions. Give examples.

(5) Prove the validity of the following valid relational arguments (any two) :

(a) $(X) (Dx \supset Ex) \therefore Da \supset [(Y) (Ey \supset Fy) \supset Fa]$

(b) $(X) (Ax \supset Bx) \therefore (X) (Bx \supset Cx) \supset (Ak \supset Ck)$

(c) $(X) (Cax \supset Dxb)$

$(\exists x) Dxb \supset (\exists y) Dby \therefore (\exists x) Cax \supset (\exists y) Dby.$

(d) All circles are figures. Therefore all who draw circles draw figures. (Cx - x is a circle, Fx - x is a figure,

Cxy - x draws y)

4. Answer any *one* of the following : [20]

- (1) (A) State the preliminary requirements for the axiomatic system P.M.
- (B) Prove any *three* of the following theorems with the help of the Axioms given below :

Axioms :

$$(a) \quad (p \supset p) \supset p$$

$$(b) \quad q \supset (p \vee q)$$

$$(c) \quad (p \vee q) \supset (q \vee p)$$

$$(d) \quad [p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$$

$$(e) \quad (q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)].$$

Theorems :

$$(a) \quad \vdash p \supset p$$

$$(b) \quad \vdash p \vee \sim p$$

$$(c) \quad \vdash (p \supset \sim q) \supset (\sim q \supset \sim p)$$

$$(d) \quad \vdash (p \supset \sim p) \supset \sim p$$

$$(e) \quad \vdash q \supset (p \supset q).$$

- (2) Explain with examples the basic operations on sets.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. खालील संकल्पना प्रत्येकी 50 शब्दांत स्पष्ट करा (कोणत्याही दोन): [10]

(1) नैगमनिक पद्धतीची लक्षणे

(2) अस्तित्वाची सामान्यीकरणाच्या नियमाचा सुधारित आकार

(3) तदेवता संबंध

(4) संचाचा संयोग.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे द्या : [20]

(1) कंसात दिलेल्या चिन्हांच्या सहाय्याने खालील विधानांचे चिन्हांकन करा

(कोणतेही दोन) :

(अ) साप सरपटणारा प्राणी आहे.

(Sx, Rx)

(ब) चकाकते ते सर्व सोने नसते. (Gx, Ax)

(क) फक्त संपत्ती धारकांनाच निवडणूकी मध्ये मतदान करता येईल.

(Px, Vx)

(ड) काही विद्यार्थी बुद्धिमान आणि कष्टाळू असतात. (Sx, Ix, Hx)

(2) कंसात दिलेल्या चिन्हांच्या सहाय्याने खालील विधानांचे चिन्हांकन करा
(कोणतेही दोन) :

(अ) जर कोणतीही केळी पिवळी असतील तर ती पिकतील.

(Bx, Yx, Rx)

(ब) जर कोणीही अधिकारी उपस्थित असेल. एकतर एकही मेजर उपस्थित
नसेल किंवा तो मेजर असेल. (Ox, Px, Mx)

(क) जर कुठले नुकसान झाले तर कोणीतरी दोषी असेल.

(Dx, Px, Bx)

(ड) जर कोणी वाचले असेल आणि फक्त महिला वाचल्या असतील तर त्या
महिला असतील. (Sx, Fx)

(3) जर :

$A = \{a, b, c, d, e, f, \dots\}$

$$B = \{c, f\}$$

$$C = \{a, b, c, e\}$$

$$U = \{a, d\}$$

तर पुढील संचातील सदस्यांची यादी करा :

(अ) $A \cup B$

(ब) $\sim A \cap \sim C$

(क) $U \cap B$

(ड) $(A \cup C) \cup \sim B$

(इ) $\sim U$

(4) संबंधवाची विधानाची तार्किक रचना.

(5) संख्यीकारकीय नियमांची आवश्यकता.

(6) अवैध संख्यीकारकीय युक्तिवादांची अवैधता सिद्ध करण्याची पद्धती.

3. कोणत्याही तिनांची उत्तरे लिहा :

[30]

(1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची वैधता सिद्ध करा :

(अ) (X) $(Ax \supset Bx)$

$$\sim Bt \therefore \sim At$$

(ब) $(X) (Ix \supset Jx)$

$(\exists x) (Ix \cdot \sim Jx) \therefore (X) (Jx \supset Ix)$

(क) $(X) (Dx \supset Cx)$

$(\exists x) (Ax \cdot Dx) \therefore (\exists x) (Ax \cdot Cx)$

(ड) खजूर खाण्यायोग्य असतात. फक्त अन्न खाण्यायोग्य असते. सर्व अन्नपदार्थ चांगले असतात. म्हणून सर्व खजूर चांगले असतात.

(Dx, Ex, Fx, Gx)

(2) खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** युक्तिवादांची अवैधता सिद्ध करा :

(अ) $(\exists x) (Ax \cdot Bx)$

$AC \therefore BC$

(ब) $(X) (Ex \supset Fx)$

$(X) (Gx \supset Fx) \therefore (X) (Ex \supset Gx)$

(क) $(X) (Wx \supset Hx)$

$(X) (Ex \supset Hx) \therefore (X) (Wx \supset Ex).$

(ड) कुठलेही मांजरीचे पिल्लू मोठे नसते. काही सस्तनप्राणी मोठे असतात. म्हणून कुठलेही मांजरीचे पिल्लू सस्तनप्राणी नसते. (Kx, Lx, Mx)

- (3) द्वित्व संबंधाचे गुणधर्म सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (4) तादात्म नियमाच्या चार आवृत्या स्पष्ट करा. उदाहरणे द्या.
- (5) खालील वैध संबंधाची युक्तिवादांची वैधता सिद्ध करा (कोणतेही दोन) :
- (अ) $(X) (Dx \supset Ex) \therefore Da \supset [(Y) (Ey \supset Fy) \supset Fa]$
- (ब) $(X) (Ax \supset Bx) \therefore (X) (Bx \supset Cx) \supset (Ak \supset Ck)$
- (क) $(X) (Cax \supset Dxb)$
- $(\exists x) Dxb \supset (\exists y) Dby \therefore (\exists x) Cax \supset (\exists y) Dby.$
- (ड) सर्व वर्तुळ आकृत्या असतात. जे कोणी वर्तुळ काढतात ते आकृत्या काढतात.
- (Cx, Fx, Cxy)

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) (अ) पी.एम. प्रणालीतील मूलाधार पद्धतीची प्राथमिक आवश्यकता स्पष्ट करा.
- (ब) खाली दिलेल्या मूलाधारांच्या साहाय्याने त्याखाली दिलेल्या कोणत्याही तीन प्रमेयाची सिद्धता द्या :
- मूलाधार :
- (अ) $(p \supset p) \supset p$

$$(ब) \quad q \supset (p \vee q)$$

$$(क) \quad (p \vee q) \supset (q \vee p)$$

$$(ड) \quad [p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$$

$$(इ) \quad (q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)]$$

प्रमेये :

$$(अ) \quad \vdash p \supset p$$

$$(ब) \quad \vdash p \vee \sim p$$

$$(क) \quad \vdash (p \supset \sim q) \supset (\sim q \supset \sim p)$$

$$(ड) \quad \vdash (p \supset \sim p) \supset \sim p$$

$$(इ) \quad \vdash q \supset (p \supset q)$$

(2) संचावरील मूलभूत प्रक्रिया उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-270

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SOCIOLOGY

Group A (G-2) : Population and Society

Or

**Group B (G-2) : Introduction to Social Welfare and
Social Legislation in India**

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt Group 'A' or Group 'B'.

(ii) All questions are compulsory.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

Group A (G-2) : Population and Society

1. Answer any *two* of the following questions in maximum **50** words each : [10]

(1) Factors of mortality

(2) Types of Population Policy.

(3) Post-independence Population Policy.

(4) AIDS awareness.

P.T.O.

2. Write short notes on any *four* of the following in maximum **100** words each : [20]

- (1) Importance of population studies
- (2) Infant mortality in India
- (3) Uses of sample survey method
- (4) Impact of population growth on economic development
- (5) Factors affecting fertility in India
- (6) Characteristics of population in India.

3. Write any *three* of the following questions in maximum **250** words each : [30]

- (1) Discuss the scope of population studies.
- (2) Explain the types of migration.
- (3) Describe the stages of population growth in India.
- (4) Explain the objectives of Population Education.
- (5) Elaborate the importance of census.

4. Answer any *one* of the following in maximum **500** words : [20]

- (1) Discuss in detail the demographic transition theory of population growth.
- (2) Explain the achievements and failures of family planning programme.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) गट 'अ' किंवा गट 'ब' सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(iii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

(गट 'अ')

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी कमाल **50** शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [10]

- (1) मर्त्यतेचे घटक
- (2) लोकसंख्या धोरणाचे प्रकार
- (3) स्वातंत्र्योत्तर लोकसंख्या धोरण
- (4) एड्स जाणीव जागृती.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी कमाल 100 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) लोकसंख्या अभ्यासाचे महत्व
- (2) भारतातील अर्भक मर्त्यता
- (3) नमुना सर्वेक्षण पद्धतीचे उपयोग
- (4) लोकसंख्या वाढीचा आर्थिक विकासावर होणारा परिणाम.
- (5) भारतातील जननास प्रभावित करणारे घटक
- (6) भारतातील लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी कमाल 250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [30]

- (1) लोकसंख्या अभ्यासाचा व्याप्तीची चर्चा करा.
- (2) स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (3) भारतातील लोकसंख्यावाढीचे टप्पे स्पष्ट करा.
- (4) लोकसंख्या शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (5) जनगणनेचे महत्व विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर कमाल 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा : [20]

- (1) लोकसंख्या वाढीच्या संक्रमण सिद्धांताची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे यश-अपयश स्पष्ट करा.

[4701]-270

OR

(Group B) G-2 : Introduction to Social Welfare and
Social Legislation in India

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

1. Answer any *two* of the following in maximum **50** words each : [10]
 - (1) Social security.
 - (2) Liberalization
 - (3) Legislation banning, sex determination and female foeticide.
 - (4) Non-governmental organizations.

2. Write short notes on any *four* of the following in maximum **100** words each : [20]
 - (1) Objectives of social welfare
 - (2) Concept of charity in India
 - (3) Savitri Dattak Yojana

- (4) Dowry Prohibition Act, 1961
- (5) Functions of Central Social Welfare Board.
- (6) Policy of protective discrimination for SCs and STs.

3. Answer any *three* of the following in **250** words each : [30]

- (1) Explain the nature of social welfare programme in India.
- (2) Elaborate the role of welfare state.
- (3) Discuss the various measures for youth welfare.
- (4) Describe the contribution of Non-Governmental Organization in social welfare.
- (5) Review the various laws for labour welfare.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

- (1) Discuss the various challenges to child welfare in India.
- (2) Describe social legislations for labour welfare in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

(गट 'ब')

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोनांची प्रत्येकी कमाल 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [10]

- (1) सामाजिक सुरक्षितता
- (2) उदारीकरण
- (3) गर्भजलचिकित्सा व स्त्री-भ्रुणहत्या प्रतिबंध तरतूद
- (4) अशासकीय संस्था.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांवर प्रत्येकी कमाल 100 शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा : [20]

- (1) समाजकल्याणाची उद्दिष्टे
- (2) भारतातील दानाची संकल्पना
- (3) सावित्री दत्तक योजना
- (4) हुंडा निर्मूलन कायदा—1961
- (5) केंद्रीय समाजकल्याण विभागाचे कार्य
- (6) अनुसूचित जाती/जमातींसाठीचे संरक्षित विभेदीकरण धोरण.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी कमाल 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [30]

- (1) भारतातील समाजकल्याण कार्यक्रमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

- (2) कल्याणकारी राज्याची भूमिका विशद करा.
- (3) युवक कल्याणाच्या विविध उपाययोजनांची चर्चा करा.
- (4) समाज कल्याणातील अशासकीय संस्थांच्या योगदानाचे वर्णन करा.
- (5) कामगार कल्याणसाठीच्या विविध कायद्यांचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे कमाल 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) बाळ कल्याण संदर्भातील विविध आव्हानांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील कामगार कल्याणविषयक कायदेशीर तरतूदींचे वर्णन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-271

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SOCIOLOGY

[S-1 : Foundations of Sociological Thought]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following in maximum **50** words each : [10]

- (1) Characteristics of social thought.
- (2) Types of Social Action—Weber.
- (3) Westernization—Dr. M.N. Shrinivas.
- (4) Dr. Ghurye's theory of origin of caste.

P.T.O.

2. Write short notes on any *four* of the following in maximum **100** words each : [20]

(1) Social impact of French Revolution.

(2) Conflict theory

(3) Alienation — Marx

(4) Dominant caste — Dr. Shrinivas

(5) Modernization — Dr. Shrinivas

(6) Circulation of Elites — Pareto.

3. Answer any *three* of the following in maximum **250** words each : [30]

(1) What is Enlightenment ? Describe the impacts of enlightenment.

(2) Describe the Militant society and industrial society stated by Spencer.

(3) Discuss the types of authority stated by Weber.

(4) Elaborate the characteristics of caste by Dr. Ghurye.

(5) Explain the theory of untouchability by Dr. Ambedkar.

4. Answer any *one* of the following in maximum **500** words : [20]

- (1) Describe Auguste Comte's theory of law of three stages.
- (2) Discuss the theory of class struggle stated by Karl Marx.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [10]

- (1) सामाजिक विचारांची वैशिष्ट्ये.
- (2) सामाजिक क्रियेचे प्रकार — वेबर
- (3) पाश्चिमात्यीकरण — डॉ. एम. एन. श्रीनिवास
- (4) डॉ. घुर्येचा जातीच्या उत्पत्तीचा सिद्धांत.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) फ्रेंच राज्यक्रांतीचे सामाजिक परिणाम
- (2) संघर्ष सिद्धांत

- (3) परात्मता – मार्क्स
- (4) प्रभावी जात – डॉ. श्रीनिवास
- (5) आधुनिकीकरण – डॉ. श्रीनिवास
- (6) श्रेष्ठीजन अभिसरण सिद्धांत – परेटो

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [30]

- (1) प्रबोधन म्हणजे काय ? प्रबोधनाच्या सामाजिक प्रभावाचे वर्णन करा.
- (2) स्पेन्सरने सांगितलेल्या सैनिकी समाज व औद्योगिक समाजाचे वर्णन करा.
- (3) वेबरच्या अधिकाराच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (4) डॉ. घुर्येनी सांगितलेली जातीची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (5) डॉ. आंबेडकरांचा अस्पृश्यताविषयक सिद्धान्त स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नावर 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) ऑगस्ट कॉम्टच्या तीन अवस्थांच्या नियमाचे विवेचन करा.
- (2) कार्लमार्क्सच्या वर्गसंघर्ष सिद्धान्ताची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-272

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

SOCIOLOGY

(S2 : Indian Society : Issues and Problems)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following in maximum **50** words each : [10]

- (1) Regionalism
- (2) Value crises
- (3) Consequences of Alcoholism
- (4) *Any two* causes of terrorism.

2. Write short notes on any *four* of the following in maximum **100** words each : [20]

- (1) *Any two* problems of religious minorities

P.T.O.

- (2) Materialistic attitude
- (3) Mental problems of aged.
- (4) Criminalization of politics
- (5) Nature of eveteasing
- (6) Causes of corruption

3. Answer any *three* of the following in maximum **250** words each : [30]

- (1) Explain reasons behind inequality of castes.
- (2) Elucidate causes of Dowry.
- (3) Explain the concept of regional imbalance with examples.
- (4) Explain consequences of crime.
- (5) Discuss the problems of working women of unorganised sector.

4. Answer any *one* of the following in maximum **500** words : [20]

- (1) Define Divorce. Elucidate causes and consequences of Divorce.
- (2) Define poverty and discuss the causes and consequences of poverty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [10]

- (1) प्रादेशिकवाद
- (2) मुल्य संघर्ष
- (3) मद्यपानाचे परिणाम
- (4) दहशतवादाची कोणतीही दोन कारणे.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) धार्मिक अल्पसंख्याकांच्या कोणत्याही दोन समस्या
- (2) व्यवहारी वृत्ती
- (3) वृद्धांच्या मानसिक समस्या
- (4) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
- (5) महिलांच्या छेडछाडीचे स्वरूप
- (6) भ्रष्टाचाराची कारणे.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

- (1) जातीय विषमतेची कारणे स्पष्ट करा.
- (2) हुंड्याची कारणे विशद करा.
- (3) प्रादेशिक असमतोल ही संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (4) गुन्ह्यांचे परिणाम स्पष्ट करा.
- (5) असंघटीत क्षेत्रातील नोकरदार महिलांच्या समस्यांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा : [20]

- (1) घटस्फोटाची व्याख्या द्या. घटस्फोटाची कारणे व परिणाम विशद करा.
- (2) दारिद्र्याची व्याख्या द्या आणि दारिद्र्याची कारणे व परिणामांची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-273

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

General Paper II

[Outline of Political, Social and Economic Institutions

of Ancient India (600 B.C. to 1200 A.D.)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

(i) Types of state.

(ii) Organic theory of state.

(iii) Ancient sacraments.

(iv) Ancient measures.

P.T.O.

- 2.** Answer the following questions in **100** words each (any *four*) : [20]
- (i) Causes for the decline of Ancient Indian Republics.
 - (ii) Theory of Kingship during Gupta period.
 - (iii) Functions of Samiti.
 - (iv) Ancient Indian Varna system.
 - (v) Life of women during Vedic period
 - (vi) Ancient weights.
- 3.** Answer the following questions in **200 to 250** words each (any *three*) : [30]
- (i) Write in detail the work of Ministry in ancient times.
 - (ii) State the different types of Ancient Indian Courts and explain the process of Judiciary.
 - (iii) Discuss the types of marriage in ancient times.
 - (iv) Take a review of the different industries in Ancient India.
 - (v) Write in brief about Ancient Indian coins.
- 4.** Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]
- (i) Explain the sources for the study of Ancient Indian political social and economic institutions.
 - (ii) Take a review of Ancient Indian Foreign Trade.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]

(i) राज्याचे प्रकार

(ii) राज्याचा सेंद्रिय सिद्धांत

(iii) प्राचीन संस्कार

(iv) प्राचीन मापे.

2. प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(i) प्राचीन भारतीय गणराज्यांच्या ऱ्हासाची कारणे.

(ii) गुप्तकालीन राजपद सिद्धांत

(iii) समितीची कार्ये

(iv) प्राचीन भारतातील वर्णव्यवस्था

(v) वेदकालीन स्त्रीजीवन

(vi) प्राचीन वजने.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा (कोणत्याही तीन) : [30]

- (i) प्राचीन काळातील मंत्रीमंडळाचे कार्ये सविस्तर लिहा.
- (ii) प्राचीन भारतीय न्यायालयांचे विविध प्रकार सांगून न्यायदान प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (iii) प्राचीन काळातील विवाह प्रकारांची चर्चा करा.
- (iv) प्राचीन भारतातील विविध उद्योगधंद्याचा आढावा घ्या.
- (v) प्राचीन भारतीय नाणी याविषयी थोडक्यात लिहा.

4. खालील प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (i) प्राचीन भारतीय राजकीय, सामाजिक व आर्थिक संस्थांच्या अभ्यासाची साधने विशद करा.
- (ii) प्राचीन भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापाराचा आढावा घ्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-274

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015
MATHEMATICAL PREREQUISITES
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *ten* of the following : [20]

(1) Write $e^3 = 5$ in logarithmic form.

(2) Write simple interest formula.

(3) Find :

$$\frac{dy}{dx} \text{ if } y = x^{2/3}.$$

(4) Define growth of function $f(t)$.

(5) If

$$y = e^{ax}$$

then find $\frac{dy}{dx}$.

P.T.O.

(6) Define indefinite integral.

(7) Evaluate :

$$\int 2x^5 dx .$$

(8) What is probability density ?

(9) Solve :

$$\int_1^2 x^3 dx .$$

(10) Define solution of differential equation.

(11) Is $y = x^2$ a solution of $\frac{dy}{dx} - 2x = 0$.

(12) What is difference equation ?

(13) If $|b| < 1$, then how is time path ?

2. Attempt any *two* of the following : [10]

(1) Explain rules of logarithm.

(2) Find the future value when Rs. 1,250 are invested at 12 percent for four years.

(3) Find u_x and u_y if $u = x^{0.9} y^{0.1}$.

3. Solve any *two* of the following : [20]

(1) Solve :

$$\int x^3 e^{x^4} dx$$

by method of substitution.

(2) Explain consumer and producers surplus.

(3) Find solution of $4tdy + (16y - t^2) dt = 0$.

4. Attempt any *two* of the following : [30]

(1) Explain 'COBWEB MODEL'.

(2) Solve :

$$\frac{dy}{dt} + \frac{y}{t} = y^4.$$

(3) Show that :

$$\int_0^3 \frac{6x}{x^2 + 1} dx = \int_0^1 \frac{6x}{x^2 + 1} dx + \int_1^2 \frac{6x}{x^2 + 1} dx + \int_2^3 \frac{6x}{x^2 + 1} dx.$$

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4+1

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-275

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

STATISTICS (Descriptive) (GENERAL—II)

**(Research Methodology, Sampling Techniques and
Statistical Quality Control)**

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of statistical table and calculator is allowed.

(iv) Symbols and abbreviations have their usual meanings.

1. Attempt any *two* of the following : [2×5=10]

(a) State types of attitude scales and explain any *two* attitude scales.

(b) State all criteria for detecting lack of process control.

(c) State various features of good research design.

(d) Derive an expression for Average Total Inspection (ATI) in case of double sampling plan.

P.T.O.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

(a) Show that sample mean is an unbiased estimator of population mean under systematic sampling.

(b) Describe in brief the construction of \bar{X} chart.

(c) Define the following terms :

(i) AQL

(ii) LTPD

(iii) Consumer's Risk

(iv) Producer's Risk.

(d) Obtain an unbiased estimate of population mean for the data given below :

| Stratum | N_i | n_i | \bar{y}_i |
|---------|-------|-------|-------------|
| Large | 100 | 8 | 14.875 |
| Small | 80 | 6 | 17.5 |
| Medium | 50 | 3 | 12.3333 |

(e) Obtain ATI for a single sampling plan with $N = 1000$, $n = 150$, $c = 2$ and $p = 0.01$.

(f) Write a note on size of subgroups and frequency of subgroups in the construction of control chart.

3. Attempt any *three* of the following : [3×10=30]

- (a) Describe all process capability indices for a stable process. Also interpret $C_{pk} = 1$, $C_{pk} = 1.33$ and $C_{pk} = 2$.
- (b) A control chart is used to control the fraction defectives of a process. Ten subgroups yield the following data :

| Sample No. | No. of Defectives |
|------------|-------------------|
| 1 | 20 |
| 2 | 25 |
| 3 | 35 |
| 4 | 10 |
| 5 | 30 |
| 6 | 5 |
| 7 | 45 |
| 8 | 20 |
| 9 | 10 |
| 10 | 10 |

If $n = 100$, construct p chart and comment on it.

- (c) Define inclusion probabilities for SRSWOR. Also prove that probability of getting any sample of size n units from a finite

population of size N is equal to $\frac{1}{\binom{N}{n}}$.

- (d) Define all allocations in stratified random sampling. Also, prove that :

$$Var(\bar{Y})_{srsWOR} \geq Var(\bar{Y}_{st})_{prop}.$$

- (e) Write a note on planning, execution and analysis of sample survey.

4. Attempt any *one* of the following : [1×20=20]

- (a) (i) What do you mean by an auxiliary variable ? Explain with *two* examples how these variables are useful in sample surveys. Also discuss ratio method of estimation of population mean. [10]

- (ii) The values $\{(x_i, y_i), i = 1, 2, 3, 4, 5\}$ of a sample of size 5 are as follows :

| x_i | y_i |
|-------|-------|
| 1 | 3 |
| 2 | 5 |
| 2 | 7 |
| 3 | 6 |
| 3 | 8 |

The population total of 50 observations of X is known to be 105. Obtain the ratio and regression estimates of population total for Y. [10]

- (b) (i) Consider a process in which coils are manufactured. Samples of size 5 are randomly selected from the process and resistance value of the coil is measured. The observed values are as follows : [12]

| Samples No. | Resistance of Coil | | | | |
|-------------|--------------------|----|----|----|----|
| 1 | 20 | 22 | 21 | 23 | 22 |
| 2 | 19 | 18 | 22 | 20 | 20 |
| 3 | 19 | 20 | 23 | 22 | 20 |
| 4 | 22 | 20 | 18 | 18 | 19 |
| 5 | 18 | 20 | 19 | 18 | 20 |
| 6 | 20 | 19 | 23 | 20 | 21 |
| 7 | 21 | 20 | 24 | 23 | 22 |
| 8 | 21 | 19 | 20 | 20 | 20 |
| 9 | 20 | 20 | 22 | 23 | 20 |
| 10 | 22 | 21 | 20 | 22 | 23 |

Construct \bar{X} and R chart for the above data. Comment on it.

(Given : $A_2 = 0.577$, $d_2 = 2.326$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$).

- (ii) Describe types of research and their importance. [8]

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4+1

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-276

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

STATISTICS (Descriptive)

Special Paper I

(Continuous Probability Distribution Demography)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

(iii) *Symbols and abbreviations have usual meanings.*

(iv) *Use of calculator and statistical table is allowed.*

(v) *Graph paper will be provided on request.*

1. Attempt any *two* of the following : [2×5=10]

(a) Describe the test procedure for testing $H_0 : \mu = \mu_0$ against

$H_1 : \mu \neq \mu_0$, state your assumptions.

(b) If $X \rightarrow F(n_1, n_2)$ then show that mode of this distribution

is always less than unity.

P.T.O.

(c) Define statistic, standard error of statistic and sampling distribution of a statistic.

(d) Let (X, Y) be a continuous bivariate r.v. with joint p.d.f. as :

$$f(x, y) = \begin{cases} 2xe^{-y} & , 0 < X < 1, 0 < y < \infty \\ 0 & , \text{otherwise} \end{cases}$$

Verify whether X and Y are independent random variables.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

(a) Let $X \rightarrow N(\mu, \sigma^2)$ with p.d.f. as :

$$f(x) = ke^{\left[-\frac{1}{18}(x^2 - 12x + 36)\right]}; k > 0, -\infty < x < \infty.$$

Find the mean and variance of the distribution. Also, compute $P[X \geq 12]$.

(b) If X follows F distribution with n_1 and n_2 degrees of freedom then show that $\frac{1}{X}$ follows F distribution with n_2 and n_1 degrees of freedom.

(c) Define :

(i) ASFR

(ii) CDR

(iii) TFR.

- (d) A random sample of size 10 drawn from bivariate normal population gave correlation coefficient $r = 0.52$. Test whether it is significantly different from the population correlation coefficient $r = 0.61$. Take $\alpha = 5\%$.
- (e) Obtain mean deviation about mean of the t distribution with n degrees of freedom.
- (f) State and prove lack of memory property of exponential distribution with parameter α .

3. Attempt any *three* of the following : [3×10=30]

- (a) If X and Y are two independent Chi-square variates with ' m ' and ' n ' degrees of freedom (d.f.) respectively, then show that :

$$U = X + Y \text{ and } V = \frac{X}{X + Y}$$

are independently distributed.

- (b) Let $X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$ be a random sample from $N(\mu, \sigma^2)$, then show that \bar{X} and

$$S^2 = \frac{1}{n} \sum (x_i - \bar{x})^2$$

are independently distributed random variable. Also find the probability distribution of .

- (c) Let X be a binomial variate with parameters n and p . Find the m.g.f. of :

$$Y = \frac{X - np}{\sqrt{npq}}.$$

Hence find its limiting value as $n \rightarrow \infty$ and interpret the result.

- (d) The joint p.d.f. of (X, Y) is given below :

$$\begin{aligned} f(x, y) &= 2; & 0 < x < y < 1 \\ &= 0: & \text{otherwise.} \end{aligned}$$

Find $\text{Corr}(X, Y)$.

- (e) Define Snedecor's F distribution with n_1 and n_2 degrees of freedom. Derive its p.d.f.

4. Attempt any *one* of the following : [1×20=20]

- (a) (i) Obtain the mean and mode of the Chi-square distribution with n degrees of freedom. [7]

- (ii) Show that sum of n i.i.d. exponential variates with parameter α follows gamma distribution. Hence identify the parameters of it. [7]

- (iii) If t follows student's t -distribution with 10 d.f., find k such that :

(I) $P(t^2 \geq k) = 0.05$

(II) $P(t \leq k) = 0.95$. [6]

(b) (i) If $X \sim N(7, 5^2)$, find $P(3 < X < 9/X > 6)$. [7]

(ii) The following is the information of certain town of Swine flu cases. Test at 5% l.o.s., whether the vaccination is effective to control the said disease ?

| | Vaccinated | Not Vaccinated |
|--------------|-------------------|-----------------------|
| Affected | 03 | 22 |
| Not Affected | 52 | 23 |

 [7]

(iii) If $X \rightarrow U(0, 1)$, then find mean deviation about mean. [6]

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-278

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

APPLIED MATHEMATICS

(AMG-2 : Calculus of Several Variables and Vector Calculus)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt each of the following :

[16]

(i) Let :

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{x-y}{x+y} & x+y \neq 0 \\ 0 & x+y = 0 \end{cases}$$

Determine whether the repeated limits of $f(x, y)$ at $(0, 0)$ exists and equal ?

(ii) Find $\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y}$ if $u = \tan^{-1}\left(\frac{y}{x}\right)$.

(iii) Find the value of $x \frac{\partial u}{\partial x} + y \frac{\partial u}{\partial y}$ if $u = \frac{x^2 + y^2}{x^3 + y^3}$.

P.T.O.

(iv) Find critical points of the function :

$$f(x, y) = x^3 + y^3 - 3x^2.$$

(v) If

$$\bar{r}(t) = (t + 1)i + (t^2 - 1)j + 2k,$$

find $\frac{d\bar{r}}{dt}$ at $t = 1$.

(vi) Evaluate :

$$\lim_{t \rightarrow 2} \left(\frac{t^2 - 4}{t - 2} \right) i + \left(\frac{\sin(t^2 - 2t)}{t - 2} \right) j + t^2 k.$$

(vii) Find grad ϕ , where :

$$\phi(x, y, z) = x^2 y + 2z.$$

(viii) Find curl of :

$$\bar{r} = xi + yj + zk.$$

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Let $f(x, y)$ be a real valued function on a neighbourhood of (a, b) . If $f(x, y)$ is differentiable at (a, b) , then prove that :

(a) $f(x, y)$ is continuous at (a, b)

(b) $f_x(a, b)$ and $f_y(a, b)$ both exists.

(ii) Show that the function $f(x, y) = \sqrt{|xy|}$ is not differentiable at $(0, 0)$.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Find extreme points of the function :

$$f(x, y) = xy + \frac{1}{x} + \frac{1}{y}.$$

(ii) Prove that :

$$\lim_{(x, y) \rightarrow (0, 0)} \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}} = 0.$$

(iii) Evaluate :

$$\iint_D y \, dy \, dx$$

where D is the region bounded by $x = 0$, $x = \pi$, $y = 0$ and $y = \sin x$.

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Suppose f is a function defined in a neighbourhood A of a point (a, b) .

Suppose $f_y(x, y)$ exists at all points in A and is continuous at (a, b) and $f_x(a, b)$ exists.

Then prove that f is differentiable at (a, b) .

(ii) Change the order of integration and evaluate :

$$I = \int_0^{1/16} \int_{y^{1/4}}^{1/2} \cos(16\pi x^5) dx dy.$$

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Let R be a simply connected plane region whose boundary is a simple, closed, piecewise smooth curve C oriented counterclockwise. If M and N are continuous functions of x and y having continuous partial derivatives in R, then prove that :

$$\oint_C (Mdx + Ndy) = \iint_R \left(\frac{\partial N}{\partial x} - \frac{\partial M}{\partial y} \right) dx dy.$$

(ii) Prove that the necessary and sufficient condition for $\bar{f}(t)$ to have constant magnitude is :

$$\bar{f} \cdot \frac{d\bar{f}}{dt} = 0.$$

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) If $\phi(x, y, z)$ and $\psi(x, y, z)$ are scalar point functions possessing first order partial derivatives, then prove that :

$$\nabla(\phi + \psi) = \nabla\phi + \nabla\psi.$$

(ii) If \bar{u} is a vector function which possesses continuous second order partial derivatives, then prove that :

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Find $\nabla(r)$, where :

$$r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}.$$

(ii) Find the directional derivative of the function :

$$\phi(x, y, z) = xy^2 + yz^2 + zx^2$$

along the tangent to the curve $x = t, y = t^2, z = t^3$

at the point (1, 1, 1).

(iii) Show that :

$$\bar{f} = (y^2 \cos x + z^3) i + (2y \sin x - 4) j + (3xz^2 + 2) k$$

is conservative vector field. Find the scalar potential ϕ associated with \bar{f} .

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) If $\phi(x, y, z)$ is a scalar function and $\bar{u}(x, y, z)$ is a vector function which possesses first order partial derivatives, then prove that :

$$\nabla \times (\phi \bar{u}) = \nabla\phi \times \bar{u} + \phi \nabla \times \bar{u}.$$

(ii) Evaluate :

by using Stokes' theorem, where :

$$\bar{F} = y^2i + x^2j - (x + z)k$$

and C is the boundary of the triangle with vertices at (0, 0, 0), (1, 0, 0) and (1, 1, 0).

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) If

$$\bar{F} = (3x^2 + 6y)i - 14yzj + 20xz^2k.$$

Evaluate :

$$\int_C \bar{F} \cdot d\bar{r}$$

from (0, 0, 0) to (1, 1, 1) along the path $x = t$,
 $y = t^2$, $z = t^3$.

(ii) Show that :

$$\oint e^x dx + 2ydy - dz = 0$$

where C is the curve $x^2 + y^2 = 4$, $z = 2$.

(iii) Show that :

$$\iint_S (x + z)dydz + (y + z)dzdx + (x + y)dxdy = \frac{64}{3}\pi,$$

where S is the surface of the sphere :

$$x^2 + y^2 + z^2 = 4.$$

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—7

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-279

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

APPLIED STATISTICS (Gen.)

(Applications of Statistics and Theory of Probability)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

(iii) *Use of statistical tables and scientific calculator is allowed.*

(iv) *Symbols have their usual meaning.*

(v) *Graph paper will be provided on request.*

1. Attempt any *two* of the following : [2×5=10]

(a) *A bag contains 18 marbles numbered 1 to 18. One marble is drawn at random. Find the number of ways in which :*

(i) *it will have number greater than 10,*

(ii) *it will be multiple of 3 or 5.*

P.T.O.

(b) Let :

$$\Omega = \{a, b, c, d, e, f, g\}$$

be equiprobable sample space :

$$A = \{a, e, f\}, B = \{a, c, d\}, C = \{a, b, d, e\}.$$

Find $P(A \cap B')$, $P(A' \cup B')$ and $P((A \cap B) \cup C)$.

(c) Explain the concept of multiple regression plane. State two practical situations where it is applicable. State the equation of least squares regression plane of X_1 on X_2 and X_3 in case of trivariate data.

(d) What are index numbers ? Discuss the utility of index numbers.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

(a) A pair of unbiased dice is rolled once. Let the variable X denote the sum of the two numbers appearing on the top faces of dice. Find the probability distribution of X . Also find $E(X)$.

(b) (i) Give classical definition of probability.

(ii) Discuss the limitations of classical definition of probability.

(iii) State the axioms of probability.

- (c) Probability distribution of a random variable X is given in the following table :

| X | P(x) |
|----------|-------------|
| 0 | 0.12 |
| 1 | 0.18 |
| 2 | 0.30 |
| 3 | 0.15 |
| 4 | 0.14 |
| 5 | 0.11 |

Obtain :

- (i) Mean and variance of X
(ii) $P(1 < X < 5)$.
- (d) Three fair coins are tossed. Let X number of heads appearing on first and second coin. Let Y number of heads appearing on all the three coins. Find $P(X \leq 1)$, $P(Y \leq 2)$.
- (e) The mean, standard deviation and correlation coefficients obtained for three characteristics X_1 , X_2 and X_3 are given below :

$$\begin{aligned}\bar{X}_1 &= 95, \quad \sigma_1 = 22, \quad r_{12} = 0.7 \\ \bar{X}_2 &= 78, \quad \sigma_2 = 42, \quad r_{23} = 0.6 \\ \bar{X}_3 &= 60, \quad \sigma_3 = 15, \quad r_{13} = 0.66\end{aligned}$$

Compute :

- (i) multiple correlation coefficient $R_{1.23}$,
(ii) partial correlation coefficient $r_{12.3}$.

- (f) Find the total numbers of 3 digits that can be formed from 6 digits 0, 1, 2, 3, 5 and 7 if every digit appears only once. How many of these numbers are divisible by 5 ?

3. Attempt any *three* of the following : [3×10=30]

- (a) (i) Explain the components of time series. (5)
- (ii) An automatic machine makes paper clips from coils of wire. It is observed on an average 1 in 100 paper clips is defective. If the paper clips are packed in boxes of 100, what is the probability that any given box of clips will contain :
- (I) at most one defective,
- (II) at least 3 defectives. (5)
- (b) The joint distribution of (X, Y) is given below :

| | | | |
|----------|----------|----------|----------|
| Y | 1 | 2 | 3 |
| X | | | |
| 0 | 0.1 | 0.3 | 0.1 |
| 2 | 0.1 | 0.2 | 0.2 |

Find :

- (i) $P(X + Y \leq 3)$,
- (ii) marginal probability distributions of X and Y,
- (iii) $E(X)$ and $E(Y)$,
- (iv) conditional p.m.f. of X given $Y = 2$. (10)

(c) (i) What is Time Series ? Discuss the usefulness of time series analysis. (5)

(ii) The data given below are the average quarterly prices of a certain type of maize variety (in Rs.) for different years. Compute seasonal indices by simple average method for these data : (5)

| Quarter Year | I | II | III | IV |
|-------------------------------|----------|-----------|------------|-----------|
| 2001 | 15 | 19 | 15 | 16 |
| 2002 | 12 | 18 | 18 | 16 |
| 2003 | 14 | 14 | 17 | 17 |
| 2004 | 11 | 13 | 16 | 16 |

(d) (i) Define Poisson distribution. State its mean and variance. State the additive property of Poisson distribution. Also give real life situations where this distribution is applied. (5)

(ii) Let X and Y be two independent binomial variables with parameters ($n = 6, p = 0.4$) and ($n = 4, p = 0.4$). If $Z = (X + Y)$, then find :

(I) $E(Z)$ and $V(Z)$

(II) $P(Z \geq 2)$. (5)

4. Attempt any *one* of the following : [1×20=20]

(a) (i) Describe the method of estimating seasonal indices by link relative method. (10)

(ii) Compute GFR, ASFR, GRR and NRR for the following data assuming the sex ratio at birth as 100 males : 100 females.

| Age | No. of Women | No. of Births | Survival Factor |
|-------|--------------|---------------|-----------------|
| 15—19 | 16000 | 330 | 0.91 |
| 20—24 | 15000 | 500 | 0.90 |
| 25—29 | 16500 | 600 | 0.89 |
| 30—34 | 14000 | 400 | 0.88 |
| 35—39 | 16000 | 280 | 0.87 |
| 40—44 | 12000 | 150 | 0.86 |

Give the interpretation of value of NRR. (10)

(b) (i) For two-dimensional discrete random variable (X, Y) define :

(I) probability mass function of (X, Y)

(II) marginal probability distributions of X and Y

(III) conditional probability distribution of X given

$$Y = y$$

(IV) conditional mean of X given $Y = y$

(V) conditional variance of X given $Y = y$. (10)

(ii) If X and Y are two independent discrete random variables with $\sigma_x = 2$ and $V(2X + 3Y) = 45$, compute σ_y . (5)

(iii) The probability mass function of a discrete random variable X is :

$$P(x) = k, \quad x = 11, 12, \dots, 30$$
$$= 0, \quad \text{otherwise}$$

(I) Find the value of k .

(II) Further find $E(X)$, $E(X^2)$, $V(X)$. (5)

Total No. of Questions—4+4]

[Total No. of Printed Pages—8

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-280

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

PHILOSOPHY

G-2 : Philosophy and Good Life

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following in **50** words each : [10]

- (1) Explain the significance of reflective ethical thinking.
- (2) What is theocentrism ?
- (3) What is gender discrimination ?
- (4) What is media ethics ?

2. Write short notes on any *four* in **100** words each : [20]

- (1) Corporation as a moral agent
- (2) Trivarga doctrine of Purushartha
- (3) Relevance of the Hippocratic oath

P.T.O.

- (4) Weakness of will
- (5) Fraternity
- (6) Deep ecology.

3. Answer any *three* of the following in **200-250** words each : [30]

- (1) Discuss the main features of Epicurean ethics.
- (2) Discuss the liberal argument for abortion.
- (3) Critically discuss the issue of experimentation on animals.
- (4) State and discuss the concept of jeevanmukta, according to Vedanta.
- (5) Discuss the ethical issues regarding media and sex.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

- (1) Explain in detail the way to achieve the ideal of Arhat according to Buddhism.
- (2) Elaborately discuss the notion of Corporate Social Responsibility.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) विवेकाधिष्ठित नीतिशास्त्रीय चिंतनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) ईशकेंद्रवाद म्हणजे काय ?
- (3) लिंगभाव भेद म्हणजे काय ?
- (4) माध्यम नीतिशास्त्र काय आहे ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) उद्योग समूह : एक नैतिक कर्ता
- (2) पुरुषार्थाचा त्रिवर्ग सिद्धान्त
- (3) हिप्पोक्रेटसच्या शपथेचे महत्व
- (4) संकल्पाची दुर्बलता
- (5) बंधुता
- (6) सखोल परिसरविज्ञान.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200-250 शब्दांत द्या : [30]

- (1) एपिक््युरिअन नीतिशास्त्राच्या प्रमुख मुद्द्यांची चर्चा करा.

- (2) गर्भपातासाठीच्या उदारमतवादी युक्तिवादाची चर्चा करा.
- (3) वेदान्ताची 'जीवनमुक्त' ही संकल्पना सांगून तिची चर्चा करा.
- (4) प्राण्यांवरील प्रयोग या विषयाची चिकित्सक चर्चा करा.
- (5) 'माध्यमे आणि लैंगिकता' या संबंधीच्या नैतिक मुद्द्यांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या : [20]

- (1) बौद्ध दृष्टिकोनातून 'अर्हत' या आदर्शाच्या प्राप्तीसाठीच्या मार्गाचे सविस्तर विवरण करा.
- (2) 'उद्योगाची सामाजिक जबाबदारी' या कल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.

G-2 : Philosophy of Indian Saints

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following questions in **50** words each : [10]

(1) What is Saint ?

(2) Explain the term Jangam.

(3) Explain Kabir's criticism of traditional religion.

(4) Explain the term Akal.

2. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Chidvilasavada

(2) Samartha Ramdasa's Maharashtra Dharma

(3) Guru Nanak's concept of Omkar

(4) Concept of Karmayoga according to Bahenabai

(5) Saints : Socio-cultural reformers

(6) Saint Tukarama's concept of God.

3. Answer any *three* of the following questions in **200-250** words each : [30]

- (1) Explain Basaveshvara's concept of Bhakti.
- (2) Explain Guru Nanak's concepts of Hukum and Bhay.
- (3) Examine fully Saint Jnanadeva's concept of God.
- (4) Bahenabai's concept of True Brahman.
- (5) Explain the nature of Ultimate Reality according to Saint Kabir.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain critically Saint Tukarama's concept of True Dharma and heresies (Pakhand).
- (2) Explain the nature and role of Bhakti Movement in medieval India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **50** शब्दांत लिहा : [10]
- (1) संत म्हणजे काय ?
 - (2) जंगम ही संज्ञा स्पष्ट करा.
 - (3) संत कबिरांची पारंपारिक धर्मावरील टिका लिहा.
 - (4) अकाल ही संज्ञा स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **100** शब्दांत टिपण लिहा : [20]
- (1) चिद्विलासवाद
 - (2) समर्थ रामदासांचा महाराष्ट्र धर्म
 - (3) गुरु नानकांची ओंकार संकल्पना
 - (4) संत बेहेणाबाईंची कर्मयोग ही संकल्पना
 - (5) संत : सामाजिक-सांस्कृतिक सुधारक
 - (6) संत तुकारामांची ईश्वर संकल्पना.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **200-250** शब्दांत द्या : [30]
- (1) बसवेश्वरांची भक्ती संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (2) गुरु नानकांच्या हुकूम व भय या संकल्पना विशद करा.
 - (3) संत ज्ञानदेवांची ईश्वर संकल्पना सविस्तर विशद करा.
 - (4) संत बेहेणाबाईंची खऱ्या ब्राह्मणाची संकल्पना विशद करा.
 - (5) संत कबिरांना अभिप्रेत असलेल्या अंतिम सद्सत्तेचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत द्या : [20]

(1) संत तुकारामांची खऱ्या धर्माची संकल्पना व पाखंड यांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(2) मध्ययुगीन भारतातील भक्ती चळवळीचे स्वरूप व भूमिका याविषयी चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-281

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

PHILOSOPHY (S-1)

(Indian Philosophical Approach)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following in about **50** words each : [10]

- (1) State upanisadic view of Atman.
- (2) Explain the nature of Arthapatti.
- (3) Explain Buddhist doctrine of Anityata.
- (4) State the notion of Visistadvaita.

2. Write short notes on any *four* of the following in about **100** words each : [20]

- (1) Upanisadic criticism of Ritualism
- (2) Concept of God according to Yogadarsan
- (3) Buddhist Anatmavada

P.T.O.

- (4) Vaisesika's concept of dravya
- (5) Bhutachaitanyavada
- (6) Knowledge and its kind according to Jainism.

3. Answer any *three* of the following in about **250** words each : [30]

- (1) Discuss the nature of Bhakti Yoga in the light of Bhagwat-Gita.
- (2) Elaborately explain the nature and importance of Arthavidhivada.
- (3) Discuss Buddhist doctrine of Dvadasanidan.
- (4) State and explain the nature and kinds of Pratyaksa according to Nyayadarsan.
- (5) Discuss Samkhya view regarding the creation and destruction of the universe.

4. Answer any *one* of the following in about **500** words : [20]

- (1) Explain fully the nature of Brahman, Jiva and Jagat with reference to Sankar and state the interrelation among them.
- (2) Elaborately discuss Jainism view about the nature of reality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) उपनिषदांतील आत्मन् बाबतचा दृष्टिकोन सांगा.
- (2) अर्थापत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) बौद्ध दर्शनातील अनित्यता सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (4) विशिष्टाद्वैत ही कल्पना सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) कर्मकांडावरील उपनिषदांची टीका
- (2) योगदर्शनानुसार ईश्वर ही संकल्पना
- (3) बौद्धांचा अनात्मवाद
- (4) वैशेषिकांची द्रव्य संकल्पना
- (5) भूतचैतन्यवाद
- (6) जैनदर्शनानुसार ज्ञान आणि ज्ञानाचे प्रकार.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तिहींची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दापर्यंत लिहा : [30]

- (1) भगवद्गीतेला अनुसरून भक्तीयोगाची चर्चा करा.

- (2) अर्थविधिवादाचे स्वरूप आणि महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.
- (3) बौद्धांच्या द्वादशनिदान सिद्धांताची चर्चा करा.
- (4) न्याय दर्शनानुसार प्रत्यक्षाचे स्वरूप सांगून प्रकार सांगा व स्पष्ट करा.
- (5) विश्वाच्या उत्पत्ति आणि त्या विषयीच्या सांख्य दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे 500 शब्दापर्यंत उत्तर लिहा : [20]

- (1) शंकराचार्यांना अनुसरून, ब्रह्मजीव, जगत् याचे स्वरूप पूर्णतः स्पष्ट करा आणि त्यातील संबंध सांगा.
- (2) विश्वाच्या स्वरूपाविषयीच्या जैन दृष्टिकोनाची सविस्तर चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-282

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

PHILOSOPHY

S-2 : History of Western Philosophy

(Ancient, Medieval and Modern)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *two* of the following in **50** words each : [10]

(1) State Heraclitus' view regarding the nature of reality.

(2) Explain St. Augustine's concept of God.

(3) Explain Berkeley's Immaterialism.

(4) State Descartes' distinction between clear and distinct ideas.

2. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Cosmologist's view of reality

(2) Aristotle's notion of substance

P.T.O.

- (3) St. Aquinas' reconciliation between Faith and Reason
- (4) Locke's distinction between Primary and Secondary qualities
- (5) Leibnitz's notion of monad
- (6) Hegel's concept of dialectic.

3. Answer any *three* of the following in **200** words each : [30]

- (1) State and discuss Socrates' view of virtue as knowledge.
- (2) Explain Aristotle's doctrine of cause.
- (3) Discuss Hume's scepticism.
- (4) State and examine Spinoza's notion of substance.
- (5) State and explain the basic tenets of Descartes' rationalism.

4. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

- (1) Elaborately explain Plato's theory of forms.
- (2) State the distinction between analytic and synthetic propositions. Discuss with reference to Kant the possibility of synthetic apriori propositions.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) विश्वाच्या स्वरूपाविषयीचा हेराक्लिटसचा दृष्टिकोन सांगा.
- (2) संत ऑगस्टीनची ईश्वरविषयक संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) बर्कलेचा अजडवाद स्पष्ट करा.
- (4) स्वच्छ आणि स्पष्ट कल्पनांमध्ये देकार्तने केलेला भेद सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) विश्वचैतन्यवादांचा विश्वविषयक दृष्टिकोन
- (2) अॅरिस्टॉटलची द्रव्यविषयक कल्पना
- (3) संत अॅक्विनाॅसनी श्रद्धा आणि बुद्धी यांचा घातलेला परस्परमेल
- (4) लॉक यांनी प्राथमिक आणि दुय्यम गुणधर्मांत केलेला भेद
- (5) लाइब्निझची चिदणु ही कल्पना.
- (6) हेगेलची द्वंद्वात्मक विकासाची संकल्पना.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तिहींची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा : [30]

- (1) सद्गुण म्हणजे ज्ञान हा सॉक्रेटिसचा दृष्टिकोन सांगून त्याची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-283

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.)

**G-2 : Personality Development, Leadership and
Communication
(2008 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer to the following questions in **50** words each (any *two*) : [10]

- (1) State the principles of development.
- (2) State the functions of leadership.
- (3) State the nature of development.
- (4) Explain the aims of village adoption.

2. Write short notes in **100** words each (any *four*) : [20]

- (1) Personality development
- (2) Leadership
- (3) Communication

P.T.O.

- (4) Field work
- (5) Social development
- (6) Mobilisation.

3. Answer to the following questions in **200** to **250** words each
(any *two*) : [30]

- (1) Explain the styles and qualities of leadership.
- (2) Explain the aspects of development.
- (3) Explain the tools and methods of training of political leader.
- (4) How can be government and non-government agencies be participated in N.S.S. activities.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the co-relationship between the Political Leadership and Social Development.
- (2) Why is the action programme are necessary for field work ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) विकासाची तत्वे स्पष्ट करा.
- (2) नेतृत्वाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (3) विकासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) दत्तक गाव/खेडेचे ध्येय विशद करा.

2. प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (1) व्यक्तिमत्व विकास
- (2) नेतृत्व
- (3) संवाद/संज्ञापन
- (4) क्षेत्रिय कार्ये
- (5) सामाजिक विकास
- (6) गतीशिलता/गतीमानता.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [30]

- (1) नेतृत्वाची गुणवत्ता व नेतृत्वशैली स्पष्ट करा.

- (2) विकासाचे घटक/बाजू विशद करा.
- (3) राजकीय नेतृत्वाच्या प्रशिक्षणाच्या पद्धती व साधने विशद करा.
- (4) रा. से. योजनेच्या कार्यक्रमांत सरकारी व बिगर-सरकारी संस्था कशाप्रकारे सहभागी होवू शकतात ?

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) राजकीय नेतृत्व व सामाजिक विकास यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
- (2) क्षेत्रिय कार्यासाठी कृती कार्यक्रमाची आवश्यकता का असते ?

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-284

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

ADULT EDUCATION-II

(Content, Approach, Methods and

Evaluation of Adult Education)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Why are Adult Education Programmes necessary in India ? [20]

Or

What do you mean by curriculum ? How to prepare the Adult Education curriculum in your centre ?

2. Write the Adult Psychology ? How to motivate the adult learners to attend the centre ? [20]

P.T.O.

Or

Tabulate the literacy percentage in India from 1951 to till date.

- 3.** Write the various teaching methods of adult learner. [20]

Or

Write an essay on word and sentence method for adult learner.

- 4.** How to identify the illiterate in your village. [20]

Or

Define evaluation ? How to conduct the evaluation of adult education programmes.

- 5.** Write short notes on any *two* : [20]

- (a) Teaching-learning process
- (b) Survey method
- (c) Audio-Visual aids
- (d) Numeracy in adult education test.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. भारतात प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमाची गरज का आहे हे ? स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पाठ्यक्रम म्हणजे काय ? तुमच्या केंद्रात प्रौढ शिक्षण पाठ्यक्रम कसा तयार करता येईल ?

2. प्रौढांचे मानसशास्त्र म्हणजे काय ? प्रौढ शिक्षण केंद्रात उपस्थित रहाण्यासाठी व उपस्थिती टिकवण्यासाठी प्रौढ-अध्ययनार्थीनां कसे प्रेरित करावे ? [20]

किंवा

1951 ने आजतागायत साक्षरतेच्या टक्केवारीची तालीका कशी करता येईल ?

3. प्रौढ अध्ययनार्थींसाठी विविध अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

प्रौढ अध्ययनार्थींच्या दृष्टीने शब्द व वाक्य पद्धत लिहा.

4. तुमच्या खेड्यातील निरक्षर कसे शोधता येतील ? [20]

किंवा

‘मूल्यमापन’ संकल्पना स्पष्ट करा, प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमांचे मूल्यमापन कसे कराल ?

5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

(अ) अध्यापन-अध्ययन प्रक्रिया

(ब) सर्वेक्षण पद्धती

(क) दृक-श्राव्य साधने

(ड) प्रौढ शिक्षण चाचणीत अंकज्ञान.

Total No. of Questions—3]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-285

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

(Vocational Course)

COMPUTER APPLICATIONS

Paper III (Theory)

(RDBMS)

(2008 PATTERN)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

N.B. :— (i) Draw a neat labelled diagram wherever necessary.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain the following terms with syntax and example (any *four*) : [12]

- (a) Alter Table
- (b) Update
- (c) Count()
- (d) ABS()
- (e) Where Clause.

2. Explain the following with examples (any *four*) : [12]

- (a) Select SQL command
- (b) Foreign Key
- (c) Between Operator
- (d) DDL
- (e) PL/SQL Datatypes.

P.T.O.

- 3.** Attempt the following (any *four*) : [16]
- (a) Explain in brief the concept of PL/SQL Cursors, with example.
 - (b) Explain in brief the objectives of DBMS.
 - (c) Explain in brief Network database model.
 - (d) Define RDBMS. Explain the advantages of RDBMS.
 - (e) What is Normalisation ? Explain in detail.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-286

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

FUNCTIONAL ENGLISH (VOCATIONAL STREAM)

Paper III : Advanced Writing Skills and

Introduction to Electronic Media

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) (i) Write *five* meaningful word using letters from the word
Straight. [5]

Or

(ii) Describe your friend using *five* adjectives.

(b) (i) Identify the Register of the following paragraph and identify
its markers : [5]

Longer and shorter films coexisted with similar popularity
throughout the early days of film. However, comedy short
films were produced in large numbers compared to lengthy

P.T.O.

features such as D.W. Griffith's, "Birth of Nation". By the 1920's a ticket purchased a varied program including a feature and several supporting works from categories such as second feature, short comedy, 5-10 minute cartoon, and newsreel.

Short comedies were especially popular, and typically came in a serial or series (such as the *Our Gang* movies, or the many outings of Charlie Chaplin's Little Tramp character). Even though there was often no set release schedule, these series could be considered somewhat like a modern TV sitcom—lower in status than feature films but nevertheless very popular (comedians such as Laurel and Hardy, Charlie Chaplin and Buster Keaton all 'graduated' from shorts to features).

Animated cartoons came principally as short subjects, as did newsreels. Virtually all major film production companies had units assigned to develop and produce shorts, and many companies, especially in the silent and very early sound era, produced mostly or only short subjects.

Or

- (ii) State whether the style of the following conversation formal or informal and guess the number of speakers and their relation :

“John, where are you ?”

“I’m in here, I’m stuck.”

“You naughty boy, what are you doing there ?”

“Hiding.”

2. (i) Write your biodata to be attached to the application for a job under Earn and Learn Scheme of your college. [5]

Or

- (ii) You are going for a long leave, write a letter to your Head of the Department seeking his permission.

3. (A) Your college made a survey on personal health awareness among students of your college. Write a report to the Principal as a chief coordinator of the survey team based on the following points : [10]

- No. of students surveyed—boys and girls

- Which classes
- Type of survey : oral/questionnaire
- Items included : oral health, cleanliness of body, clothes, eating habits
- Conclusions
- Recommendations.

(B) An elocution competition on the theme, 'Green, Healthy and Beautiful Campus' was organized by your college. Write a report on the prize distribution ceremony of the same. [10]

4. (A) Write a script for comparing the Funny Games organized in the Dept. on the occasion of farewell party to your seniors, based on details given below : [10]

- Games for seniors only
- Games for teachers
- What games for which group
- Mixed Group
- Announcement of winners and their prizes.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Which of the various types of radio programmes do you like the most ? Why ?

(ii) Comment on the Social Advertisements like child education, or Polio dose or toilet free village etc. on radio and their effect on Society.

(iii) Consider Radio as a media of entertainment.

(C) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Which TV channel is your favourite ? Why ?

(ii) What are the important people working in a TV studio to prepare a serial ?

(iii) Do you think that Educational Programmes on TV are very useful ? How ?

5. Attempt any *three* of the following : [15]

(i) Do you think radio has gained popularity again in the last few years ? Justify your answer.

- (ii) What important role was played by the TV and radio in Election 2014 ?
- (iii) What are the qualifications of a radio anchor as compared to those of a TV anchor ?
- (iv) Which according to you is more popular—TV or Radio ? Why ?
- (v) Would you prefer working for radio or TV ? Why ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-287

**S.Y. BA. EXAMINATION, 2015
TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT
(Vocational Stream)**

**Paper III : Tourism Marketing and Travel Agency Operation
(2008 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—**
- (i) *All* questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
 - (iv) Use of map stencil is allowed.

- 1. Explain any *two* in brief (around **50** words each) :** [10]
- (i) Tour operator
 - (ii) WTO
 - (iii) Check-in check-out time
 - (iv) Private air taxi.
- 2. Write short notes on any *four* (around **100** words each) :** [20]
- (i) Pension
 - (ii) Visa
 - (iii) Broachers
 - (iv) Nature of marketing
 - (v) Travel terminology
 - (vi) Organizational Structure of a travel agency.

P.T.O.

3. Answer any *three* (**200-250** words each) : [30]

- (i) How does a travel agency function ?
- (ii) How does IATA co-operate the tourism industry ?
- (iii) Explain the importance of Indian Railways.
- (iv) Linkage between tourism industry and accommodation.
- (v) Bring out the importance of tour packaging.

4. Answer in detail any *one* (around **500** words) : [20]

- (i) Prepare an itinerary on the Kokan area for 8 days and mention the cost calculation for first/high class tourists.
- (ii) Classify 5 types of hotels in detail.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4+2

| | |
|-------------|--|
| Seat No. | |
|-------------|--|

[4701]-288

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2015

प्रयोजनमूलक हिंदी : वोकेशनल

(Functional Hindi : Vocational)

प्रश्नपत्र III

(राजभाषा हिंदी, हिंदी में पत्राचार, विज्ञापन, पत्रकारिता तथा अनुवाद-1)

(2008 PATTERN)

समय : तीन घण्टे

कुल अंक : 80

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

(ii) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

(iii) विभाग 'अ' और विभाग 'ब' के उत्तर एक ही उत्तर-पुस्तिका में लिखिए ।

विभाग 'अ'

1. (क) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : [10]

- (1) राजभाषा अधिनियम, 1976 के प्रमुख उपबंध**
- (2) आदर्श व्यापारिक पत्र के गुण**
- (3) कार्यालयीन पत्राचार के प्रकार**
- (4) विज्ञापन के प्रकार ।**

P.T.O.

(ख) 'प्रकाश इलेक्ट्रीकल्स' 21 शास्त्री मार्ग, पुणे 411030 की ओर से 'फिलिप्स इंडिया प्रा. लि.' मुंबई को निम्नलिखित वस्तुओं के लिए आदेश-पत्र लिखिए : [6]

(अ) 24 इंच के 15 रंगीन टी.वी.

(आ) 18 इंच के 15 रंगीन टी.वी.

(इ) 15 रेडियो

(ई) 10 डिजीटल कॅमरे ।

अथवा

'बनारस टेक्सटाईल्स' 1760 उत्तर प्रदेश को 200 बनारसी सिल्क साड़ियाँ, 250 ड्रेस मटेरियल खरीदने हेतु सशर्त आदेश पत्र भेज दिया था । उनकी ओर से स्वीकृति-पत्र प्राप्त हुआ । लेकिन अब तक माल नहीं पहुँचा । इस संदर्भ में 'अप्सरा' साड़ी सेंटर लक्ष्मी रोड, पुणे की ओर से शिकायत-पत्र लिखिए ।

2. (ग) निम्नलिखित में से किन्हीं **तीन** प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [9]

(1) राजभाषा अधिनियम बनाने का क्या कारण था ?

(2) 'हिंदी में प्रवीणता' का क्या तात्पर्य है ?

(3) ज्ञापन की विशेषताएँ लिखिए ।

(4) व्यापारिक-पत्र का कार्य स्पष्ट कीजिए ।

(5) विज्ञापन का महत्व स्पष्ट कीजिए ।

(घ) निम्नलिखित विज्ञापनों के वाक्यांश अथवा घोषवाक्य लिखिए : [7]

- (1) चाय
- (2) पापड़
- (3) डिटर्जेंट पाऊडर
- (4) वॉशिंग मशीन
- (5) बच्चों के खिलौने
- (6) गृह-प्रकल्प
- (7) निर्भया अभियान ।

विभाग 'ब'

3. (च) निम्नलिखित अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : [7]

दरसाल एप्रिल अखेरपासून में अखेरपर्यंत सुट्टया येतातच. सुट्टी सुरु होण्यापूर्वी सुट्टीत काय-काय करायचे याचे उत्कृष्ट नियोजन सर्व विद्यार्थी व पालक यांचेकडे तयार असते. पोहायला शिकणे, पुढील वर्षाचा अभ्यास करणे, पहाटे उठून फिरायला जाणे इत्यादी. पण प्रत्यक्षात काय होते ? दररोज नियमितपणे पहाटे फिरायला जाण्याचा कार्यक्रम कागदांवर गोंडस दिसत असला, तरी खरोखरच जेव्हा पहाटे पाच वाजता गजर घणघणतो, तेव्हा गुलाबी झोपेत आपण अंधारात चाचपडतो, गजर बंद करतो

व मनातल्या मनात म्हणतो की आता सारा दिवस मोकळा आहे. दुपार झाल्यावर जाऊ सावकाश 'पहाटेच' फिरायला-नुसते फिरण्याची ही अवस्था, तर पोहण्याचे काय होत असेल याची कल्पनाच केलेली बरी.

(छ) प्रति-संशोधन के चिन्हों का प्रयोग करते हुए निम्नलिखित परिच्छेद को फिर से लिखिए : [7]

सन्सकृती ओर परकृती मे भेद है । गुसा करन मनुश्य की परकृती है, लोभ में पडना उसका सवभाव है, इर्ष्या, मोह, राग, दवेश और काम वसना-यह सबकेसब परकृती के गुन है । मगर परकृती के ये गुन अगर बरोक छोडे दिए जाए तो आदमी और जनावर में कौई भेद नहीं रह जाय । इसलीए मनुश्य और परकृती के इन्न अवेगो पर रोक लगाता है और कोसीस करत है की वो गुसे के बस में नही, बलकी गुसा हि उसके बस मे रहै । वो लोभ, मोह, इर्ष्या, दवेश और कामवसना का गूलाम नही रहै । बलकी यह दुरगुन हि उस्सके गूलाम रहै । ओर इन्न दूरगूनों पर आदमि जीतना विजई होता है, उसकि सनसकृति भि । उतनि हि औंची समजी जाति हैं ।

4. (ज) आपके महाविद्यालय में हिंदी-दिन समारोह में कर्नल भूषण गोखले पधार रहे हैं— इस संदर्भ में प्रेस-विज्ञप्ति तैयार कीजिए । [6]

(इ) (i) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच के हिंदी पारिभाषिक शब्द लिखिए : [5]

- (1) Advice Book
- (2) Bridging Loan
- (3) Data Collection
- (4) Compartment
- (5) Emergency Stop
- (6) Overtime allowance
- (7) As may be just
- (8) Ceiling price.

(ii) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच के अंग्रेजी पारिभाषिक शब्द लिखिए : [5]

- (1) व्यादेश
- (2) विधि द्वारा वर्जित
- (3) सशस्त्र कार्रवाई
- (4) सहायता गाड़ी
- (5) संकेतक
- (6) राहत गाड़ी
- (7) अधिमूल्य पर
- (8) जमाशेष ।

5. निम्नलिखित में से किन्हीं **तीन** पर टिप्पणियाँ लिखिए :

[18]

- (1) अनुवाद की उपयोगिता
- (2) पत्रकारिता में संपादन का महत्व
- (3) प्रतिसंशोधन की आवश्यकता
- (4) कम्प्यूटर की इकाइयाँ
- (5) एम.एस. वर्ड की उपयोगिता ।

Total No. of Questions—2]

[Total No. of Printed Pages—1

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-290

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

(Vocational Course)

COMPUTER APPLICATIONS

Paper IV

(Theory)

Software Engineering

(2008 PATTERN)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

N.B. :— (i) Draw a neat-labelled diagram wherever necessary.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following (any four) : [20]

- (a) What is system ? State its characteristics.
- (b) What is feasibility study ? Explain its types.
- (c) What is E-R diagram ? State which symbols are used for E-R diagram.
- (d) What is system maintenance ?
- (e) Explain output design with example.

2. Write short notes on (any four) : [20]

- (a) Decision Table
- (b) System Requirement Specifications
- (c) Data Dictionary
- (d) Software Analysis and Design
- (e) Flowchart.

[4701]-290

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—8+4

| | |
|---------------------|--|
| Seat No. | |
|---------------------|--|

[4701]-292

S.Y. BA. EXAMINATION, 2015

MATHEMATICS

MS-2 : Paper (a) Combinatorics and Computational Geometry

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—**
- (i) Choose relevant question paper and attempt the same.
 - (ii) All questions are compulsory.
 - (iii) Use of logarithmic tables and calculator is allowed.
 - (iv) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt each of the following : [16]

(i) Find the characteristic equation of the recurrence relation :

$$a_n = 2a_{n-1} - a_{n-2}.$$

(ii) State Pigeon hole principle.

(iii) Find the number of non-negative integer solutions of the equation :

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 20.$$

P.T.O.

- (iv) (a) How many 6-digit numbers can be formed with the digits 3, 5 and 7 ?
- (b) How many of these have two 3's, two 5's and two 7's ?
- (v) If the line segment joining A[1 6] and B[5 -2] is uniformly scaled by factor 2, then find the midpoint of the transformed line segment.
- (vi) Define Dimetric projection and Isometric projection.
- (vii) The square of side length 5 is transformed by :

$$[T] = \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ -1 & 10 \end{bmatrix}$$

to create a parallelogram A*B*C*D*. Find the area of the parallelogram A*B*C*D*.

- (viii) Find the angle $\delta\theta$ to generate 4 equidistant points on the ellipse

$$\frac{x^2}{16} + \frac{y^2}{9} = 1$$

in the second quadrant.

2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Show that the number of ways to select r objects with repetition from n different types of objects is :

$$\binom{n + r - 1}{r}.$$

(ii) Using combinatorial argument, prove that :

$$\binom{n}{0} + \binom{n}{1} + \dots + \binom{n}{n} = 2^n.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) How many integers between 1 and 1000 inclusive which are not divisible by 2, 3 and 7 ?

(ii) (a) How many ways are there to arrange the letters in the word 'VISITING' ?

(b) How many such arrangements are there with no pair of consecutive I's ?

(iii) Among the integers 1, 2,, 200 if any 101 integers are chosen, then show that there are two among the chosen integers such that one is divisible by the other.

3. (A) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Solve the recurrence relation :

$$a_n - 12a_{n-2} + 16a_{n-3} = 0 \text{ for } n \geq 3$$

$$\text{and } a_0 = 4, \quad a_1 = -8, \quad a_2 = -12.$$

(ii) State multinomial theorem. Use it to find coefficient of x^7 in :

$$(1 + 3x - 2x^3)^{10}.$$

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Reflect $\triangle ABC$ through the line $y = 3x$, where :

$$A = [1 \ 2], \quad B = [3 \ -4], \quad C = [0 \ 7].$$

(ii) Generate uniformly spaced 6 points on the ellipse :

$$\frac{x^2}{4} + \frac{y^2}{9} = 1.$$

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Suppose a line segment AB having slope m is transformed to the line segment A^*B^* under 2×2 transformation matrix :

$$[T] = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$$

then prove that slope of segment A^*B^* is :

$$m^* = \frac{b + dm}{a + cm}$$

Hence prove that parallel lines get transformed to parallel lines under the transformation [T].

- (ii) Derive the rotation angle ' ϕ ' about the 'Y' axis and rotation angle ' θ ' about the 'X' axis in dimetric projection for the given foreshortening factor f_z along z axis.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

- (i) Find the transformation matrix for rotation about the point [1 2] through an angle 27° .
- (ii) Reflect the point [3 1 4] through the plane $y = 5$.
- (iii) Find the cavalier projection of the object represented by [X] with a horizontal inclination angle $\alpha = 25^\circ$, with :

$$X = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 1 \\ 3 & 4 & -1 \\ 2 & 3 & 1 \end{bmatrix}$$

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Write an algorithm for rotation about an arbitrary line in space through the angle δ .

(ii) Write an algorithm to generate uniformly spaced n points on the circle :

$$(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Find the parametric equation of a Be'zier curve determined by the control points :

$$B_0[0 \ 2], B_1[2 \ 3], B_2[3 \ 2], B_3[2 \ 0].$$

Also find position vectors of the points on the curve corresponding to parameter values $t = 0.2, 0.4$.

(ii) Obtain the concatenated transformation matrix for the following sequence of transformations :

(a) Rotation about x axis by 30° .

(b) Translation in x , y and z directions by -1 , 4 and 5 units respectively.

(c) Reflection in YZ plane.

(iii) The plane :

$$2x + 5y + 3z = 0$$

is to be rotated so that it coincides with $z = 0$ plane.

Determine the required angles of rotation about x axis and y axis.

MS-2 : Paper (b) Graphics and Lattices

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :- (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt each of the following : [16]

(i) Define a complete graph and give an example.

(ii) Give an example of a self-complementary graph.

(iii) Define an arborescence.

(iv) Is there exist a graph on 4 vertices with degrees 1, 3, 3, 2 ? Justify.

(v) Show that the union of two ideals may not be an ideal of a lattice.

(vi) Write Jordan-Dedekind condition.

(vii) Define an atom of a lattice.

(viii) Show that every finite lattice is complete.

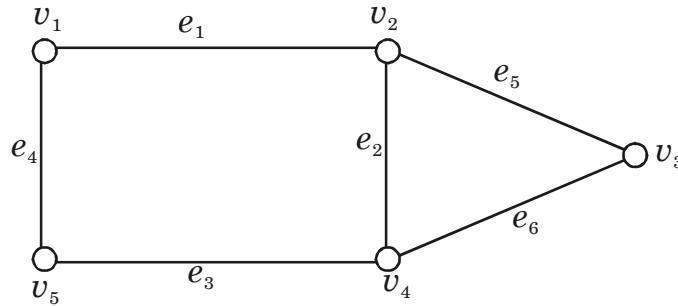
2. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Prove that a connected graph is Eulerian if and only if degree of every vertex is even.

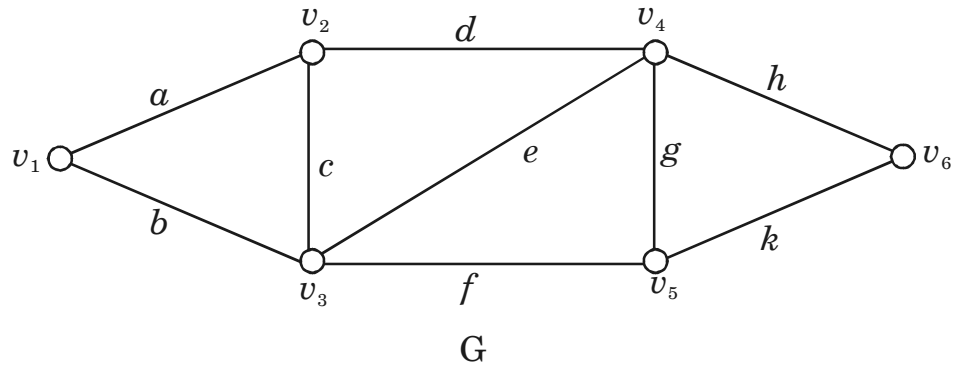
(ii) Define vertex connectivity and edge connectivity of a graph. Prove that the vertex connectivity of any graph G , can never exceed the edge connectivity of G .

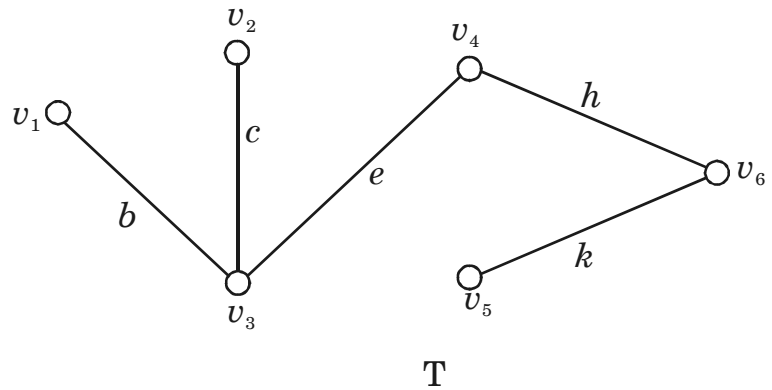
(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Find incidence and adjacency matrix of the following graph :



(ii) Write all fundamental cut-sets of a graph G with respect to a spanning tree T given below :





- (iii) Show that a simple graph with n vertices and k components can have atmost :

$$\frac{(n - k) (n - k + 1)}{2}$$

edges.

- 3.** (A) Attempt any *one* of the following : [8]

- (i) Prove that a tree with n vertices have $n - 1$ edges.

Draw 3 non-isomorphic trees on 5 vertices.

- (ii) Define Hamiltonian circuit. Give an example of a graph which is Eulerian but not Hamiltonian. Give an example of a graph which is Hamiltonian but not Eulerian.

(B) Attempt any *one* of the following : [8]

(i) Prove that a distributive lattice is modular. Is the converse true ? Justify.

(ii) Prove that a lattice is modular if and only if for $a, b, c \in L$ the three relations $a \geq b, a \wedge c = b \wedge c, a \vee c = b \vee c$, imply $a = b$.

4. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Draw a diagram of the lattice of factors of 20 under divisibility and show that it is same as that of the product of two chains with three and two elements.

(ii) In a Boolean algebra, prove that :

$$(a')' = a$$

$$(a \wedge b)' = a' \vee b'.$$

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Show that the homomorphic image of a modular lattice is modular.

(ii) Consider the lattice L of positive factors of 100 under divisibility. Draw the diagram of ideal lattice $I(L)$.

(iii) Give an example of a poset which is not lattice.

5. (A) Attempt any *one* of the following : [6]

(i) Prove that in any lattice L :

$$(a \wedge b) \vee (b \wedge c) \vee (c \wedge a) \leq$$

$$(a \vee b) \wedge (b \vee c) \wedge (c \vee a)$$

for all $a, b, c \in L$.

(ii) Show that the lattice N of natural numbers under divisibility is distributive.

(B) Attempt any *two* of the following : [10]

(i) Draw the circuit represented by the function :

$$a \wedge [(b \wedge c) \vee (d \wedge (e \vee f))].$$

(ii) Put the function :

$$f = [(x \wedge y)' \vee z'] \wedge (x' \vee z)'$$

in the CN form.

(iii) Show that an ideal is a sublattice. Is the converse true ? Justify.